

KESKUSTELEMINEN PARISUHTEESSA

Puheoppi, puheviestinnän
pro gradu -tutkielma
Tampereen yliopistossa
helmikuussa 2006

Maiju Ojamies

Tampereen yliopisto
Puheopin laitos
OJAMIES, MAIJU: Keskusteleminen parisuhteessa
Pro gradu -tutkielma, 102 s., 6 liites.
Puheoppi, puheviestintä
Helmikuu 2006

Tutkimuksen tarkoituksena oli tarkastella parisuhteessa elävien henkilöiden käsityksiä keskustelemisesta sekä sen merkityksestä parisuhteessa. Tutkimus toteutettiin laadullista tutkimusotetta käyttäen, koska tutkittavien henkilökohtainen kokemusmaailma haluttiin nostaa esiin. Tiedonkeruun välineenä oli avoimia kysymyksiä sisältävä kyselylomake.

Lomakkeen kymmenellä kysymyksellä selvitettiin mistä parisuhteissa keskusteltiin, minkälaisia aiheita välteltiin, millaiset aiheet aiheuttivat konflikteja, sekä mistä vastaajat halusivat keskustella puolisonsa kanssa enemmän. Vastaajia pyydettiin myös kertomaan, kuinka tärkeä merkitys keskustelemisellä parisuhteessa on, ja minkälaiset keskustelunaiheet yhdistävät puolisoja. Lisäksi kartoitettiin vastaajien käsityksiä kuuntelemisesta, yhteisymmärryksen saavuttamisesta, puolisoitten tasavertaisuudesta keskustelijoina, puolison tavoitteiden ymmärtämisestä sekä huumorin merkityksestä parisuhteessa.

Tutkimukseen osallistui 32 parisuhteessa elävää henkilöä, 19 naista sekä 13 miestä. Vastaajat olivat iältään 19–67 –vuotiaita, ja parisuhteet olivat vastaushetkellä kestäneet 0,5–32 vuotta. Suurin osa ilmoitti olevansa parisuhteeseensa erittäin tyytyväisiä. Suhteeseensa tyytymättömäksi ei ilmoittautunut kukaan. Vastauksia tarkasteltiin käyttäen apuna muun muassa Mary Anne Fitzpatrickin parisuhdetypologiaa sekä konstruktivistista viestinnän teoriaa.

Yhdessä keskustelemista pidettiin tärkeänä. Puolisoja yhdisti joko keskusteleminen yleensä ottaen, tai sitten yhdistävät puheenaiheet kumpusivat parin yhteiselon kannalta tärkeistä asioista. Useat vastaajat painottivat puolison tuntemisen sekä yhteisen arvomaailman ja elämäntutkimuksen merkitystä tärkeänä puolisoja yhdistävänä tekijänä, joka luo suhteelle perustan.

Naiset vaikuttivat tiedostavammilta suhteessa käytävien keskustelujen vaikutuksesta kumppaniin kuin miehet. Parisuhdetta ja sen tilaa käsitteleviä keskusteluja välteltiin etenkin nuorempien parien keskuudessa. Muitakin epävarmuutta suhteessa lisääviä aiheita välteltiin, samoin aiheita, joiden tiedettiin helposti johtavan konfliktiin.

Arkielämässä puolison kuuntelemista hankaloitti usein keskittymisen puute, vaikka kuuntelutaitoihin oltiinkin muuten pääosin tyytyväisiä. Naiset antoivat puolisolleen herkemmin palautetta viestinnän onnistumisesta. Miehet eivät puolestaan aina olleet varmoja, olivatko ymmärtäneet puolisoaan. Naisten keskustelukäyttäytymiselle vaikutti olevan tunnusomaista vastuun ottaminen keskustelutilanteesta sekä puheenaiheiden käsittelystä. Huumori oli kaikkien vastaajien mielestä tärkeä osa parisuhdetta ja suhteessa tapahtuvaa viestintää.

Asiasanat: parisuhde, viestintä, tyytyväisyys, keskusteleminen

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	TEOREETTINEN TAUSTA.....	4
2.1	Fitzpatrickin parisuhdetypologia.....	4
2.2	Keskustelemisen funktiot parisuhteessa	6
2.3	Keskusteleminen, viestintään liittyvät asenteet sekä tyytyväisyys parisuhteessa	7
2.4	Keskustelunaiheet parisuhteessa.....	14
2.5	Avoimuus sekä vaikeaksi koetut keskustelunaiheet	17
2.6	Kuunteleminen sekä puolison ymmärtäminen	21
2.7	Konstruktivistinen viestinnän teoria ja parisuhdeviestinnän tutkimus.....	23
3	TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN	28
3.1	Tutkimusmenetelmän valinta	28
3.2	Tutkimuskysymys.....	30
3.3	Kyselylomakkeen laatiminen sekä aineiston kerääminen	31
3.4	Tutkimushenkilöt	32
3.5	Aineiston käsittely	34
3.6	Reliabiliteetti- ja valideuteettikysymykset laadullisessa tutkimuksessa.....	36
4	TUTKIMUKSEN TULOKSET	38
4.1	Keskustelemisen merkitys.....	38
4.2	Mistä parisuhteissa keskustellaan	39
4.2.1	Puolisoja yhdistävät keskustelunaiheet	41
4.2.2	Parisuhteessa vältettävät keskustelunaiheet	43
4.2.3	Konflikteja aiheuttavat puheenaiheet	46
4.3	Huumorin merkitys parisuhteessa	48
4.4	Puolisoiden tasavertaisuus keskustelijoina.....	51
4.5	Kuunteleminen	56
4.6	Kumppanin tavoitteiden ymmärtäminen.....	61
4.7	Yhteisymmärryksen saavuttaminen	66
4.8	Kognitiivinen kompleksisuus parisuhteessa.....	69
4.9	Tyytyväisyys parisuhteessa	72
5	TULOSTEN TARKASTELU.....	74
5.1	Keskustelemisen merkitys, viestintäasenteet sekä puheenaiheet parisuhteissa	74
5.2	Kuunteleminen sekä puolison ymmärtäminen	78
5.3	Yhteisymmärryksen saavuttaminen	81
5.4	Vastajien luokittelu Fitzpatrickin paritypologian mukaan	83
5.5	Kognitiivinen kompleksisuus, parityyppi ja tyytyväisyys.....	86
5.6	Tutkimusmenetelmän arviointia	87
6	PÄÄTÄNTÖ	94
	LÄHTEET.....	98

LIITE: KYSYMYSLOMAKE

1 JOHDANTO

Suomalaista parisuhdeviestinnän tutkimusta on toistaiseksi tehty melko vähän. Heinilän (1962) tutkimus, jossa tarkasteltiin muun muassa avioliiton onnellisuutta ja avioliittoon sopeutumista, oli ensimmäisiä maassamme tehtyjä parisuhdetta kartoittavia tutkimuksia. Tässä, kuten useissa myöhemmissäkin avioliittoa tai parisuhdetta käsittelevissä tutkimuksissa, puolisoiden välinen viestintä on kuitenkin saanut jäädä sivuosaan. Perheessä ja parisuhteessa tapahtuvaa viestintää ovat tutkimuksissaan sivunneet muun muassa Niemi & Rauste-von Wright (1980), jotka selvittivät aikuisiän kynnyksellä olevien nuorten käsityksiä avioliittoa ja perhe-elämää kohtaan. Sievers, Koskelainen ja Leppo (1974) sivusivat viestintää suomalaista sukupuolielämää käsittelevässä tutkimuksessaan, kuten myös Haavio-Mannila, Jallinoja ja Strandell (1984) tutkiessaan suomalaisten perheiden elämää.

Kinnunen, Niemi ja Järvikoski (1975) tutkivat, millaiseksi aviopuolisot kokevat keskinäisen vuorovaikutuksensa parisuhteessa. Tutkimuksessa vertailtiin satunnaisesti valittujen kaupunkilaisavioparien tuloksia avioliittoneuvonnassa käyvien parien tuloksiin. Tutkimuksessa havaittiin, että avio-onni kumpuaa pitkälti arkipäiväisistä asioista. Onnellisuutta parisuhteessa edisti puolisoiden välisen vuorovaikutuksen runsas määrä, sekä erityisesti vuorovaikutuksen avoimuus ja tehokkuus. Myönteisten tunteiden ilmaiseminen, hyvä puolison tunteminen, sekä se, että puolisot kokivat saavansa tukea minäkuvalleen, olivat myös onnellisen parisuhteen tunnusmerkkejä.

Tolkki-Nikkonen (1990) on tehnyt Suomen oloissa ainutlaatuisen tutkimuksen, jossa on viidentoista vuoden ajan seurattu vuonna 1971 avioituneita tamperelaisia pariskuntia. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, mikä saa avioparit pysymään yhdessä viidentoista avioliittovuoden jälkeen. Tutkimuksessa ei niinkään keskitytä selvittämään viestinnällisiä seikkoja vaan muita yhteiseloon liittyviä tekijöitä: pariskunnille vuonna 1986 lähetetyssä 94 monivalintakysymystä käsittävässä lomakkeessa viestintää sivusi ainoastaan muutama väittäjä. Pariskunnilta kysyttiin muun muassa asumista, lasten hankintaa, työn sekä kotityön

tekoa, ajankäyttöä, seksuaalikäyttäytymistä, kommunikaatiota sekä tyytyväisyyttä ja onnellisuutta eri perhevaiheissa kartoitettavia kysymyksiä.

Tolkki-Nikkosen (1990, 16) mukaan käsitys parisuhteesta on muuttunut siten, että aiemmin ihmisten odotettiin pysyvän solmitussa avioliitossa mikäli eroamiseen ei ollut pakottavaa syytä. Tänä päivänä eron perusteeksi tuntuu riittävän, että ei ole pakottavaa syytä pysyä yhdessä. Puolison valinta perustuu nykyään henkilökohtaiseen kiintymykseen, ja usein ihmisillä onkin huomattavasti aiempaa korkeammat odotukset parisuhdetta kohtaan.

Nimenomaan parisuhdekontekstiin sijoittuvaa viestintää käsittelevää tutkimusta on Suomessa siis tehty toistaiseksi niukasti. Jyväskylän yliopiston Viestintätieteiden laitoksella parisuhdeviestintään ovat keskittyneet puheviestinnän pro gradu -tutkielmissaan 1990-luvulla Tiina Ovaskainen (1992) sekä Outi Heisto (1994) ja Tuija Vertanen (1994). Aulanko (1996) puolestaan keskittyi selvittämään, millaista on päätöksenteko suomalais-brittiläisessä parisuhteessa.

Ovaskaisen (1992) tutkimus kartoitti laadullisin menetelmin nuorten aikuisten käsityksiä parisuhteensa viestinnästä. Tutkimusmenetelmänä oli teemahaastattelu, ja aineisto koostui kolmen parin haastatteluista, joita käsiteltiin sisällönanalyttisin menetelmin. Heiston (1994) sekä Vertasen (1994) tutkimuksissa hyödynnettiin yhteistä, kaksiosaista kyselylomaketta, jossa selvitettiin parisuhteen vuorovaikutuksen luonnetta. Vertanen keskittyi omassa tutkimuksessaan pariskunnan viestintään konfliktitilanteissa. Heisto puolestaan kartoitti pariskuntien viestintämyönteisyyttä ja tyytyväisyyttä parisuhteessa. Molemmissa tutkimuksissa kyselylomakkeen tuloksia analysoitiin kvantitatiivisin menetelmin.

Toistaiseksi maassamme on tutkittu parisuhteita ja niissä tapahtuvaa viestintää ainoastaan introspektiivisesti, eli tutkimuksissa on selvitetty parisuhteen osapuolien käsityksiä ja kokemuksia asioista. Mahdollisimman objektiivisen kuvan saaminen esimerkiksi viestintätilanteiden etenemisestä vaatisi observoinnin käyttöä tutkimusmenetelmänä, sillä käsitykset ja kokemukset ovat aina subjektiivisia. Havainnointi menetelmänä on kuitenkin aikaa vievä ja suuritöinen (Tuomi & Sarajarvi 2003, 83). Ongelmallista on myös etenkin parisuhdeviestinnän kaltaisia henkilökohtaisia asioita tutkittaessa varmistaa, ettei viestijöiden

tietoisuus havainnoinnin kohteeksi joutumisesta vaikuta tilanteeseen, ja saa näin osapuolia muuttamaan käyttäytymistään tavalla tai toisella. Piilohavainnointiin, joka tarkoittaa havainnointia siten että tutkija esimerkiksi soluttautuu tutkittaviensa joukkoon, puolestaan sisältyy yleensä suuriakin eettisiä ongelmia (Tuomi & Sarajarvi 2003, 84; Grönfors 1982, 104).

Koska tutkimusta eri parisuhdeviestinnän osa-alueista on tehty Yhdysvalloissa etenkin viime vuosikymmeninä varsin runsaasti, ja parisuhdeviestinnän kenttää on kartoitettu useissa laajoissa kokoomateoksissa, en pyrikään tekemään aiheesta minkäänlaista kattavaa yleiskatsausta. Sen sijaan olen poiminut teoriaosuudessa ja tulosten käsittelyn rinnalla tarkasteltavaksi mahdollisimman tuoretta tutkimusta alalta, sekä käyttänyt hyväkseni niitä suhteellisen harvoja tutkimuksia, joita Suomessa on tehty parisuhdeviestintää sivuten. Lisäksi tarkastelen lähemmin Mary Anne Fitzpatrickin parisuhdetypologiaa, joka on yksi parisuhdeviestinnän viitatuimmista teorioista, sekä tutkin konstruktivistisen viestinnän teorian soveltamista parisuhdekontekstiin. Kumpaakaan viimeksi mainituista teorioista ei suomalaisessa pariviestinnän tutkimuksessa ole toistaiseksi hyödynnetty.

2 TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Fitzpatrickin parisuhdetypologia

Mary Anne Fitzpatrick (1988) kehitti useiden parisuhdeviestinnän tutkimustensa pohjalta parisuhdetypologian, josta tuli 1990-luvun aikana yksi viitatuimmista parisuhdeviestinnän teorioista. Parisuhdetypologia syntyi Fitzpatrickin kehittäessä laajan taustatutkimuksen perusteella parisuhdeviestinnän tutkimusvälineeksi kyselylomaketta, jossa kartoitetaan parisuhteen eri osa-alueita väittämien ja kysymysten muodossa. RDI-kyselylomakkeen (Relation Dimensions Instrument) työstämisen yhteydessä Fitzpatrick havaitsi, että kaikki lomakkeen kysymykset pohjautuivat kolmeen perustekijään: ideologiaan, konfliktiin sekä puolisoiden keskinäiseen riippuvuuteen vs. itsenäisyyteen. Ideologialla tarkoitetaan perhe-elämää koskevien käsitysten konventionaalisuutta. Konflikti viittaa erimielisyyksien ja riitojen määrään parisuhteessa. Keskinäisellä riippuvuudella puolestaan viitataan siihen, missä määrin suhteen osapuolet kokevat tarvetta säilyttää henkisen ja fyysisen itsenäisyytensä parisuhteessa ollessaan, ja vastaavasti, missä määrin puoliset kokevat olevansa riippuvaisia toisiaan.

Lomakevastausten analysointi paljasti vastausten muodostavan tilastollisia klustereita, joiden perusteella suurin osa vastanneista pariskunnista kuului johonkin kolmesta eri parisuhdetypista: perinteisiin (Traditionals), itsenäisiin (Independents) tai irrallisiin (Separates). Näiden päätyyppien lisäksi Fitzpatrick katsoo olevan niin sanottuja yhdistelmätyyppejä (mixed types), joissa puoliset ovat eri tyyppiä keskenään. Yhdistelmätyypeistä teorianmuodostuksen kannalta merkityksellisimmät ovat perinteis-itsenäinen tyyppi (mies perinteinen ja vaimo itsenäinen), sekä irrallis-perinteinen tyyppi (mies irrallinen, vaimo perinteinen).

Perinteisillä pariskunnilla on perinteisiä normeja noudatteleva, konventionaalinen arvomaailma. Heidän käsityksensä parisuhteesta ovat lähellä romanttisen parisuhteen ideaalimallia, ja he korostavat tasapainoisen ja harmonisen yhteiselon merkitystä. Perinteiset ovat yksimielisiä asioista, he viettävät paljon aikaa yhdessä, ja viestittävät käyttäytymisellään olevansa sekä henkisesti että fyysisesti riippuvaisia toisistaan. Perinteiset pariskunnat eivät

varsinaisesti välttele konflikteja, mutta he pyrkivät välttämään turhista pikkuasioista kiistelemistä, ja riitelevät ainoastaan puolisoille vakavista ja merkityksellisistä asioista.

Itsenäisillä pariskunnilla on perinteisestä poikkeava arvomaailma, erityisesti mitä tulee käsityksiin avioliitosta sekä sukupuolten välisistä eroavaisuuksista ja yhtäläisyyksistä. Itsenäisten parien mielestä parisuhde on kahden erillisen ihmisen vapaaehtoisesti muodostama yhteenliittymä, jonka ei tule rajoittaa puolisoiden itsenäisyyttä ja omaa päätäntävaltaa. Itsenäiset parit viettävät paljon aikaa yhdessä, ja ovat jonkin verran riippuvaisia toisistaan. Itsenäiset parit jakavat kuitenkin keskenään käsityksen siitä, että parisuhteessa eläminen ei tarkoita sitä, että puolisoa tulisi aina ymmärtää, vaan erilliset näkemykset ja mielipiteet hyväksytään luonnollisena osana itsenäisten yksilöiden muodostamaa parisuhdetta. Konfliktitilanteisiin nämä parit ajautuvat usein, sillä konflikteja ei millään muotoa vältellä: riidan voi myöskin aiheuttaa melkein mikä tahansa.

Irrallisilla pareilla on ambivalentti suhtautuminen parisuhteeseen ja sukupuolirooleihin. Heidän käsityksensä parisuhteesta instituutiona ovat hyvin traditionaalisia, mutta he eivät kuitenkaan ilmennä näitä käsityksiä käyttäytymisellään toisin kuin perinteiset parit. Irralliset parit eivät osoita käyttäytymisellään fyysistä eivätkä henkistä riippuvuutta toisistaan, he viettävät vain vähän aikaa yhdessä, ja välttelevät avoimia konflikteja. Itse asiassa irrallisten puolisoiden välillä on vain rajoitetussa määrin kommunikaatiota, ja näennäisen sovinnon säilymisen taustalla on puolisoiden välisen etäisyyden kasvattaminen. Irrallisia pareja onkin kuvailtu "henkisesti eronneiksi" puolisoiden välisen vähäisen yhteyden takia.

Fitzpatrickin (1988) mukaan noin 60 prosenttia pariskunnista on luokiteltavissa johonkin typologian kolmesta päätyypistä. Loput parit ovat niin sanottuja yhdistelmätyyppejä, joissa puolisoilla on erilaiset näkemykset parisuhteesta. Koska parisuhdetypologiaa on sovellettu lähinnä amerikkalaisessa tutkimuksessa, sen sovellettavuus suomalaisiin pareihin ei ole tiedossa. Sen lisäksi, että malli on yli 15 vuotta vanha, se lienee ainakin jossakin määrin kulttuurisidonnainen. Typologia tarjoaa kuitenkin laajuudessaan mielenkiintoisten vertailukohdan tšekäläisessä tutkimuksessa tehdyille havainnoille.

2.2 Keskustelemisen funktiot parisuhteessa

Keskustelun avulla puoliset luovat ja ylläpitävät yhteistä maailmankuvaa. Samanaikaisesti puoliset jatkuvasti määrittelevät identiteettiään ja suhdettaan toisiinsa (Fitzpatrick 1988, 232). Eri pariskunnilla on usein kuitenkin hyvin erilaiset käsitykset siitä, mistä suhteessa tulisi keskustella, ja minkä verran puolisoiden tulisi ylipäättään viestiä keskenään (Honeycutt 1999, 399). Koska viestintään liittyvät ongelmat mainitaan usein tyypillisimpänä tyytymättömyyden aiheuttajana parisuhteessa, on yllättävää, että puolisoiden yksilöllisiä, viestintään liittyviä käsityksiä ja uskomuksia on tutkittu vain vähän (mm. Honeycutt 1999).

Bochnerin (1983) mukaan keskustelemisella on parisuhteessa viisi erilaista pääfunktiota. Keskustelemisella pyritään (1) ylläpitämään suotuisia mielikuvia, (2) järjestämään ja jäsentämään parisuhdetta, (3) luomaan ja ylläpitämään yhteistä maailmankuvaa, (4) ilmaisemaan tunteita ja ajatuksia, sekä (5) suojelemaan heikkouksia. Funktiot ovat sidoksissa toisiinsa, mutta toisaalta välillä ristiriidassa keskenään, mikä merkitsee sitä, että viestijä joutuu viestintätilanteessa valitsemaan hyvinkin erilaisten vaihtoehtojen välillä, riippuen siitä mitä haluaa viestinnällään saada aikaan. Tällä on luonnollisesti vaikutusta myös siihen, kuinka paljon puoliset haluavat paljastaa ajatuksiaan ja tunteitaan toiselle osapuolelle kussakin viestintätilanteessa.

Myös Honeycutt (1999, 401) jäsentää keskustelemista koskevia uskomuksia funktionaalisesta näkökulmasta käsin. Keskustelemisella on arkielämässä useita strategisia tehtäviä, kuten informaation välittäminen, jo omaksutun tiedon kertaaminen ja vahvistaminen, viihdyttäminen, kumppanin huomioiminen, suostuttelu, läheisyyden ilmaiseminen sekä tiedon salaaminen. Tutkimuksessa kartoitettiin myös puheen erilaisten funktioiden ja tyytyväisyyden välistä yhteyttä eri parityyppien keskuudessa. Käytännössä osallistujat edustivat ainoastaan kahta yleisintä Fitzpatrickin parisuhdetyyppistä, itsenäisiä ja perinteisiä pareja. Itsenäiset pariskunnat keskustelivat kommunikaatiosta, puolisoiden tunteista sekä parisuhteen osapuolien välisistä ristiriitailanteista huomattavasti enemmän kuin perinteiset parit. Tämä heijastaa käytännön tasolla itsenäisille pareille tyypillistä parisuhteen "säännöistä" ja käytännöistä neuvottelemista. Honeycutt havaitsi myös, että tyytyväisyys parisuhteeseen oli yhteydessä siihen, kuinka tasavertaisia puoliset kokivat olevansa. Tähän liittyi olennaisena

osana henkilön kokemus siitä, että hän pystyy käyttäytymisellään vaikuttamaan puolisoonsa. Tyytyväisyyttä edesauttoi myös se, että puoliset olivat kiinnostuneita kuulemaan toistensa päivittäisiä kuulumisia, ja osoittivat tällä tavalla huomioivansa kumppaniaan. Lisäksi havaittiin, että tyytyväisyys oli yhteydessä siihen, etteivät puoliset pyrkineet "small talkia" käyttämällä välttelemään konflikteja tai keskustelemista vakavista asioista.

Dainton (1998) selvitti, minkälaista vuorovaikutusta puolisoitten välillä on arkipäiväisessä elämässä, ja kuinka tärkeäksi erilaiset keskustelemisen muodot suhteen hyvinvoinnin kannalta koetaan. Tutkimusta varten 55 paria kirjasi ylös viikon ajalta tilanteet, joissa he olivat vuorovaikutuksessa puolisonsa kanssa. Tutkimuksessa ilmeni, että suurin osa suhdetta ylläpitävästä, päivittäisestä viestinnästä tapahtui samanaikaisesti, kun puoliset tekivät jotakin muuta keskustelemisen ohella. Tyypillisiä esimerkkejä keskustelun ja jonkin muun toiminnan yhdistämisestä ovat esimerkiksi puhuminen kotiaskareita tehtäessä, ruokaa laitettaessa, aterioitaessa tai samanaikaisesti televisiota katsottaessa. Voidaankin sanoa, että kyky suorittaa useita asioita samanaikaisesti on tämän tutkimustuloksen valossa tärkeä taito, koska edellä kuvattu arkipäiväinen keskusteleminen koettiin merkitykseltään erityisen tärkeäksi puolisoitten välisen yhteyden säilymisen kannalta.

Daintonin (1998) tutkimukseen osallistuneet parit raportoivat käyttävänsä puolisonsa kanssa tapahtuvaan vuorovaikutukseen (dyadic interaction) keskimäärin 5,47 tuntia päivässä. Suurin osa tästä vuorovaikutuksesta tapahtui silloin, kun puoliset katsoivat viettävänsä vapaa-aikaa. Tyypillisiä keskustelemisen muotoja olivat kuulumisten vaihtaminen (catching up), tulevien tapahtumien ja yhdessä tehtävien asioiden suunnittelu, sekä yleinen rupattelu (small talk). Tunteiden ilmaiseminen puolisoa kohtaan oli vastaajien mukaan kuitenkin parisuhteen kannalta kaikkein merkityksellisin vuorovaikutuksen muoto, vaikka se ei ajankäytöllisesti ollut lainkaan merkittävässä roolissa.

2.3 Keskusteleminen, viestintään liittyvät asenteet sekä tyytyväisyys parisuhteessa

Nollerin (1984, 12) mukaan parisuhdeviestinnän tutkimuksessa on tehty vain vähän kokeellista tutkimusta, jonka tarkoituksena on selvittää, mitkä ovat puolisoitten välisen

viestinnän vähimmäisedellytykset, jotka silti mahdollistavat sen, että parisuhde voidaan kokea tyydyttäväksi ja onnelliseksi. Vaikka yli kaksikymmentä vuotta on kulunut Nollerin edellä mainitusta havainnosta, vaikuttaa edelleen siltä, ettei alalla ole saavutettu yhteisymmärrystä siitä, minkä verran viestintää puolisoiden välillä tulisi olla onnellisessa parisuhteessa. Yksilölliset erot parien välillä ovat suuria, ja näin ollen summittaistenkin arvioiden esittäminen kommunikaatiolle asetetuista vähimmäisvaatimuksista on haasteellista. Viitteitä on kuitenkin saatu siitä, että mitä enemmän puolisot viettävät aikaa yhdessä ja kommunikoivat keskenään, sitä suuremmat edellytykset parisuhteella on ainakin periaatteessa tulla koetuksi onnelliseksi ja tyydyttäväksi (Sprecher, Metts, Burleson, Hatfield & Thompson 1995).

Yhtä lailla standardeja, joita ihmiset käyttävät arvioidessaan viestinnän laatua perhe- tai parisuhdekontekstissa, on tutkittu toistaiseksi suhteellisen vähän (Caughlin 2003). Joitakin lähes yleispäteviä hyvän viestinnän tunnusmerkkejä on pystytty erittelemään ja tunnistamaan, mutta henkilökohtaiset eroavaisuudet siinä, kuinka tärkeänä mitään seikkaa viestinnän kannalta pidetään, ovat suuria. Avoimuus on esimerkki tällaisesta standardista. Eri standardit voivat myös olla ristiriidassa keskenään, kuten esimerkiksi avoimuuden (openness) ja kohteliaisuuden (politeness) tapauksessa: jotakin standardia noudatettaessa saatetaan joutua rikkomaan toista, ja rajanveto on useissa tapauksissa vaikeaa. Puolisoilla voi lisäksi olla viestintäihanteista hyvinkin toisistaan eroavat käsitykset, ja tällä luonnollisesti on omat seurauksensa pariskunnan viestintään.

Caughlinin (2003) tutkimuksessa selvitettiin myös tyytyväisyyden ja eri viestintään liittyvien standardien välistä yhteyttä. Hän havaitsi muun muassa, että puheenaiheiden vältteleminen ja tyytymättömyys olivat yhteydessä toisiinsa erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa vastaajan mielestä parisuhdeviestintään kuului oleellisena osana avoin tunteiden ilmaiseminen. Vastaavasti tyytymättömyyden ja puheenaiheiden välttelämisen välinen yhteys heikkeni sellaisissa tapauksissa, joissa huumorilla ja erityisesti sarkasmilla oli pariskunnan viestinnässä tärkeä osa. Onkin mahdollista, että yksi tärkeä huumorin funktio näissä parisuhteissa on ikävien viestintätilanteiden ja hankalien keskustelunaiheiden vältteleminen, tai tapa keventää tunnelmaa tukalissa tilanteissa.

Parisuhteiden yksilöllisyyttä kuvastaa se, että jopa keskityttäessä tutkimaan hyvin tarkkaan rajattuja parisuhdeviestinnän ilmiöitä ja niiden yhteyttä tyytyväisyyteen, ovat tulokset parien välillä olleet hyvinkin ristiriitaisia keskenään. Esimerkki tällaisesta tutkimuskohteesta on käyttäytymismalli, jossa toinen puolisoista "nalkuttaa" ja esittää kumppanilleen pyyntöjä tai vaatimuksia toisen osapuolen pyrkiessä vetäytymään tilanteesta (Demand/Withdraw-Pattern). Enemmistössä aikaisempia tutkimuksia edellä kuvattu käyttäytymismalli on ollut yhteydessä molempien puolisoitten tyytymättömyyteen parisuhdetta kohtaan. Caughlin (2002) kuitenkin havaitsi, että osassa parisuhteista käyttäytymismalli, jossa vaimo oli vaatimuksia esittävänä ja mies vetäytyvänä osapuolena, oli yhteydessä vaimon tyytyväisyyden lisääntymiseen.

Maalaisjärjellä ajateltunakin tuntuisi luonnolliselta, että puolisoitten viestintäasenteiden ja -arvostusten samankaltaisuus edesauttaisi parisuhteessa tapahtuvan viestinnän kokemista tyydyttäväksi, ja tätä kautta lisäksi myös puolisoitten tyytyväisyyttä parisuhdettaan kohtaan. Tätä olettamusta tukevia havaintoja on tehty jonkin verran mm. konstruktivistisesta näkökulmasta käsin tehdyissä parisuhdeviestinnän tutkimuksissa. Burleson, Kunkel ja Birch (1994) havaitsivat, että mitä yhtenevämmät arvostukset puolisoilla oli tunteiden ilmaisemiseen ja käsittelemiseen suuntautuneita viestinnän muotoja kohtaan, sitä suuremmalla todennäköisyydellä parisuhde koettiin tyydyttäväksi ja puolisoit tunsivat kiintymystä toisiaan kohtaan. Esimerkkejä tällaisesta affektiivisesti orientoituneesta kommunikaatiosta ovat lohduttaminen, konfliktitilanteiden hallinta sekä keskustelukumppanin itsetunnon vahvistaminen (ego support). Supportiivisen viestinnän onkin havaittu olevan yksi tärkeimmistä parisuhteeseen sitoutumista ja suhteen onnellisuutta edesauttavista tekijöistä (Sprecher ym. 1995, 208–209).

Kinnunen ym. (1975, 33) havaitsivat, että tyytyväisyyden ja kommunikaation määrän välillä vallitsi selkeä riippuvuussuhde: avoin, tehokas ja riittävä kommunikaatio koettiin parisuhteen onnellisuutta edesauttavaksi tekijäksi. Aviollisen vuorovaikutuksen onnistumisen kannalta oli edullista, mikäli puolisoitten välillä oli runsaasti kommunikaatiota. Syy-seuraussuhteisiin ei kuitenkaan tämän tutkimuksen perusteella päästy pureutumaan tarkemmin: kommunikaation lisääntyminen saattoi siis toisaalta lisätä tyytyväisyyttä, mutta yhtä lailla on mahdollista, että suhteeseensa tyytyväiset parit keskustelivat mieluummin keskenään kuin tyytymättömät.

Tyytymättömät pariskunnat ilmoittavat usein kysyttäessä, että puoliset eivät juuri kommunikoi keskenään. Oletamus saattaa siis olla, että puolisoitten välillä ei ole minkäänlaista kommunikaatiota, ja mikäli kommunikaatiota olisi, se merkitsisi sitä että parisuhteesta tulisi osapuolille tyydyttävämpi. Nollerin (1984, 12) mukaan tähän ajattelutapaan liittyy kahdenlaisia ongelmia: ensinnäkin viestinnän täydellinen puuttuminen parisuhteesta on miltei mahdotonta, vaikka viestintä koettaisiinkin vastenmieliseksi. Toiseksi edellä mainittuun sisältyy oletamus siitä, että kunhan viestintää puolisoitten välillä vain on, sen laatu on vähemmän merkityksellistä.

Parisuhteiden yksilöllisyydestä huolimatta tietyillä viestintäkäyttäytymisen muodoilla ja sillä, kuinka tyytyväiseksi puoliset itsensä parisuhteessa kokevat, on tutkimuksissa havaittu selviä yhteyksiä. Luonnollista on myös, että kun viestintä koetaan epätydyttäväksi, viestintään käytetään entistä vähemmän aikaa. Tämä saa aikaan eräänlaisen noidankehän, eli epätydyttävä viestintä johtaa siihen, että viestintää on vähemmän, ja parisuhde koetaan entistä vähemmän tyydyttäväksi. Tyytymättömyyden kasvaessa parisuhdetta kohtaan todennäköisyys positiivisiin ja palkitseviin koettuihin viestintätilanteisiin pienenee. Tyytyväisyyttä lisääviä viestintäkäyttäytymisen muotoja parisuhteessa ovat muun muassa itsestään kertominen, sensitiivisyys puolison tunteita kohtaan, kuunteleminen, responsiivisuus keskustelutilanteissa sekä kunnioituksen ja arvostuksen osoittaminen. Tyytyväisyyttä vähentävät useimmissa tapauksissa esimerkiksi huono kuunteleminen, responsiivisuuden puute, puolison kritisoiminen, nalkuttaminen sekä epäonnistuneet yritykset muuttaa parisuhteen toisen osapuolen käyttäytymistä. (Noller 1984, 12–13, 17–20.)

Vangelisti, Corbin, Lucchetti ja Sprague (1999) vertailivat parisuhteeseensa tyytyväisten ja suhteeseensa tyytymättömien henkilöiden ajatuksia parisuhdekontekstissa tapahtuvien keskustelujen aikana. Keskustelut tapahtuivat tietokoneen välityksellä, ja keskustelijoita oli pyydetty puhumaan ajatuksensa ääneen, jotta ne saataisiin nauhoitettua ja synkronoitua tietokonevälitteisen keskustelun kanssa. Tyytymättömät keskustelijat ilmaisivat enemmän negatiivisia ja vähemmän positiivisia ajatuksia puolisoaan ja parisuhdettaan kohtaan kuin tyytyväiset. Miehillä yleisesti ottaen ilmaisivat enemmän parisuhdetta koskevia negatiivisia mietteitä kuin naiset. Yllättävää kyllä, tyytymättömät miehet ilmaisivat vähemmän itsekriittisiä havaintoja kuin tyytyväiset miehet.

Tyytyväisyydellä on havaittu olevan yhteyttä myös siihen, minkälaisia attribuutioita puoliset käyttävät selittäessään toistensa käyttäytymistä. Parisuhteeseensa tyytymättömät ihmiset selittävät tyyppillisesti puolisonsa negatiivista käyttäytymistä puolison henkilökohtaisista, muuttumattomista ominaisuuksista johtuviksi (internal cause), kun taas puolison positiiviselle käyttäytymiselle löydetään jostakin ulkoisesta tekijästä johtuva syy (external cause). Tyytymättömillä henkilöillä on usein lisäksi negatiivisia puolisoon kohdistuvia ajatuksia ja ajatusrakennelmia, jotka ovat irrallisia todellisen elämän syy-seuraussuhteista. Saatetaan esimerkiksi ajatella, että puoliso on ”tyhmä” ja näin ollen syyllinen viestinnän ja yhteiselämän hankaluuksiin, pohtimatta lainkaan sen tarkemmin tapahtumien kulkua. Tyytyväisyyden tai tyytymättömyyden vaikutus puolisoa ja parisuhdetta käsitteleviin ajatuksiin ja tilanteille annettaviin attribuutioihin vaihtelee sen mukaan, mikä näkökulma on henkilön ajattelussa keskeinen: oma, puolison, parisuhteen, vai siinä tapahtuvan viestinnän. (Vangelisti ym. 1999.)

Tolkki-Nikkosen (1990, 66) mukaan avioliiton onnellisuutta kysyttäessä on havaittu, että useimmat ihmiset pitävät itseään onnellisena. Useat onnellisiksi luokitellut avioliitot ovat kuitenkin onnellisia niin sanotussa ”negatiivisessa” mielessä, mikä tarkoittaa sitä, että ristiriitojen esiintymistä suhteessa kontrolloidaan, ja paria yhdistävät tietyt yhteiset intressit. Onnellisuutta tutkittaessa on tyyppillisesti ajateltu, että ihminen pystyy itse parhaiten arvioimaan onnellisuuttaan. Tämä pitääkin toki paikkaansa, mutta subjektiivisten onnellisuuden kokemusten vertaileminen keskenään tutkimustarkoituksissa on hankalaa, sillä se mikä riittää onneen yhdelle, ei välttämättä saa jotakuta toista määrittelemään itseään onnelliseksi. Useimmat tutkimukset ovat kuitenkin perustaneet arvionsa onnellisuudesta tai tyytyväisyydestä puolisoiden omiin subjektiivisiin arvioihin.

On kuitenkin havaittu, että itsearviointeja leimaavat sosiaaliset paineet, mikä saa aikaan sen, että ihmiset sanovat yleensä olevansa onnellisempia kuin mitä he todellisuudessa ovat. Onnelliset parit arvioivat suhteensa tyyppillisesti paremmaksi kuin muiden. Vastaavasti parisuhteessaan onnettomat suomalaisparit taas kuvittelevat, että heidän suhteensa on samanlainen kuin muidenkin, ei siis sen onnellisempi tai onnettomampi. Tämä poikkeaa amerikkalaisista vastaavista tutkimuksista siinä mielessä, että amerikkalaisista pariskunnista lähes kaikki ilmoittavat olevansa keskimääräistä onnellisempia. Tolkki-Nikkonen jättää myös ilmaan kysymyksen siitä, olisiko mahdollista, että molempien puolisoiden arvioidessa

parisuhdettaan samalla tavalla ja ollessa suhteeseensa erittäin tyytyväisiä, kyse olisi ennemminkin jaetusta, yhteisestä tavasta hahmottaa todellisuutta eikä niinkään onnellisuudesta. (Tolkki-Nikkonen 1990, 89–91.)

Useiden kansainvälisten tutkimuksien mukaan puolisoiden tyytyväisyys avioliittoon vähenee aviovuosien myötä. Elämänkaaren loppupuolella tyytyväisyys alkaa kuitenkin lisääntyä. Tolkki-Nikkosen (1990, 72) tutkimuksessa todettiin, että ”avioliiton alussa onni kukoisti lähes kaikilla, kymmenen vuoden kuluttua vain noin puolella”. Sellaiset parit, jotka 15 avioliittovuoden jälkeen arvioivat olevansa erittäin onnellisia, olivat olleet onnellisia avioliiton alusta lähtien. Onnettomaksi avioliittonsa arvioineet pariskunnat olivat eniten tyytymättömiä parisuhteensa ongelmien ratkaisuun sekä kommunikaatioon. Näille pariskunnille oli tyypillistä se, että työhön ja sukupuoliasioihin liittyvistä ongelmista ei keskusteltu, ja heidän oli helpompi uskoutua jollekin muulle henkilölle kuin puolisolleen. Kaiken kaikkiaan naiset olivat avioliittoonsa tyytymättömämpiä kuin miehet. (Tolkki-Nikkonen 1990, 72–75.)

Vertanen (1994, 85–89) havaitsi, että tyytyväiseksi koetuissa parisuhteissa keskustelunaiheita ei vältelty yhtä paljon kuin tyytymättömissä, ja anteeksi pyytäminen riidan jälkeen oli tyypillisempää. Tyytyväisten pariskuntien keskuudessa keskustelu oli vapaata, samoin kuin mielipiteiden ilmaiseminen. Ristiriitatilanteita ei tyytyväisissä parisuhteissa vältelty yhtä paljon kuin tyytymättömissä, ja konfliktitilanteet haluttiin selvittää mahdollisimman pikaisesti. Negatiivista viestintäkäyttäytymistä, eli mököttämistä, valittamista, sekä parisuhteen toisen osapuolen loukkaamista ja syyttelyä oli tyytyväisissä parisuhteissa huomattavasti vähemmän. Parisuhteeseen tyytyväisyydellä ja vastaajan iällä oli selkeä yhteys siten, että vastaajien iän kasvaessa myös tyytymättömyys kasvoi.

Parisuhteeseensa tyytyväiset vastaajat eivät juuri ilmoittaneet valittavansa puolisolleen siitä, että heitä ei ymmärretä. He eivät myöskään joutuneet syyttämään kumppaniaan kuuntelemattomuudesta, eivätkä juuri koskaan pyrkineet tahallaan loukkaamaan kumppaniaan. Parisuhteensa kaikkein tyytyväisimmäksi arvioivat vastaajat, jotka kokivat olevansa kumppaninsa kanssa tasavertaisia ja hallitsevuudeltaan yhtäläisiä. Koettu tyytyväisyys vaikutti merkittävästi siihen, kuinka vastaajat arvioivat kumppaninsa viestintäkäyttäytymistä. Vaikuttaakin jokseenkin itsestään selvältä, että henkilöt, jotka

ilmoittavat olevansa parisuhteeseensa tyytyväisiä, myös näkevät kumppaninsa yhteistyöhaluisena viestijänä. Arviot kumppanin viestinnästä antoivat tuloksia, jotka olivat hyvin samansuuntaisia edellä käsiteltyjen, parisuhteen viestintää yleisellä tasolla koskevien kysymysten kanssa. (Vertanen 1994, 90–97.)

Heisto (1994) käytti pro gradu -työssään samaa kyselylomaketta kuin Vertanen edellä käsitellyssä tutkimuksessaan. Konfliktinratkaisun sijaan tutkimuksessa keskityttiin selvittämään viestintämyönteisyyden sekä parisuhteeseen tyytyväisyyden yhteyttä eri muuttujiin. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että viestintämyönteisyys parisuhteissa kohosi sitä mukaa mitä tyytyväisempi vastaaja ilmoitti parisuhteeseensa olevan. Tyytyväisissä suhteissa esiintyi eniten vapaata tunneilmaisua, ja keskimääräistä vähemmän välttelevyyttä sekä riitaisuutta. Viestintämyönteisyys ja tyytyväisyys vähenivät sitä mukaa, mitä vanhempi vastaaja oli. (Heisto 1994, 82–84, 126.)

Molempien edellä mainittujen tutkimusten tuloksia iän ja tyytyväisyyden yhteyden suhteen vääristänee se tosiseikka, että kyselylomakkeeseen saivat vastata kaikki vastaushetkellä parisuhteessa olevat henkilöt parisuhteen kestoon katsomatta. Vastaajista (N=274) reilusti yli puolet eli parisuhteessa, jonka kesto kyselyhetkellä oli alle viisi vuotta. 54 vastaajaa ilmoitti parisuhteen kestäneen alle vuoden. Vastaajista ainoastaan kahdeksan ilmoitti parisuhteensa kestoksi 11–15 vuotta. Vastaajista 34 prosenttia myös ilmoitti asuvansa kumppaninsa kanssa eri asunnossa, mikä viittaisi tyypillisimmin siihen, että parisuhteen tuoreuden takia ei ole vielä ehditty tai haluttu muuttaa yhteen.

Näin ollen on todennäköistä, että etenkin alle vuoden kestäneistä parisuhteista useissa elettiin vaihetta, jota leimaa vielä rakastumisen ja ihastumisen tunteet, eivätkä yhteisen arkielämän rutiinit ole vielä ehtineet koetella parisuhdetta. Tällöin lienee epäoikeutettua yksiselitteisesti todeta, että iäkkäämmät ihmiset olisivat parisuhteeseensa automaattisesti tyytymättömpiä, tai että mitä pitempi parisuhde, sitä onnettomampi. Mikäli tämänkaltaisia yleistyksiä haluttaisiin tehdä, olisi epäilemättä syytä rajata tutkimus koskemaan vain niin sanottuja vakiintuneita, useimmiten yhdessä asuvia pareja, ja rajata vasta toisiinsa tutustuneet parit kokonaan otosjoukon ulkopuolelle.

Avriette (1988) tutki kliinisen psykologian alaan kuuluvassa väitöskirjassaan kognitiivisen tyylin (cognitive style) yhteyttä avioparien tyytyväisyyteen sekä viestintään. Tutkimuksen otosjoukko kostui pariskunnista, jotka olivat olleet naimisissa vähintään kymmenen vuoden ajan. Kognitiivinen tyyli määritellään tutkimuksessa pysyväksi ja yksilölliseksi tavaksi, jolla yksilö ajattelee, tekee havaintoja sekä käsittelee muistamaansa informaatiota. Kognitiiviseen tyyliin kuuluvaksi luetaan myös tapa, jolla henkilö reagoi erilaisiin ärsykkeisiin. (Avriette 1988, 31.)

Tutkimuksessa ei havaittu eroa kommunikaation määrässä tyytyväisten ja vähemmän tyytyväisten pariskuntien välillä. Tyytyväiset pariskunnat eivät siis keskustelleet enemmän kuin vähemmän tyytyväiset. Tutkimustulokset eivät myöskään tukeneet hypoteesia, jonka mukaan tyytyväisillä pariskunnilla puolisoitten kognitiiviset tyylit olisivat lähempänä toisiaan kuin tyytymättömillä. Yhtenevät kognitiiviset tyylit puolisoitten välillä eivät myöskään merkinneet sitä, että puolisoitten välillä kommunikoitaisiin enemmän. Hyvin onnellisille pariskunnille tuntui kuitenkin olevan yhteistä se, että huumorilla oli merkittävä rooli jokapäiväisessä elämässä. Tutkimuksen tuloksia ei kuitenkaan kannata suoraan yleistää, sillä tutkimuksen otosjoukko oli hyvin homogeeninen niin iältään, koulutustasoltaan, asuinpaikaltaan kuin sosioekonomiselta statukseltaankin. (Avriette 1988, 126–130.)

2.4 Keskustelunaiheet parisuhteessa

Puolisoiden omaksumat käsitykset parisuhteesta heijastuvat keskustelussa ja keskustelunaiheiden valinnassa. Voimakas yhteenkuuluvuuden tunne ja riippuvuus puolisoista ilmenee keskustelussa yhteisöllisten teemojen muodossa. Yhteisöllisyyttä korostavia puheenaiheita ovat muun muassa yhteiset oikeudet, vastuut ja velvollisuudet sekä yhteistyö. Parisuhteessa esiintyvät keskustelunaiheet voidaankin Fitzpatrickin (1988, 232–233) mukaan löyhästi jakaa kolmeen kategoriaan: yhteisöllisiin (communal), yksilöllisiin (individual) sekä persoonattomiin (impersonal) teemoihin.

Perinteiset pariskunnat korostavat suhteessaan yhteenkuuluvuuden tunnetta ja asioiden jakamista, ja tämä ilmenee yhteisöllisten aiheiden runsautena keskusteluissa. Tyypilliset

keskustelunaiheet sisältävät viittauksia yhteisiin harrastuksiin, mielenkiinnon kohteisiin sekä ajanviettoon yhdessä. Myös puolisoiden välisestä rakkaudesta ja kiintymyksestä puhutaan. Perinteisten parien keskusteluissa harvoin mainittuja teemoja ovat puolisoiden yksilölliset harrastukset, yksilölliset piirteet, tavat tai taidot. Tärkeä puolisoita yhdistävä seikka näiden parien keskusteluissa on yhteinen elämänasenne ja suhtautuminen parisuhteeseen: parisuhde ja sen puutteet, ongelmat ja rajoitteet hyväksytään sellaisenaan osana elämää, ajatellen, että jokaisessa parisuhteessa on väistämättä omat vaikeutensa. (Fitzpatrick 1988, 232–233.)

Irrallisilla pareilla on Fitzpatrickin (1988, 233–235) mukaan samankaltaiset, konventionaaliset lähtökohdat parisuhteeseen kuin perinteisilläkin. Erona on, että irralliset parit eivät korosta yhdessäolon, yhteisten kiinnostuksen kohteiden ja aktiviteettien merkitystä, vaan he päinvastoin kokevat parisuhteen olevan hyvin voimakkaasti erillisten identiteettien ja roolien summa. Kun irralliset parit keskustelevat, mikä ei sinänsä ole irrallisille pareille kovin tärkeää, he puhuvat puolisoiden omista, erillisistä harrastuksista ja kiinnostuksen kohteista. Myös parisuhteen osapuolten henkilökohtaisista piirteistä, ominaisuuksista ja taidoista saatetaan keskustella.

Itsenäiset parit eivät myöskään korosta puolisoiden välistä yhteyttä kuten perinteiset parit. He näkevät parisuhteen instituutiona, joka on yhteisten roolien ja sääntöjen neuvottelemisen tulos, ja seurausta yhtenevän maailmankuvan luomisesta. Itsenäiset pariskunnat pyrkivät selittämään parisuhteessa tapahtuvaa viestintää ulkoisilla ympäristötekijöillä, joihin puolisoilla ei ole vaikutusmahdollisuutta. Itsenäisten parien keskusteluille on tyypillistä, että puoliset jatkavat sujuvasti keskustelua toistensa aloittamista aiheista, ja heidän puheensa sisältää runsaasti keskustelua selkeyttäviä kielellisiä elementtejä. (Fitzpatrick 1988, 235.)

Tolkki-Nikkosen (1990, 51) mukaan jo ennen avioliittoa puolisoiden välillä oli käyty keskustelua tietyistä yhteiselämään liittyvistä perusasioista, joiden selvittäminen on oleellista tulevan yhteiselon sujumisen kannalta. Näistä asioista, joihin kuuluivat muun muassa miehen työ, vaimon työssäkäynti, rahankäyttö, asuminen, lasten hankkiminen, vapaa-ajan käyttö sekä sukupuoliasiat, myös oltiin avioliiton alkuvaiheessa melko yksimielisiä. Uskonnosta ja politiikasta oli keskusteltu vain vähän. Lapset olivat yksi pariskuntien keskeisimmistä

puheenaiheista. Keskustelua sekä kriisejä saattoivat vuosien varrella aiheuttaa myös lasten syntymä, avioliiton ulkopuoliset suhteet, muutto toiselle paikkakunnalle sekä työttömyys.

Keskusteleminen parisuhteessa muuttui vuosien varrella monella tavoin. Avioliiton alussa puolisolle tyypillisesti kerrottiin päivän tapahtumista. Pitkän yhdessäolon jälkeen yhä useammat pariskunnat tunnustivat, että kuulumisia ei enää työpäivän jälkeen jaksettu kertoa toiselle. Avioliiton alussa puoliset olivat avioliittoa koskevissa asioissa hyvinkin yksimielisiä, ja parisuhdetta koskevista asioista keskusteltiin paljon. Toisaalta saattaa myös olla, että suhteen alkuaikoina on tyypillisesti keskusteltu vain niistä asioista, joista on vallinnut yksimielisyys, ja korostettu näin puolisoiden näennäistä samankaltaisuutta. Vuosien varrella yhteisiä asioita koskeva yksimielisyys vaikutti vähenevän. Vuosien yhdessäolon jälkeen jotkut parit olivat oppineet myös välttämään keskusteluaiheita, jotka aiheuttivat helposti riitaa. (Tolkki-Nikkonen 1990, 51.)

Tolkki-Nikkosen (1990) mukaan eniten erimielisyyksiä viidentoista avioliittovuoden jälkeen pariskunnilla oli kotitöistä, suunnittelusta ja päätöksenteosta, raha-asioista, lapsiin liittyvästä vastuusta, alkoholin käytöstä, sukupuoliasioista sekä emotionaalisesta tuesta. Naiset mainitsivat yleisimmäksi riidan aiheeksi vastuun lapsista, ja miehet kotitöiden jakamisen. Perheen elämänvaiheella oli luonnollisesti vaikutusta riidan aiheisiin.

Kinnunen ym. (1975, 33) havaitsivat, että tyytyväisyyden ja kommunikaation määrän välillä vallitsi selkeä riippuvuussuhde: avoin, tehokas ja riittävä kommunikaatio koettiin parisuhteen onnellisuutta edesauttavaksi tekijäksi. Tutkimuksessa haastateltujen vaimojen tyytyväisyys kotitöiden jakamiseen, vapaa-ajanviettoon, raha-asioiden järjestelyyn ja kodin hankintoihin, sukupuolielämään sekä lastenkasvatukseen lisääntyi sitä mukaa, kun näistä asioista keskusteleminen parisuhteessa lisääntyi. Miesten kohdalla samansuuntaisia tuloksia saatiin lastenkasvatuksen ja sukupuolielämän kohdalla.

2.5 Avoimuus sekä vaikeaksi koetut keskustelunaiheet

Avoimuus tai 'itsestä kertominen' (self-disclosure) on yksi tutkituimmista viestinnällisistä muuttujista läheisten ihmissuhteiden (personal relationships) viestinnän kentässä. Avoimuuden merkitys ihmissuhteiden kehitykselle ei kuitenkaan ole yksiselitteinen. Ihmissuhde voi olla läheinen, vaikka sen osapuolet eivät kertoisikaan toisilleen kaikkea itsestään. Yksi keskeinen parisuhteen elementti on se, että puoliset kokevat tarvitsevansa toisiaan (interdependence). Tämä molemminpuolinen riippuvuus ilmenee useilla eri tavoilla, ja se, kuinka paljon puoliset paljastavat toisilleen itsestään ja tuntemuksistaan yhteisissä keskusteluissa on vain yksi asia muiden joukossa. (Fitzpatrick 1988, 177–178.)

Bochner (1982, 256–260) on pyrkinyt selvittämään, kuinka avoimuus vaikuttaa läheisten ihmissuhteiden kehittymiseen. Hänen mukaansa asiasta on olemassa kohtuullisen runsaasti tutkimusta, mutta synteessin tekeminen ja yleisten johtopäätösten vetäminen tutkimuskentässä on vaikeaa, koska eri menetelmillä suoritettut tutkimukset eivät ole keskenään täysin vertailukelpoisia. Avoimuuden tutkimuksessa tällä tarkoitetaan eroa introspektiivisten itsearviointiraporttien sekä laboratorio-olosuhteissa toteutettujen, manipuloitujen keskustelujen tilanteiden antaman informaation välillä. Itsearviointiraportit pystyvät kertomaan vain vähän siitä, millaista keskustelukäyttäytyminen itsestään kertomisen suhteen todellisuudessa on. Lisäksi kokeelliset laboratoriotutkimukset vaihtelevat tutkimustavoiltaan niin merkittävästi, että eri tutkimusten antamien tulosten vertaileminen keskenään ei olisi oikeutettua.

Useiden erityyppisten tutkimusten pohjalta, edellä mainitut rajoitteet huomioiden, Bochner (1982, 263–266) esittää oletuksen, jonka mukaan ihmiset arvioivat kertovansa itsestään läheisilleen enemmän kuin he todellisuudessa tekevät. Yleinen uskomus tuntuu olevan, että läheisessä ihmissuhteessa kumppanille tulisi kertoa itsestään lähes kaikki, eikä pitää tunteitaan ja ajatuksiaan omana tietonaan. Tämä saattaakin johtaa siihen, että ihmiset arvioivat olevansa avoimempia sellaisia ihmisiä kohtaan, joita he pitävät tärkeinä ja läheisinä. Todellisuudessa ihmiset eivät välttämättä kerro itsestään enemmän sellaisille ihmisille joista he pitävät erityisesti – päinvastoin kiintymys tuntuu asettavan itsestään kertomiselle erityisiä rajoituksia.

Avoimuuden ja kiintymyksen määrä eivät näin ollen myöskään ole syy-seuraussuhteessa keskenään. Sen sijaan avoimuus voi aiheuttaa suhteeseen epäilyä sekä jopa vastenmielisyyden ja vihan tuntemuksia, mikäli kerrotut asiat rikkovat tiettyjä käyttäytymiseen kohdistuvia normeja ja odotuksia. Avoimuuden voidaan siis jossakin mielessä sanoa olevan jopa yliarvostettua parisuhteessa. (Bochner 1982, 263–266.)

Kinnunen ym. (1975) havaitsivat, että myönteisten tunteiden runsas osoittaminen puolisolle edesauttaa parisuhteen onnellisuutta. Kielteisten tunteiden kohdalla vastaavaa yhteyttä ei havaittu. Haastatellut henkilöt pitivät avioliittoaan sitä onnellisempana, mitä vähemmän heidän puolisonsa osoittivat heille kielteisiä tunteita. Erityisesti onnettomassa parisuhteessa elävät miehet kokivat, että heidän vaimonsa osoittivat heille liikaa kielteisiä ja liian vähän myönteisiä tunteita. Merkittävää onnellisuuden kannalta vaikutti siis olevan se, minkälaisen tunneilmaisun kohteeksi puoliset kokivat joutuvansa, eikä niinkään se, minkälaisia tunteita henkilö koki itse parisuhteessa ilmaisevansa. Tältä osin yksilöt vaikuttavat kiinnostavan enemmän huomiota puolisonsa käyttäytymiseen kuin omaansa.

Rikkaan ja runsaan tunneilmaisun sekä tyytyväisyyden yhteys ilmeni myös Millerin, Caughlinin ja Hustonin (2003) tutkimuksessa, jossa seurattiin tiettyjä pariskuntia 13 vuoden ajan naimisiinmenohetkestä eteenpäin. Puolisoiden ekspressiivisyys persoonallisuuden piirteenä (trait expressiveness) oli tyytyväisyyttä edistävä tekijä parisuhteessa, koska ekspressiiviset henkilöt ilmaisivat herkemmin kiintymystä puolisolleen. Kiintymyksen ilmaiseminen puolestaan johti siihen, että puoliset saivat käyttäytymisellään toisistaan parhaat puolet esille ja korostivat näitä, joten myös puolisosta muodostettu kuva oli eräänlainen ”ihannekuva”.

Fitzpatrick (1988, 178–185) on tutkinut itsestä kertomisen merkitystä erilaisille pariskunnille parisuhdetypologiansa kehittämisen yhteydessä. Oletuksena tutkimusta tehdessä oli, että erilaisia parityyppejä edustavat pariskunnat asettaisivat parisuhdetta ylläpitävälle keskustelemiselle hyvin erityyppisiä odotuksia, ja itsestään kertomisen määrässä olisi suuria vaihteluita. Tutkimustulokset tukivat odotuksia. Irralliset pariskunnat (Separates) kävivät keskustelua lähinnä esittämällä toisilleen lukuisia kysymyksiä, ja puoliset välttivät omien mielipiteidensä ilmaisemista sekä neuvojen antamista toiselle osapuolelle. Keskustelu ei ollut

spontaania, vaan erilliset parit olivat jatkuvasti keskustelun aikana hieman varuillaan sekä pyrkivät kontrolloimaan tilanteessa tapahtuvan viestinnän määrää sekä laatua. Perinteisten pariskuntien (Traditionals) puolestaan oletettiin olevan hyvin avoimia toisilleen, mutta tutkimustulokset eivät tukeneet ennakkokäsityksiä. Perinteiset parit vaikuttivat välttävän suorien kysymysten esittämistä sekä omien tunteiden ja mielipiteiden suoraa ilmaisemista puolisonsa kanssa keskustellessaan. Suuri osa viestinnästä koostui tämän sijaan siitä, että puoliset vaihtoivat keskenään mielipiteitä faktaperusteisista tosiasioista.

Siihen, kuinka avoimia puoliset toisiaan kohtaan ovat, liittyy oleellisena elementtinä myös kysymys siitä, mitä suhteessa jätetään kertomatta, ja mistä asioista keskusteleminen koetaan vaikeaksi. Aikaisemmassa parisuhdeviestinnän tutkimuksessa on melko kiistattomasti osoitettu yhteys puheenaiheiden välttelemisen ja parisuhteen epätyytyväisyyden välillä. Viimeaikaisessa tutkimuksessa (Caughlin & Afifi, 2004) on kuitenkin havaittu, että tyytymättömyyden ja välttämiskäyttäytymisen yhteys ei ole suoraviivainen ja yksiselitteinen, vaan riippuu muun muassa siitä, miksi jotakin aiheita vältellään (motivaatio) sekä tietyistä motivaatioon yhdistettävistä henkilö- ja pariskunta-kohtaisista piirteistä.

Puheenaiheita vältellään ensinnäkin tarkoituksena suojella itseään mahdollisesti nolostuttavilta tai arkaluontoisilta asioilta, tai koska pelätään kumppanin voivan hyödyntää saamaansa informaatiota negatiivisella tavalla esimerkiksi riitatilanteessa. Asioita voidaan jättää kertomatta myös, koska halutaan vaalia parisuhdetta, ja estää tiettyjen oletetusti suhteelle haitallisten asioiden tiedostamista tai ilmi tulemistä. Halu välttää konfliktitilanteita sekä pelko siitä millaisen reaktion jokin tieto saa toisessa ihmisessä aikaan ovat myös tyyppillisiä välttelemisen syitä. (Caughlin & Afifi 2004.)

Joskus puolison kanssa ei haluta keskustella jostakin aiheesta, koska uskotaan, ettei kumppanilla ole riittävästi kompetenssia asian käsittelemiseen. Keskustelunaiheiden vältteleminen keskustelukumppanin kompetenssin puutteen takia ei kuitenkaan lisää välttelemisen ja tyytymättömyyden välistä yhteyttä, vaan päinvastoin vähentää sitä. Syynä tämänkaltaiseen reaktioon lienee se, että kompetenssin puutetta ei koeta tarkoitukselliseksi välttelemiseksi, toisin kuin esimerkiksi sitä, että puoliso ei halua keskustella jostakin aiheesta vaikkapa kiinnostuksen puutteen takia. (Caughlin & Afifi 2004, 508–509.)

Fitzpatrickin (1988, 201–202) mukaan avoimuutta alettiin jossakin vaiheessa erheellisesti pitää hyvän parisuhdeviestinnän tunnusmerkkinä. Sittemmin on kuitenkin todettu, että äärimmäinen avoimuus sanan varsinaisessa merkityksessä on tyypillistä ainoastaan yhdelle kolmesta parityypistä: itsenäisille pareille. Perinteiset parit sanovat arvostavansa avoimuutta suhteessaan, ja he ovatkin toisilleen näennäisen avoimia, mutta avoimuus rajoittuu enimmäkseen positiivisten asioiden ja tunteiden ilmaisemiseen. Itsenäiseen parityyppiin kuuluvat puoliset sen sijaan ilmaisevat toisilleen avoimesti sekä positiivisia että negatiivisia tunteita. Irralliset parit eivät arvosta avoimuutta parisuhteessa, eivätkä he myöskään itse toteuta avoimuuden periaatteita suhteessaan, koska se rikkoisi puolisojen autonomiaa, yksityisyyttä sekä heidän henkistä etäisyyttä toisistaan.

Fitzpatrick arveleekin, että perinteisen pariterapian ohjeet, joissa kehoitetaan ”nostamaan kissa pöydälle”, kohtaamaan konfliktit ja puhumaan asiat selviksi puolisojen kesken saattavat todella hyödyttää ainoastaan itsenäisiä pareja. Jostakin syystä itsenäisestä parityypistä vaikuttaa muodostuneen eräänlainen ihanne esimerkiksi parisuhdeviestinnän tutkimuksen piirissä, ja parisuhdeviestinnän kehittämiseen suunnatut neuvot ikään kuin kehottavat muihinkin parityyppisiin kuuluvia pareja muuttamaan käyttäytymistään itsenäisten parien suuntaan. Puheenaiheiden vältteleminen ja asioiden kertomatta jättäminen puolisolle parisuhteessa ei siis ole yksiselitteisesti negatiivinen seikka, joka automaattisesti huonontaisi suhteen laatua, tai tekisi suhteesta jollakin tavalla vähemmän tyydyttävän. (Fitzpatrick 1988, 201–202.)

Kinnunen ym. (1975, 32–33) havaitsivat aviollista vuorovaikutusta tutkiessaan, että mitä arkaluontoisempia ja henkilökohtaisempia puheenaiheet olivat, sitä vähemmän niistä parisuhteessa keskusteltiin. Puolisoiden henkilökohtaiset tunteet, persoonallisuuden piirteet sekä sukupuolielämä olivat esimerkkejä tällaisista arkaluontoisista aiheista. Onnettomia pariskuntia haastatellessa selvisi, että puolison tunteet ja persoonallisuus sekä lastenkasvatus olivat aiheita, joista näissä parisuhteissa keskusteltiin merkittävästi liian vähän. Miehet kokivat lisäksi, että sukupuolielämästä ei keskusteltu tarpeeksi. Onnellisten pariskuntien keskuudessa kaikista edellä mainituistakin aiheista keskusteltiin haastateltujen pariskuntien mielestä riittävästi. Tutkimuksessa todettiin myös, että avioliittoa pidettiin sitä onnettomampana, mitä vähemmän puoliset kävivät keskustelua vapaa-ajanvietosta, lastenkasvatuksesta, puolisojen

tunteista sekä sukupuolielämästä. Riittävä edellä mainituista asioista keskusteleminen näyttää siis olevan keskeinen tekijä avioliiton onnistumisessa.

2.6 Kuunteleminen sekä puolison ymmärtäminen

Sievers ym. (1974, 306) havaitsivat suomalaisten sukupuolielämää kartoittavassa tutkimuksessaan, että rakkauden kokemista tärkeämpi seikka avioliiton onnellisuuden kannalta oli se, kokiko henkilö saavansa ymmärtämystä puolisoiltaan. Vaikka viestintä olikin tutkimuksessa mukana ainoastaan varsinaisen tutkimuskohteen taustatekijänä, ei ymmärretyksi tulemisen kokemista ja sen merkitystä osana parisuhdetta voi vähätellä. Kuunteleminen symboloi ymmärretyksi ja arvostetuksi tulemista käytännön tasolla (Purdy & Newman 1999). Siihen nähden kuuntelemista on parisuhdeviestinnän tutkimuksen yhteydessä tutkittu verrattain vähän – onhan kuunteleminen yksi määrällisesti eniten käytetyistä viestintätaidoista (Bohlken 2002).

Useissa tutkimuksissa on havaittu, että tyytymättömässä parisuhteessa elävien puolisoitten välillä tapahtuu viestinnässä enemmän väärinymmärryksiä, kuin sellaisissa parisuhteissa, joiden osapuolet ilmoittavat olevansa parisuhteeseensa tyytyväisiä (ks. esim. Noller 1984, 103). Kinnusen ym. (1975, 35) mukaan onnellisten pariskuntien viestinnälle oli tyypillistä se, että osapuolet kokevat tulevansa ymmärretyksi parisuhteessa. Ymmärretyksi tulemista edesauttaa se, että puoliso selittävät toisilleen omia ajatuksiaan ja tunteitaan, sekä keskustelevat niiden merkityksestä. Onnellisten pariskuntien viestintää ja tunneilmaisua ei rajoittanut pelko toisen osapuolen reaktioista toisin kuin onnettomien pariskuntien kohdalla.

Onnettomassa parisuhteessa elävien miesten kohdalla oli tyypillistä, että he suhtautuivat puolisoihinsa kommunikaatiotilanteissa välinpitämättömästi. Onnettomien pariskuntien viestinnälle oli lisäksi tyypillistä runsas negatiivinen tunneilmaisuus, joten on epäselvää, mikä on syy-seuraussuhde tämän asian kohdalla: mikäli vaimon kommunikointi on suurelta osin negatiivisten tunteiden ilmaisemista puolisoa kohtaan, tämä vaikuttanee suoraan puolison haluun ja motivaatioon kuunnella. Toisaalta miehen kielteinen asenne puolisoa ja tämän

viestintää kohtaan saattaa yhtä lailla provosoida vaimoa negatiiviseen tunneilmaisuun. (Kinnunen ym. 1975, 35–36.)

Fitzpatrickin (1988, 213–221) mukaan eniten vaikeuksia toistensa lähettämien sanattomien viestien tulkitsemisessa on irrallisilla pariskunnilla, koska tämänkaltainen suhde ei niinkään perustu emotionaaliselle läheisyydelle. Erytisen huonosti irrallisilta pariskunnilta onnistui puolison suuttumuksen ja vihan tunteiden tulkinta. Asiaa kysyttäessä irralliset pariskunnat kuitenkin ilmoittivat ymmärtävänsä puolisoaan hyvin, mikä on näin ollen huomattavassa ristiriidassa havainnoinnin avulla saadun informaation kanssa. Myös perinteiset pariskunnat arvioivat ymmärtävänsä puolisoaan paremmin kuin mitä he tosiasiaassa ymmärtävät. Puolison lähettämien viestien tulkitsemisessa he kuitenkin onnistuivat selkeästi paremmin kuin irralliset parit. Perinteisten parien oma arvio siitä, kuinka hyvin he ymmärtävät puolisoaan, on kolmesta parityypistä kaikkein optimistisin.

Itsenäiset parit, joiden suhde perustuu pitkälti vahvalle tunteiden ja mielipiteiden ilmaisemiselle, onnistuvat puolison tunteiden ja intentioiden oikeassa tulkitsemisessa paremmin kuin muiden parityyppien edustajat. Positiivisten ja negatiivisten tunteiden viestiminen onnistui itsenäisiltä pariskunnilta erinomaisesti, ja puolisoitten oma arvio tulkinnan oikeellisuudesta on yhtenevä havaintojen kanssa. (Fitzpatrick 1988, 222.)

Kaikissa parisuhteissa avointa ja runsasta keskustelua ei kuitenkaan arvosteta samalla tavalla kuin tyypillisten itsenäisten parien keskuudessa. Pitkään jatkuneessa suhteessa puolisoille saattaakin kehittyä uskomus siitä, että puolisoa ymmärretään, ja tulisikin ymmärtää, ilman että mitään sanotaan ääneen. Molemmat olettavat tuntevansa toisen niin hyvin, että asioista keskusteleminen on tarpeetonta. Suhteen vakiintuessa turvallisuuden tunne lisääntyy, ja puolisoilla ei ehkä ole mitään sanottavaa toisilleen, koska toista pidetään ”itsestään selvänä”. (Tolkki-Nikkonen 1990, 53.)

Sangen tyypillistä on myös, että puoliset ajautuvat ennen pitkää käyttäytymään tietyllä tavalla vasten tahtoaan. Parisuhteen alussa puolisosissa häiritsevät piirteet otetaan usein puheeksi, mutta vuosien kuluttua suhteessa voi vallita uskomus siitä, että asiat saattaisivat toki korjaantua puhumalla, mutta puolisoa tuskin kiinnostaa pyrkiä muuttamaan

elämäkumppania häiritseviä käyttäytymismalleja. Tietynlaisiin ajattelu- ja käyttäytymismalleihin juuttuminen puolestaan aikaansaa tilanteen, jossa kummankaan osapuolen ei ole helppo muuttaa käyttäytymistään, koska toiminta on ikään kuin itseään ylläpitävää. Tolkki-Nikkosen (1990, 53) sanoin: "Näin ihminen tavallaan tuottaa toisen toiminnan ennakkomielikuvansa kaltaisena."

Edellisen kaltaista tilannetta voidaan kuvata negatiivisen vuorovaikutuspiraalin käsitteellä. Siinä osapuolten väärät havainnot heidän vaikutusmahdollisuuksistaan vuorovaikutustilanteessa tuottavat sellaista käyttäytymistä, joka vahvistaa väärän havainnon. Toiminta muodostaa kehän, jossa virheelliset käsitykset ajavat tilanteisiin, jotka edelleen vahvistavat syntyneitä vääriä käsityksiä. Parisuhteessa tämänkaltaisiin toimintamalleihin ajautuminen johtaa jatkuviin väärinkäsityksiin, suhteen päättymiseen, tai sitten käyttäytyminen vain jatkuu johtamatta oikeastaan yhtään mihinkään. (Tolkki-Nikkonen 1990, 53–55.)

2.7 Konstruktivistinen viestinnän teoria ja parisuhdeviestinnän tutkimus

Jesse Delian ja hänen tutkimusryhmiensä 1960- ja 1970 – lukujen vaihteessa kehittämä konstruktivistinen teoria on yksi tunnetuimmista keskinäisviestinnän teorioista. Konstruktivistisen teorian perusolettamuksena on, että todellisuus ei koskaan näy viestijöille sellaisenaan, vaan ihmiset tulkitsevat kokemusmaailmaansa henkilökohtaisten ajatusrakennelmiensa (personal constructs) kautta. Konstruktivistien mukaan kaikki inhimillinen toiminta siis jäsentyy tulkinnallisten, kognitiivisten skeemojen kautta. Littlejohn (1996) kuvaa näitä skeemoja käsitteellisiksi mielen kategorioiksi, "conceptual categories of the mind". Skeemat taas muodostuvat henkilön kokemusten seurauksena, eli niiden lähtökohtana on muun muassa sosiaalinen vuorovaikutus ja viestintä toisten ihmisten kanssa. Viestintää tutkittaessa lähtökohtana on, että tunteita, asenteita ja kokemuksia ei voida erottaa toisistaan, vaan niillä on kaikilla yhtä tärkeä merkitys selitettäessä henkilön toimintaa. (Littlejohn 1996, Puro 1996a, Puro 1996b)

Konstruktivistisen teorian mukaan viestijöillä on kyky ymmärtää omien mielikuviansa merkityksiä. Mitä paremmin viestijä ymmärtää näiden mielikuvien vaikutuksia omaan ajatteluunsa ja toimintaansa, sitä paremmat edellytykset hänellä on onnistua viestinnässään. Tähän viitataan Delian kehittämällä kognitiivisen kompleksisuuden käsitteellä. (Puro 1996a, 25–29.)

Kognitiivinen kompleksisuus kehittyy henkilön kasvaessa lapsesta aikuiseksi ajatusrakennelmien muuttuessa yksinkertaisesta monimutkaisemmaksi, sekä yleisestä yksityiskohtaisemmaksi. Yleisen konstruktivistisessä tutkimuksessa vallalla olevan käsityksen mukaan kognitiivinen kompleksisuus on melko stabiili piirre sen jälkeen kun henkilö on saavuttanut aikuisiän, eikä kompleksisuutta juurikaan voisi aikuisuudessa enää kehittää. Ehkäpä juuri tämän vuoksi suuri osa konstruktivistisesta tutkimuksesta onkin keskittynyt tutkimaan kouluikäisiä lapsia ja heidän viestintätaitojaan. (Littlejohn 1996; Sypher, Russo & Hane 2002.)

Kognitiivisella kompleksisuudella (cognitive complexity, **CC**) sekä **interpersonaalisella kognitiivisella kompleksisuudella** (interpersonal cognitive complexity, **ICC**) viitataan viestijän kykyyn havaita erilaisten tekijöiden vaikutus omaan sekä toisten ihmisten käyttäytymiseen. Mitä kognitiivisesti kompleksisempi henkilö on, sitä moniulotteisempaa viestintä ja ympäröivä todellisuus hänelle siis näyttäytyy. Viestijän kognitiivinen kompleksisuus voi vaihdella aihekohtaisesti ja tilanteen mukaan, eli tässä mielessä kyseessä ei ole yksiselitteisesti pysyvä ja muuttumaton ominaisuus. (Littlejohn 1996, Puro 1996b.)

Tutkittaessa kognitiivisten rakenteiden monipuolisuuden vaikutusta viestintään on havaittu, että kognitiivisesti kompleksisen henkilön on yleisesti ottaen helpompaa asettautua viestintätilanteessa viestijäkumppanin asemaan, ja sitä kautta muokata viestinsä siten, että se on tarkoituksenmukainen ja helposti ymmärrettävä. Tätä taitoa kutsutaan konstruktivistisessä tutkimuksessa nimellä social **perspective taking (PT)**, eli kyky tarkastella viestintää ja tilannetta viestinnän toisen osapuolen näkökulmasta. PT:llä ja onnistuneella argumentaatiolla sekä suostuttelevalla viestinnällä on myös havaittu olevan selkeä yhteys. (Littlejohn 1996, Burleson 1982, Puro 1996b.)

Viestintää, jossa puhuja onnistuu mukauttamaan sanomansa vastaanottajan mukaan ja ottamaan huomioon viestinnän kontekstin affektiiviset, subjektiiviset sekä relationaaliset seikat, voidaan kutsua kuulija- tai vastaanottajakeskeiseksi (**person-centered communication**) (Burleson 1989, 29). Kuulijakeskeisen viestinnän ja puhujan kognitiivisen kompleksisuuden välillä on havaittu yhteyksiä useissa tutkimuksissa, joissa tutkimuksen kohteena on ollut muun muassa lohduttamisen ja myötäelämisen taidot (kts. esim. Woods 1996, Winters & Waltman 1997).

Burleson ja Denton (1992) selvittivät sosiaalis-kognitiivisten taitojen sekä viestintätaitojen yhteyttä kiintymykseen (attraction) suhteen alussa, sekä tyytyväisyyteen parisuhdetta kohtaan suhteen vakiinnuttua. Tutkimus on yksi harvoista konstruktivistiseen viestinnän teoriaan pohjaavista parisuhdeviestinnän tutkimuksista. Tutkijat kohdistavat artikkelissaan kritiikkiä aiemmin esitettyjä attraktiota selittäviä malleja kohtaan, jotka pyrkivät suureksi osaksi selittämään kahden henkilön välisen kiintymyksen muodostumista asenteiden samankaltaisuudella.

Burleson ja Denton (1992, 268–274) olettavat edellä mainitun mallin sijaan, että ihmiset kiintyvät sellaisiin ihmisiin, joiden kanssa he kokevat kanssakäymisen ja viestinnän miellyttäväksi ja palkitsevaksi. Eräs tärkeä miellyttävän kanssakäymisen mahdollistava seikka saattaa olla sosiaalisten taitojen samanlainen taso viestijöiden kesken. Useissa tutkimuksissa kognitiivisen kompleksisuuden on todettu liittyvän erilaisten sosiaalis-kognitiivisten sekä viestinnällisten taitojen hallintaan. Burleson ja Dentonin mukaan kognitiivisesti kompleksiset henkilöt keskittyvät viestinnässään tilanteen relationaalsiin ja affektiivisiin seikkoihin, ja he pyrkivät saavuttamaan tavoitteitaan siten, että he ottavat toiminnassaan huomioon sosiaalisten identiteettien ja suhteiden vaalimiseen ja ylläpitämiseen liittyviä seikkoja.

Burleson ja Denton (1992) havaitsivat, että tutkimukseen osallistuneiden pariskuntien osapuolien kognitiivisen kompleksisuuden taso oli selvästi yhtenevä. Vertailuryhmä koostui satunnaisesti muodostetuista pareista, eikä tämän ryhmän kohdalla havaittu samanlaista yhtenevyyttä. Kognitiivisen kompleksisuuden tasoltaan korkeat ja matalat pariskunnat eivät eronneet toisistaan siinä, kuinka tyytyväisiä he parisuhteeseensa olivat. Viitteitä saatiin myös siitä, että pariskunnat olisivat olleet parisuhteeseensa sitä tyytyväisempiä mitä samanlaisempi

oli puolisoiden kognitiivisen kompleksisuuden taso, mutta tutkitun kokoisella otosjoukolla saadut erot eivät olleet tilastollisesti merkittäviä. Koska kognitiivisen kompleksisuuden on konstruktivistisessä tutkimuksessa ajateltu olevan melko stabiili ominaisuus aikuisiällä, tutkimuksen perusteella näyttää todennäköiseltä, että samansuuntainen kognitiivisen kompleksisuuden aste ja samanlainen sosiaalisten taitojen taso edesauttaa sitä, että puolisot alun perin kiinnostuvat toisistaan ja viihtyvät yhdessä. (Burleson & Denton 1992.)

Burleson ja Denton (1992) pitävät tutkimuksensa pohjalta todennäköisenä, että ihmiset kokevat palkitsevimmaksi viestinnän sellaisen henkilön kanssa, jonka kognitiivisen kompleksisuuden taso on lähellä hänen omaa tasoaan. Henkilö, joka ei pidä tärkeänä tarkkojen merkitysten analysoimista, ja eksaktin ymmärryksen saavuttamista keskustelun kautta, saattaa kokea tämänkaltaisista asioista keskustelemisen turhauttavaksi ja yhdentekeväksi "hiusten halkomiseksi". Tätä näkemystä tukee se, että henkilöt, joiden kognitiivisen kompleksisuuden taso on matala, pitävät nonaffektiivisiä keskustelutaitoja läheisissä ihmissuhteissaan tärkeimpinä. Kertoessaan itsestään he myös valitsevat keskustelunaiheita ennemminkin ulkoisten tapahtumien parista kuin keskittyvät sisäisten tunne- sekä tahtotilojen analysoimiseen. Henkilöt, joiden kognitiivisen kompleksisuuden taso on korkea, arvostavat puolestaan enemmän tunteiden hallintaan liittyviä keskustelutaitoja, kuten lohduttamisen ja kumppanin itsetunnon vahvistamisen taitoa. (Burleson & Denton 1992, 283.)

Kognitiivisella kompleksisuudella on lisäksi havaittu olevan yhteys useisiin keskustelemiseen liittyviin taitoihin. Henkilöt, joiden kognitiivisen kompleksisuuden taso on korkea, ovat osoittautuneet taitavammaksi arvioimaan, minkälaisia tunnetiloja heidän keskustelukumppaninsa kulloinkin haluavat viestinnällään saada kuulijassa aikaan. Alan tutkimuksessa tähän taitoon on viitattu käsitteellä 'perceptual accuracy', mikä voitaneen suomentaa vaikkapa havaintotarkkuudeksi. Korkean kognitiivisen kompleksisuuden tason omaavat henkilöt ovat myös taitavampia tulkitsemaan ja tunnistamaan viestijäkumppaniensa tunnetiloja, sekä asettumaan toisen henkilön asemaan (perspective taking). Yleistäen voidaan siis sanoa, että kognitiivisesti kompleksisten henkilöiden hyvin kehittyneet sosiaalisen havainnoinnin taidot edesauttavat sosiaalisten tilanteiden oikeaa tulkitsemistä etenkin

sellaisissa tilanteissa, joissa tunteet näyttelevät merkittävää osaa. (Denton, Burleson & Sprenkle 1995, 108–109.)

Kognitiivisen kompleksisuuden taso määrittää ennemminkin henkilön kommunikatiivista kompetenssia, kuin todellista viestintäkäyttäytymistä. Suurin yhteys viestinnällisten taitojen ja kognitiivisen kompetenssin välillä onkin havaittu sellaisissa olosuhteissa, joissa viestijä on motivoitunut suoriutumaan niin hyvin kuin hänen viestintätaitojensa puitteissa on mahdollista. Vertailtaessa onnettomien ja onnellisten pariin viestintätaitoja ja niiden yhteyttä puolisoitten korkeaan tai matalaan kognitiiviseen kompleksisuuteen havaittiin suurin yhteys taitojen ja kognitiivisen kompleksisuuden välillä nimenomaan onnettomien pariin keskuudessa. Onnettomassa suhteessa elävät henkilöt, joilla oli korkea kognitiivisen kompleksisuuden taso, olivat erityisen taitavia muodostamaan viestejä, joilla oli juuri toivottava vaikutus kuulijaan. Tästä joukosta lisäksi naisvastaajat olivat erittäin taitavia arvioimaan viestinnän tarkoituksia, kun taas miehet osuivat oikeaan joutuessaan ennustamaan, minkälainen vaikutus jollakin viestillä tulisi kuulijassa olemaan. Denton ym. (1995) tulkitsevat tämänkaltaisten tutkimustulosten johtuvan nimenomaan siitä, että tulehtuneessa parisuhteessa elävät henkilöt joutuivat venymään äärimmilleen tutkimustilanteessa, jossa puolisoit laitettiin keskustelemaan tarkkailun alaisena jostakin parisuhteessa vallitsevasta ongelmasta.

3 TUTKIMUKSEN SUORITTAMINEN

3.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Tässä tutkimuksessa haluttiin käyttää laadullista menetelmää, jotta tutkittavien omat ajatukset ja oma henkilökohtainen kokemusmaailma välittyisivät tutkimuksen tekijälle mahdollisimman selkeästi. Suurin osa parisuhdeviestinnän, kuten muustakin puheviestinnän kenttään kuuluvasta tutkimuksesta, on tehty kvantitatiivisia menetelmiä käyttäen, ja tutkimus noudattelee etenemiseltään ja metodologialtaan samantyyppistä kaavaa. Siinä missä kvantitatiivinen tutkimus pyrkii keräämään ja tulkitsemaan informaatiota mahdollisimman objektiivisesti, kvalitatiivisessa tutkimuksessa tutkijan omat ennakko-oletukset ja käsitykset tiedostetaan, ja ne hyväksytään osaksi tutkimusta.

Laadullista tutkimusmenetelmää käytetään tyypillisesti myös kvantitatiivisen tutkimuksen esitutkimuksena, kun pyritään selittämään ja kuvaamaan ilmiötä, jota ei aikaisemmin juuri ole tutkittu (mm. Hirsjärvi, Hurme & Sajavaara 2000, 133). Koska parisuhdeviestinnän tutkimusta on tehty Suomessa toistaiseksi ainoastaan vähän, laadullisen tutkimusmenetelmän käyttäminen tuntui tässäkin mielessä perustellulta. Puolisoiden käsityksiä viestinnästä parisuhteessa on maassamme laadullisin menetelmin kartoittanut ainoastaan Tiina Ovaskainen pro gradu -työssään. Paitsi että Ovaskaisen tutkimus on vuodelta 1992 eli tällä hetkellä yli kymmenen vuotta vanha, siinä tutkimuskohteena olivat ainoastaan kolmen pariskunnan molempien osapuolien viestintäkäsitykset. Tutkimusmenetelmänä käytettiin teemahaastattelua. Toinen parisuhdeviestinnän aluetta laadullisin tutkimusmenetelmin maassamme kartoittanut tutkimus (Aulanko 1996) puolestaan keskittyi päätöksentekoon suomalais-brittiläisessä parisuhteessa. Tutkimushenkilöitä tässä tutkimuksessa oli viisi, ja menetelmänä käytettiin sekä haastattelua että päiväkirjamenetelmää. Omassa tutkimuksessani halusin paitsi kartoittaa käsityksiä tietyistä pariviestinnän teema-alueista, myös tutkia, mitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia parisuhteessa elävien henkilöiden viestintään liittyvistä käsityksistä löytyy. Tutkimusmenetelmänä käytetty avoin kyselylomake mahdollisti sen, että tutkimukseen saatiin mukaan hieman suuremman (N=32) otosjoukon käsityksiä.

Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimusotteen perusta on eksistentiaalis-fenomenologis-hermeneuttisessa tieteenfilosofiassa (Metsämuuronen 2000, 14). Vaikka avoimien lomakkeiden käyttöä tiedonkeruumenetelmänä ei kaikilta osin pidetäkään laadulliseen tutkimukseen kuuluvana, tässä tutkimuksessa käytetyn tutkimusotteen voisi kuitenkin sanoa olevan asioiden käsittelytavaltaan lähellä fenomenografista tutkimusta. Fenomenografiassa kiinnostuksen kohteena ovat ihmisten käsitykset asioista, ja tutkimuskohdetta kuvattaessa pyritään pääsemään mahdollisimman lähelle tutkittavien aitoa kokemusmaailmaa. Fenomenografia onkin yksi kvalitatiivisessa tutkimuksessa eniten käytetyistä tiedonhankinnan strategioista. Tämänkaltaisessa tutkimuksessa selville saadut käsitykset ovat kontekstisidonnaisia ja muuttuvia, ja tämän takia tutkimustulokset eivät useinkaan ole yleistettävissä. (Metsämuuronen 2000, 16; 22–24.)

Tiedonkeruumenetelmäksi valittiin pitkällisen harkinnan jälkeen avoimia kysymyksiä sisältävä kysymyslomake. Lomakkeesta oli olemassa kaksi versiota: paperiversio, sekä sähköinen versio, joka lähetettiin osalle vastaajista sähköpostin liitetiedostona. Saaduista vastauksista noin kolmannes on kerätty sähköpostitse, ja kaksi kolmasosaa paperilomaketta käyttämällä.

Yksi tutkimuksen tavoitteista oli selvittää, kuinka avoimia kysymyksiä sisältävä lomake soveltuu tiedonkeruun välineeksi tämänkaltaisessa tutkimuksessa. Toisena mahdollisuutena olisi ollut käyttää strukturoitua haastattelua. Nollerin ja Feeneyn (2004, 35) mukaan hyvin pitkälle strukturoitu haastattelu ei metodologialtaan eroa juurikaan lomakkeen täyttamisestä, paitsi että haastattelun avulla saatu informaatio on jossakin mielessä välittömämpää. Lomakkeen suurimpia etuja haastatteluun verrattuna on vastaamisen helppous: haastatteluajoja ei tarvitse etukäteen sopia, vaan vastaaja voi täyttää lomakkeen rauhassa valitsemana ajankohtana. Koska parisuhdekontekstissa tapahtuva viestintä koetaan hyvinkin henkilökohtaisena asiana, lomakkeen käyttämisen oletettiin myös olevan melko helppoa, ja madaltavan vastaamiseen liittyvää kynnystä. Oletuksena oli myös, että lomakkeen täyttäminen itsenäisesti tuottaisi kasvokkaiseen haastattelutilanteeseen verrattuna vähemmän sosiaalisesti hyväksytyjä vastauksia (social desirability responses) (Keyton 2001, 169–170).

Ajatuksena oli siis, että lomaketta käyttämällä voitaisiin myös saada jollakin tavalla rehellisempää ja henkilökohtaisempaa tietoa kuin haastattelutilanteessa. Havainnointia tai

vapaata haastattelua tiedonkeruumenetelmänä perustellaan usein sillä, että niin saadaan mahdollisimman "aitoa" tietoa. Mäkelän (1990, 50) mukaan voidaan kuitenkin kysyä, onko syvähaastattelu tilanteena nykyihmiselle sen luonnollisempi kuin lomakkeen täyttäminen. Lomakekysymysten täytyy tietysti olla merkitykseltään tarkkoja ja ymmärrettäviä. Avoimia lomakekysymyksiä käytettäessä onkin otettava huomioon se, että vastaajat saattavat tulkita kysymyksiä eri tavoin, ja samoin myös vastausten abstraktiotasossa voi olla suuria vaihteluja. Tätä ei tämän tutkimuksen kohdalla pidetty ongelmallisena, koska yhtenä tavoitteena oli nimenomaan tarkastella, kuinka eri tavoin vastaajat mieltävät tutkimuksessa esitetyt kysymykset.

Lomaketta käytettäessä tutkijalla ei ole mahdollisuutta ohjailta vastaajaa vastaustilanteessa, eikä esittää tarkentavia kysymyksiä kuten haastattelussa. Toisaalta haastattelutilanteessa ongelmaksi voi, kuten aiemmin mainittiin, muodostua se, että haastattelijan omat ennakkokäsitykset ja odotukset vaikuttavat siihen, kuinka kysymykset kullekin haastateltavalle esitetään. Lisäksi haastattelijan nonverbaaliset reaktiot saattavat haastattelun aikana vaikuttaa siihen, kokeeko haastateltava voivansa vastata totuudenmukaisesti ja rehellisesti, vai muuttuvatko vastaukset hiljalleen sosiaalisesti hyväksytyyn, yleisesti hyväksytyjä normeja noudattelevaan suuntaan. (Noller & Feeney 2004, 35.)

Itsearviointilomakkeisiin liittyviä ongelmia ovat mm. vastaajien rajoittunut tietoisuus omista ajatuksistaan, tunteistaan ja omasta käyttäytymisestään. Vastaajilla on myös taipumus antaa sosiaalisesti hyväksytyjä vastauksia kuten haastattelutilanteessakin, ja vältellä paljastamasta ei-toivottujen käyttäytymismallien esiintymistä. Vastaustilanteessa vastaajalla saattaa myös olla hankaluuksia palauttaa mieleensä hyvin yksinkertaisiakin arkipäivän tapahtumia, puhumattakaan harvemmin toistuvista viestintätilanteista tai yksittäisistä tapahtumista. (Noller & Feeney 2004, 32.)

3.2 Tutkimuskysymys

Varsinainen tutkimuskysymys tarkentui lopulliseen muotoonsa vasta tutkimusprosessin kuluessa. Kuten laadulliselle tutkimukselle on hyvin usein tyypillistä, tutkimusprosessin

kuluessa esiin saattaa aineiston pohjalta nousta seikkoja, jotka ovat lopullisen tutkimuksen kannalta hyvinkin merkittäviä, mutta joita tutkija ei ole alun perin lainkaan kirjannut muistiin (mm. Mäkelä 1990).

Tutkimuskysymys voidaan pelkistää seuraavanlaiseksi:

Millaiseksi vastaajat kuvailevat keskustelukäyttäytymistä parisuhteessaan, ja minkälainen merkitys keskustelemisellä on vastaajan parisuhteessa?

Lisäksi tutkimuksen loppuvaiheessa on tarkoitus arvioida, kuinka avoimen kyselylomakkeen käyttäminen soveltuu tiedonkeruumenetelmäksi tämänkaltaisessa tutkimuksessa.

3.3 Kyselylomakkeen laatiminen sekä aineiston kerääminen

Kyselylomakkeeseen valikoitiin kahdenlaisia kysymyksiä. Puolet kysymyksistä eli lomakkeen kysymykset numeroilla 1, 2, 3, 5 sekä 6, koskivat vastaajan parisuhteessa käsiteltäviä keskustelunaiheita eli kysymyksillä pyrittiin selvittämään, minkälaisia yhtäläisyyksiä ja eroja vastaajista löytyy tarkasteltaessa keskustelukäyttäytymistä puheenaiheiden ja niitä koskevien mieltymysten ja arvostusten tasolla. Kysymyksessä 2 pyydettiin lisäksi vastaajaa määrittelemään, kuinka tärkeäksi hän kokee keskustelemisen parisuhteessaan.

Keskustelunaiheita sivuavien kysymysten ohella kyselyllä haluttiin selvittää vastaajien käsityksiä eräistä keskeisimmistä parisuhdeviestinnän osa-alueista: kumppanin tavoitteiden ymmärtämisestä (8), kuuntelemisesta (9) sekä yhteisymmärryksen saavuttamisesta (päätoksenteko, 10). Kysymysten toinen funktio oli tarkastella vastaajien kognitiivista kompleksisuutta, jota tarkasteltiin myös kysymysten 1, 4 sekä 7 yhteydessä. Tarkastelun kohteena kaikkien kysymysten kohdalla ovat nimenomaan vastaajien subjektiiviset käsitykset ja kokemukset.

Kyselylomake haluttiin laatia sellaiseksi, että siihen vastaaminen olisi siihen vastaaville henkilöille mahdollisimman mutkatonta. Kysymykset pyrittiin pitämään mahdollisimman

neutraaleina, jotta niitä ei koettaisi arvottaviksi tai uhkaaviksi, mikä saattaisi vaikuttaa siihen, että vastaajat kokisivat olevansa pakotettuja antamaan kysymyksiin norminmukaisia vastauksia. Myös kysymysten määrään ja sitä kautta lomakkeen pituuteen kiinnitettiin laadittaessa huomiota: kysymysten määrä karsittiin sellaiseksi, että kaikkiin kysymyksiin olisi mahdollista vastata ajatuksella noin viidessätoista minuutissa.

Lomakkeen ensimmäisellä sivulla kerättiin lyhyesti taustatiedot vastaajista, ja ensimmäistä seuraavilla viidellä sivulla olivat kymmenen tutkimuskysymystä sekä jokaisen kysymyksen alla vastaamiseen varattua tilaa. Noin kaksi kolmasosaa vastaajista täytti kysymyslomakkeen käsin. Yksi kolmasosa vastauksista saatiin sähköpostin välityksellä: lomake lähetettiin vastaajaksi lupautuneille henkilöille sähköpostin liitetiedostona, ja liite palautettiin täytettynä takaisin.

3.4 Tutkimushenkilöt

Tutkimushenkilöihin saatiin kontakti yhteisten tuttavien tai sukulaisten kautta, tai heidät tavoitettiin jostakin työyhteisöstä, johon jollakin lähipiirissä oli kontakteja. Vastauksia pyrittiin saamaan mahdollisimman heterogeeniseltä joukolta, ja vastaajat edustavatkin hyvin erilaisia ikäryhmiä, asuinpaikkoja sekä elämäntilanteita. Vastaajista (N = 32) miehiä oli 13 ja naisia 19, ja vastaajien iät vaihtelivat 19 ja 67 ikävuoden välillä. Vastaajien iät on koottu taulukkoon 1. Pienen otosjoukon ollessa kyseessä vastaajat eivät siis ole kattava otos mistään tietystä ihmisryhmästä, ja tämä tulee muistaa tuloksia myöhemmin tulkittaessa. Tutkimuksessa haluttiinkin kartoittaa mahdollisimman erilaisten ihmisten kokemuksia. Vastaajille asetetut kriteerit olivat 18 vuoden ikä, sekä se, että vastaaja on tällä hetkellä parisuhteessa jonka katsoo vakiintuneeksi. Tällainen parisuhde saattoi olla avio- tai avoliitto, tai seurustelusuhde, jossa asuttiin joko yhteisessä taloudessa tai erillään.

TAULUKKO 1. Kyselyyn vastanneiden henkilöiden ikäjakauma.

Vastaajan ikä	Naiset	Miehet	Yhteensä
19–24	7	4	11
25–40	3	3	6
41–50	5	3	8
51–67	4	3	7
Yhteensä	19	13	32

Vastaajista puolet eli 16 henkilöä, asui tällä hetkellä Mikkelissä. Muut tutkimukseen osallistuneet henkilöt asuivat tällä hetkellä Jyväskylässä, Savonlinnassa, Espoossa, Helsingissä, Vantaalla, Nokialla, Pirkkalassa sekä Tampereella. Vastaajien kotipaikat on koottu taulukkoon 2.

TAULUKKO 2. Kyselyyn vastanneiden henkilöiden asuinpaikka tällä hetkellä.

Alue	Vastaajia
Jyväskylä	3
Mikkeli	16
Savonlinna	1
Pääkaupunkiseutu	7
Pirkanmaa	5
Yhteensä	32

Suurin osa tutkimukseen osallistuneista, 21 henkilöä (12 naista, 9 miestä) oli mukana työelämässä. Kuusi vastaajaa ilmoittautui opiskelijaksi, ja heistä miespuolisia oli ainoastaan yksi. Jäljelle jäävät viisi vastaajaa olivat joko vuorotteluvapaalla, äitiyslomalla tai varusmiespalvelusta suorittamassa (2 vastaajaa), eläkkeellä (2 vastaajaa) tai tällä hetkellä työtä vailla (1 vastaaja).

Kyselyyn vastanneista henkilöistä 24, eli 14 naista ja 10 miestä, ilmoittivat asuvansa tällä hetkellä kumppaninsa kanssa yhteisessä taloudessa. Loput vastaajista asuivat erillään. Erillään asuville vastaajille oli tyypillistä, että heidän parisuhteensa oli kestänyt vasta kaksi vuotta tai vähemmän aikaa, mikä viittaa siihen, että yhteiseen talouteen ei ollut vielä ehditty tai katsottu aiheelliseksi muuttaa. Enemmistö erillään asuvista vastaajista oli lisäksi iältään vastaajien nuorimmasta päästä, 19–23 -vuotiaita. Poikkeuksen tähän teki eräs kymmenen vuotta parisuhteessa ollut naisvastaaja, joka ilmoitti asuvansa miehensä kanssa työasioista johtuen tilapäisesti eri paikkakunnalla.

Yli kaksi kolmesta kyselyyn osallistuneesta, 23 henkilöä ilmoitti olevansa tällä hetkellä parisuhteeseensa erittäin tyytyväisiä. Erittäin tyytyväisiksi ilmoittautuneista naisia oli 15 ja miehiä kahdeksan. Loput yhdeksän henkilöä, neljä naista ja viisi miestä ilmoitti olevansa jokseenkin tyytyväisiä. Kukaan vastaajista ei näin ollen ilmoittanut olevansa tyytymätön, eikä kukaan myöskään käyttänyt hyväkseen mahdollisuutta jättää vastaamatta tyytyväisyyttä koskevaan kysymykseen (vaihtoehto 'en halua vastata'). Jokseenkin tyytyväisiksi ilmoittautuneiden vastaajien joukossa oli miehiä enemmän kuin naisia. Näin pienen vastaajajoukon ollessa kyseessä asiasta on kuitenkin varottava tekemästä pidemmällä meneviä johtopäätöksiä.

3.5 Aineiston käsittely

Aineistoa alettiin käsitellä noin viiden vastauslomakkeen nipuissa sitä mukaa, kun kyselylomakkeita palautui täytettynä. Käsien kirjoitetut lomakkeet kirjoitettiin puhtaaksi, ja sähköisessä muodossa saadut vastaukset olivat käsiteltävissä sellaisenaan. Tarvittavan aineiston määrää ei ollut päätetty etukäteen, vaan päätös aineiston riittävydestä tehtiin vasta tutkimusprosessin aikana. Kun vastauksista oli kirjoitettu puhtaaksi noin kaksi kolmasosaa, samoja teemoja alkoi toistua aineistossa, minkä jälkeen tehtiin päätös aineiston riittävydestä. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa puhutaankin aineiston kylläntymisestä, mikä tarkoittaa sitä, että aineistoa on kerätty riittävästi kun uudet tapaukset eivät enää tuo esiin tutkimuksen kannalta olennaista uutta tietoa (Pyörälä 1995, 20).

Laadullisessa tutkimuksessa sanonta "laatu korvaa määrän" pitää paikkansa, sillä tarkoituksena olisi saada aineistosta mahdollisimman yksityiskohtaista tietoa ja tehdä tarkkoja havaintoja. Ehrnroothin (1990, 39) mukaan aineiston liian suuri määrä onkin yksi yleisistä ongelmista kvalitatiivista tutkimusta tehtäessä, ja tästä seuraa helposti analyysin jääminen pintapuoliseksi muun muassa ajan ja muiden resurssien puutteen takia. Vaikutelmat laadullisen tutkimuksen epäluotettavuudesta kvantitatiiviseen tutkimukseen verrattuna perustuvatkin usein juuri siihen, että aineistot ovat liian laajoja ja vaikeasti hallittavissa. Jos aineistoa on liikaa, saattaa tutkija joutua muodostamaan mielikuvansa aineiston selailuun perustuen. Tämän takia onkin usein suositeltavaa kerätä ja analysoida ensin pienempi aineisto, ja vasta tämän jälkeen päättää mahdollisesta lisäaineistojen tarpeesta. (Mäkelä 1990, 52–53.)

Yksi tapa arvioida aineiston riittävyttä on jakaa se kahtia, analysoida toinen puolisko, ja kokeilla tämän jälkeen tehtyjä havaintoja toisessa puolikkaassa. Tämän tutkimuksen kohdalla menetelmää ei kuitenkaan sovellettu, koska analyysin kohteeksi haluttiin ottaa kerralla koko osissa kerätty aineisto, jotta siitä saataisiin kattava kokonaiskuva. Menetelmänä edellä kuvattu kahtia jakaminen onkin epätaloudellinen, koska mahdollinen kokeilun tulos on se, että aineiston toinen puoli on kerätty ikään kuin turhaan. Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysoimisen vaiva on usein suurempi kuin aineiston keräämisestä koituva, ja sama päti tähänkin tutkimukseen. Tosin on myös huomioitava, että laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruuseen ja analysointiin liittyvä työmäärä kasvaa suorassa suhteessa aineiston laajuuteen nähden, toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, missä suurimman rajoitteen aineiston määrälle asettavat nimenomaan aineiston keruun kustannukset. (kts. mm. Mäkelä 1990.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston keruu ja analysointi tapahtuvat usein ainakin osittain samanaikaisesti, eikä niiden välillä välttämättä ole selkeää eroa (Metsämuuronen 2000, 51). Aineiston käsittelyn vaiheet eivät siis ole selkeästi erotettavissa toisistaan, vaan tulkintaa tapahtuu väistämättä kaikissa sellaisissa prosessin vaiheissa, joissa tutkija on tekemisissä aineistonsa kanssa. Tämän tutkimuksen kohdalla aineiston analyysia voidaan katsoa ensimmäisen kerran tapahtuneen siinä vaiheessa, kun kyselylomakkeilla saatuja vastauksia alettiin kirjoittaa puhtaaksi.

Aineiston käsittelyssä käytettiin soveltaen sisällönanalyttistä menetelmää (ks. esim. Tesch 1990). Aineistoa tarkasteltiin ensinnäkin jakamalla se osiin kysymys kerrallaan. Keskustelunaiheita koskevien kysymysten (kysymykset 1, 3, 5 ja 6) kohdalla vastaukset koottiin yhteiseen matriisiin, jonka avulla oli helppo tarkastella aineistoa laajempänä kokonaisuutena. Aineistoa pyrittiin luokittelemaan siitä löytyvien erilaisten teemojen perusteella, ja löytämään aineistosta toistuvia säännönmukaisuuksia ja poikkeavuuksia. Lisäksi vastauksia tarkasteltiin vastaajakohtaisina kokonaisuuksina, minkä perusteella pyrittiin tekemään laajempia havaintoja vastaajien parisuhdetta koskevasta ideologiasta (Fitzpatrick) sekä vastaajan kognitiivisen kompleksisuuden tasosta.

3.6 Reliabiliteetti- ja validiteettikysymykset laadullisessa tutkimuksessa

Reliabiliteetti- sekä validiteettikysymykset nousevat usein esiin laadullisesta tutkimuksesta puhuttaessa. Validiteetin osoittaminen onkin yksi laadullisia menetelmiä käyttävän tutkijan ongelmallisimmista tehtävistä (ks. esim. Grönfors 1982, 173). Validiteetti voidaan jakaa sisäiseen ja ulkoiseen validiteettiin: ulkoinen validiteetti liittyy hypoteesien todentamiseen ja empiirisen aineiston, johtopäätösten ja teoreettisten päätelmien väliseen suhteeseen. Sisäisellä validiteetilla viitataan puolestaan tutkimuksen sisäiseen johdonmukaisuuteen. (Grönfors 1982.)

Pyörälä (1995, 15) toteaa, että validiteettikysymys kvalitatiivisessa tutkimuksessa on sekä monivaiheinen että teoreettinen. Validiteetti liittyy ensinnäkin siihen, pystyykö tutkija paikantamaan tutkimustaan varten oikean kohderyhmän, ja rakentamaan tämän jälkeen toimivan tutkimusasetelman. Tutkijan tulee pyrkiä todistamaan, että hän pystyy vastaamaan tutkimuskysymyksiinsä tarkoituksenmukaisesti tutkimalla juuri valitsemaansa kohderyhmää ja käyttäen valitsemaansa tutkimusasetelmaa. Toiseksi validiteetti liittyy siihen, pitääkö tutkimuksessa esitetty tulkinta paikkansa: päteekö esitetty tulkinta koko tutkimusaineistossa, ja siinä ympäristössä, jota on haluttu tutkia.

Ehnroothin (1990, 40–41) mukaan kaikissa laadullisen aineiston analyysin vaiheissa voidaan pyrkiä siihen, että tutkimuksen lukijan olisi mahdollisimman helppo seurata tutkijan ajatuksen

kulkua. Metsämuuronen (2000, 62) toteaaakin, että hyvän laadullisen tutkimusraportin tulee sisältää samat elementit kuin hyvän määrällisen tutkimusraportin. Tutkijan tavoitteena tulisi olla, että lukijan on helppo saada käsitys tiedon hankinnan tavoista sekä siitä, kuinka luotettavaa tieto on. Hyvin esitetty kuvaus laadullisen aineiston käsittelyn ja analyysin vaiheista antaa uskottavan kuvan tutkimuksen etenemisestä, sekä perustelee loogisesti tutkijan aineiston pohjalta tekemät tulkinnot (Pyörälä 1995, 21). Mäkelän (1990, 53) mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa analyysin kattavuus puolestaan tarkoittaa sitä, että tutkija ei perusta tulkintojaan satunnaisiin poimintoihin.

Pyörälä (1995, 15) määrittelee reliabiliteetin tarkoittavan kvalitatiivisessa tutkimuksessa aineiston käsittelyn ja analyysin luotettavuutta. Reliabiliteettiin liittyvät kysymykset ovat ajankohtaisia ennen kaikkea tutkimuksen siinä vaiheessa, jossa siirrytään empiirisestä aineistosta analyysin kautta tulkintaan. Jos tutkimuksen reliabiliteetti on alhainen, sen validiteetti on myös alhainen. Sen sijaan tutkimusmenetelmä voi olla reliabeeli, vaikka tutkimus ei olisikaan validi. Tällaisessa tapauksessa tutkimusmenetelmien avulla on voitu saada kiinnostavia tutkimustuloksia, jotka eivät kuitenkaan vastaa tutkimuskysymyksiin. (Pyörälä 1995, 15–16).

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

4.1 Keskustelemisen merkitys

Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta kaikki vastaajat kertoivat pitävänsä keskustelemisen merkitystä parisuhteessa tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Keskustelemista kuvailtiin tärkeimmäksi parisuhteessa tehtäväksi asiaksi, ”suhteen hengitykseksi”, sekä edellytyksenä sille että yhteys puolisoiden välillä säilyy. Muutama vastaaja muisti huomioida, että vaikka keskusteleminen tärkeää onkin, niin keskusteleminen yksin ei tee parisuhteesta tyydyttävää. Yksi vastaaja totesi, että keskustelua voisi olla parisuhteessa enemmänkin.

Eräs naisvastaaja ilmoitti, että keskustelutaito on yksi edellytys parisuhteen olemassaololle. Useat vastaajat toivat esille eron arkipäivän jutustelun ja kunnan keskustelun välillä, vaikka eräs naisvastaaja totesikin, että ”kaikki kommunikaatio yhdistää”. Eräs miesvastaaja tosin ilmoitti, että he ajattelevat vaimonsa kanssa asioista niin samalla tavalla, ettei heidän useinkaan tarvitse keskustella niistä. Tämä ei sinänsä tarkoita sitä, etteikö parisuhteessa silti keskusteltaisi – tämä käy ilmi muista vastauksista.

Mielestäni keskustelu on ensisijaisen tärkeä asia parisuhteessa johon halutaan sitoutua. Rupattelulla ei mielestäni saa parisuhdetta kestämaan vaan välillä on todella puhuttava vakavistakin asioista, parisuhteesta itsestään. On kysyttävä ”miltä sinusta tuntuu” ja tehtävä väliarviointi. (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Todella tärkeä. Yhteys säilyy puhumalla. Jos ei puhu, alkaa kehittyä ”umpio ympärille”, vieraantuu toisistaan. (- -) (Nainen 51 v, parisuhteessa 32 vuotta)

Keskustelu lienee tärkein juttu parisuhteessani, koska varsinaisia yhteisiä harrastuksia ei juuri ole. (- -) Myöskin seksi on vähemmän merkityksellistä kuin alkuaikoina, joten keskustelut ovat korostuneet - - (Mies 32 v, parisuhteessa 5 vuotta)

Tuskinpa meillä kovin virikkeellistä parisuhdetta olisi, elleimme pystyisi keskustelemaan näin hyvin. Tosin parisuhteessa on muitakin tärkeitä tekijöitä. Ei keskustelu pelkästään riitä pitämään parisuhdetta hengissä. (Mies 27 v, parisuhteessa 1,5 vuotta)

Erään vastaajan mukaan keskustelemisellä ei hänen parisuhteessaan ole yhtä tärkeä merkitys kuin kuuntelemisellä. Tämä näkökulma asiaan on mielenkiintoinen, koska kuuntelutaidon merkitys liittyyneen kuitenkin siihen, että puolisoilla on jotain sanottavaa toisilleen –

keskusteluja siis käydään puolisoiden välillä, tai ainakin osapuolet kertovat toisilleen asioista kun kokevat tarvetta siihen. Näin ollen keskustelemisella lienee kuitenkin tärkeä merkitys kyseisessä parisuhteessa. Vastaaja tarkoittaaakin epäilemättä sitä, että kuuntelemisen taito parisuhteessa koetaan puhumisen taitoa tärkeämmäksi ja mahdollisesti haastavammaksi.

Poikkeuksen vastausten yleiseen linjaan muodostivat kahden mieshenkilön ja yhden naishenkilön vastaukset. Nämä vastaajat eivät pitäneet keskustelua erityisen tärkeänä asiana parisuhteessaan. Mieshenkilöt pitivät keskustelemista luonnollisena osana elämää, ja osana suurempaa kokonaisuutta johon kuuluu paljon muutakin. Toinen näistä miesvastaajista totesi, että keskustelemisella ei ole niin suurta merkitystä kuin mitä monilla muilla asioilla. Aiemmissa tutkimuksissa (mm. Acitelli & Young, 1996) on saatu viitteitä siitä, että miehet eivät keskimäärin ole viestinnän suhteen yhtä tiedostavia kuin naiset. Nämä mieshenkilöiden vastaukset saattavat osaltaan selittyä tällä havainnolla, koska muista vastauksista ei käynyt ilmi, että puolisoiden välillä olisi näissä suhteissa vähemmän tai epätyytyttävämpää kommunikaatiota kuin muiden vastaajien suhteissa.

Ainoa naispuolinen vastaaja, joka ilmoitti keskustelun olevan vähemmän tärkeää, on puolestaan vastaustensa perusteella hyvin lähellä Fitzpatrickin (1988) luokittelun mukaista irrallista parityyppiä. Irrallisille pareille on tunnusomaista, että keskustelun määrä parisuhteessa on melko vähäinen, ja erityisesti tunteista ja henkilökohtaisista asioista puhumista vältellään. Tätä havaintoa tukevat henkilön muut vastaukset.

4.2 Mistä parisuhteissa keskustellaan

Kun vastaajia pyydettiin kertomaan, mistä he kumppaninsa kanssa keskustelevat, vastauksissa näkyi selkeästi keskustelemisen mieltäminen kahdella eri tavalla. Tosin jo kysymyksen asettelukin antoi mahdollisuuden tähän. Osa vastaajista oli jättänyt vastauksensa ulkopuolelle niin sanotun arkipäiväisen jutustelun, ja ajatellut selkeästi vastauksessaan "vakavampia" parisuhteessa käytäviä keskusteluja. Näin ollen vastausten perusteella ei ole mahdollista tehdä päätelmiä siitä, mistä vastaajien parisuhteissa todellisuudessa keskustellaan ja mitkä aiheet jäävät kommunikaation ulkopuolelle. Se, että joku on vastauksessaan maininnut keskustelunaiheeksi ainoastaan arkipäiväisiä asioita, kuten keskustelun siitä, mitä päivän

aikana tapahtui, mitä syödään ja niin edelleen, ei tarkoita sitä, etteikö muista aiheista suhteessa puhuttaisi.

Suuri osa vastaajista ilmoitti, että heidän parisuhteessaan keskustellaan kaikesta mahdollisesta. Enemmistö vastaajista eritteli tämän maininnan lisäksi tyypillisiä puheenaiheita. Melkein kaikki puheenaiheita tarkemmin eritelleet vastaajat ilmoittivat, että puolisoilla on tapana kertoa toisilleen päivän kuulumisia, kuten esimerkiksi mitä työpaikalla tai opintojen parissa on tapahtunut, sekä mitä kuuluu ihmisille joiden kanssa on päivän mittaan ollut tekemisissä. Myös päivän uutistapahtumista keskusteltiin parisuhteissa yleisesti. Yleisten puheenaiheiden joukossa oli myös paljon käytännön elämän järjestelyihin kuuluvat seikkoja, kuten mitä syödään, mitä ostetaan kaupasta, kuinka kotityöt jaetaan, ja mitä puolisot ovat suunnitelleet tekevänsä kuluvalle viikolla tai seuraavana viikonloppuna. Lasten ja lemmikkieläinten edesottamukset olivat niin ikään päivittäisenä keskustelunaiheena useassa parisuhteessa.

Pariskunnan yhteisen elämän suunnittelu tuntui olevan keskeisessä osassa puheenaiheiden joukossa. Parit keskustelivat kodin hankinnoista, vapaa-ajan käytöstä kuten loma- ja viikonloppusuunnitelmista, sekä harrastuksista. Rahankäyttö tuntui olevan myös yksi yleisimmistä puheenaiheista. Myös asumisesta keskusteltiin etenkin sellaisissa parisuhteissa, joissa asunnon vaihtoon, remontointiin tai sisustamiseen liittyvät asiat olivat tällä hetkellä ajankohtaisia. Aikaisemmin yhdessä tehtyjä asioita, esimerkiksi lomamatkoja, muistelivat keskusteluissaan lähinnä keski-ikään ehtineet, pitkään yhdessä eläneet pariskunnat.

Arvoihin, elämäkatsomukseen ja politiikkaan liittyvistä asioista mainitsi keskustelewansa vain muutama miespuolinen vastaaja. Miehet eivät sen sijaan, muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, maininneet tässä yhteydessä parisuhteessa käytävän parisuhdetta ja sen tilaa, sekä puolisoiden henkilökohtaisia tuntemuksia sivuavaa keskustelua. Eräs miesvastaaja totesi vastauksessaan suoraan, että suhteen tilasta keskustellaan vain harvoin. Lukuisat naispuoliset vastaajat sen sijaan mainitsivat suhteessa keskusteltavan muun muassa töiden aiheuttamasta väsymyksestä, puolisoiden mieltä painavista asioista, seksistä sekä siitä "missä suhteessa mennään". Seuraava mieshenkilön vastaus poikkeaa näin ollen vastausten yleisestä linjasta, samoin vastauksessa korostuvat "vakavammat" keskustelunaiheet jokapäiväisen kuulumisten vaihdon jäädessä taka-alalle. Vastauksesta onkin havaittavissa se, että kysymys oli mahdollista

mieltää kahdella eri tavalla: minkälaisista asioista parisuhteessa käydään usein jonkinasteista kommunikaatiota (esimerkiksi mitä syödään, mitä ostetaan kaupasta) tai vastaavasti, mistä parisuhteessa käydään tyypillisesti vakavampia keskusteluja (esimerkiksi suhteen tulevaisuus, arvoihin liittyvät kysymykset).

[Kysymys: Minkälaisista asioista keskustelette kumppanisi kanssa? Voit vastata tähän joko yleisellä tasolla, tai pyrkii palauttamaan mieleesi esimerkiksi viisi viimeisintä keskustelunaihetta, joita pidit jollakin tavalla merkityksellisenä.]

Keskustelemme oikeastaan kaikesta. Päivän tapahtumista, unista, ahdistavista asioista, seksistä, harrastuksista, tulevaisuudesta, menneisyydestä, toiveista, peloista... Tabuja ei onneksi ole. Joskus puhumme vähemmän, joskus enemmän. Joskus olemme valvoneet aamuyöhön jutellen. (Mies 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Vastaajien iällä oli suuri vaikutus parisuhteessa käsiteltäviin keskustelunaiheisiin. Nuorempien vastaajien keskuudessa puolisoiden harrastuksilla ja vapaa-ajanvietolla tuntui olevan keskeisempi rooli, kun taas perheelliset ja keski-ikää lähestyvät vastaajat mainitsivat enimmäkseen kodin rutiinien ja perheen yhteisten asioiden hoitamiseen liittyviä aiheita. Lomien ja viikonloppusuunnitelmien merkitys korostui sellaisten vastaajien keskuudessa, jotka olivat työelämässä mukana ja joilla oli lapsia. Lapsiperheessä, jossa vanhemmat käyvät työssä, tämä onkin luonnollista: vanhemmille tuskin jää normaalina arkipäivänä mainittavammin aikaa omiin harrastuksiin ja rentoutumiseen. Opiskelijoiden ja muiden nuorten parien keskuudessa ei niinkään keskusteltu lomista, vaan heitä huoletti enemmän pitemmän tähtäimen tulevaisuus, kuten opiskeluun ja ammattiin liittyvät valinnat, muuttaminen toiselle paikkakunnalle opiskelun tai työn perässä, sekä muuttamiseen liittyen parisuhteen tulevaisuus. Eläkeiässä olleet kaksi vastaajaa puolestaan mainitsivat yleiseksi puheenaiheeksi erilaiset vaivat ja kolotukset.

4.2.1 Puolisoja yhdistävät keskustelunaiheet

Kolmannes vastaajista ei osannut mainita mitään erityistä puolisoja yhdistävää keskustelunaihetta. On myös mahdollista, että kysymys jäi osalta vastaajia huomaamatta, koska samassa lomakkeen kohdassa vastaajille esitettiin kaksi erillistä kysymystä, joista ensimmäisessä kysyttiin keskustelemisen merkitystä parisuhteessa, ja vasta toisessa

kysymyksessä pyydettiin erittelemään mahdollisia yhdistäviä puheenaiheita. Ne, jotka olivat huomioineet kysymyksen, mutta eivät keksineet mitään vastattavaa, totesivat muun muassa, että puhuminen yleensä ottaen yhdistää, mutta mitään erityisen tärkeää yhdistävää aihetta ei ole.

Puolisoja yhdistäviä keskustelunaiheita kysyttäessä päällimmäisenä nousi esiin ero perheellisten ja lapsettomien pariskuntien välillä. Nuorempien, ja usein samalla lapsettomien vastaajien keskuudessa tärkeäksi ja yhdistäväksi koettiin yhteisistä harrastuksista ja kiinnostuksen kohteista, kuten esimerkiksi elokuvista ja musiikista, puhuminen. Myös yhteiset ystävät ja heidän edesottamuksistaan keskusteleminen yhdisti muutamia pareja. Tunteista, puolisoiden mieltä painavista asioista sekä suhteen tilasta keskusteleminen mainittiin tärkeäksi muutamissa nuorten henkilöiden vastauksissa. Kaksi nuorta naisvastaajaa korosti puolisoiden samanlaisen taustan merkitystä puolisoja yhdistävänä tekijänä.

Mielestäni keskustelu on ensisijaisen tärkeä asia parisuhteessa johon halutaan sitoutua. Rupattelulla ei mielestäni saa parisuhdetta kestämaan vaan välillä on todella puhuttava vakavistakin asioista, parisuhteesta itsestään. On kysyttävä "miltä sinusta tuntuu" ja tehtävä väliarviointi. Minua ja poikaystävääni yhdistävät yhteiset ystävät ja harrastukset sekä hyvin samankaltainen tausta, joita sivutaan usein myös keskusteluissa. Meillä on myös samankaltaisia kiinnostuksen kohteita, joista puhumme - - (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Perheellisten, ja tässä tapauksessa samalla usein keski-ikäisten tai keski-ikää lähestyvien vastaajien vastauksissa korostui yhteisen elämäntaipaleen merkitys puolisoja yhdistävien keskustelunaiheiden synnyttäjänä. Lähipiiri, eli pariskunnan yhteiset lapset ja lähimmät sukulaiset, sekä yhteisten asioiden kuten lomien ja ajankäytön suunnittelu olivat perheellisten vastaajien keskuudessa kaikkein yleisimpiä yhdistäviä puheenaiheita. Vastaajat viittasivat usein tässä yhteydessä puolisoja yhdistävään elämäntapomukseen ja arvomaailmaan, joka muodostaa pohjan yhteiselle elämälle. Tässä yhteydessä mainittiin myös parin yhteisiä harrastuksia ja kiinnostuksen kohteita, joskaan ne eivät vastauksissa nousseet esiin yhtä merkittävänä seikkana kuin nuorten vastaajien keskuudessa.

(- -) Meitä yhdistäviä keskustelunaiheita ovat useimmat niistä, joissa meillä on paljon yhteistä: lapset, elämäntapomus, osa harrastuksista ja osa työstämme, matkasuunnitelmat ja –kokemukset sekä vieraat kielet. Samoin keskustelu omista ja puolison tunnelmista, voinnista ja jaksamisesta sekä toiveista ja tarpeista yhdistää aivan erityisesti. (Mies 52 v, parisuhteessa 32 vuotta)

Jokainen parisuhde on yksilöllinen ja ainutlaatuinen. Sellaiset keskustelunaiheet, jotka toisessa parisuhteessa aiheuttavat konflikteja tai joita vältellään, saattavat toisessa suhteessa olla tärkeä puolisoja yhdistävä tekijä. Keskustelunaiheita, joihin suhtautuminen vaihteli huomattavasti parisuhteesta toiseen, olivat esimerkiksi parisuhteen tulevaisuudesta keskusteleminen ja suhteen tila, politiikka, elämäkatsomukseen liittyvät seikat sekä puolisojen henkilökohtaiset tunteet. Eräs miesvastaaja ilmoitti suhteessa keskusteltavan paljon maailmankatsomukseen, uskontoon ja moraaliin liittyvistä seikoista, joista keskusteleminen myös yhdisti puolisoja, mutta toisaalta samat aiheet tuntuivat myös aiheuttavan kyseisen vastaajan parisuhteessa tyypillisimmin konflikteja. Yleistyksiä siitä, mistä parisuhteissa yleisesti ottaen puhutaan ja mistä ei, on näin ollen hyvin vaikeaa tehdä vastaajien iän tai parisuhteen keston perusteellakaan, kuten käy ilmi seuraavista vastauksista. Vastaajat ovat suunnilleen samanikäisiä miehiä, jotka ovat olleet parisuhteessaan yhtä kauan, mutta näkemys parisuhteessa käytävien keskustelujen sisällöstä on hyvin erilainen.

Keskustelulla ei ole niin suurta merkitystä kuin monilla muilla asioilla on. Keskustelemme harvoin itse suhteesta, harrastuksista puhuminen on yhdistävä puheenaihe. (Mies 19 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Kipeistä asioista puhuminen yhdistää. Kaikkia asioita ei pysty järkevästi käsittelemään itsekseen. Toisen kanssa puhuminen on tavallaan terapeutista. Aina ei vain pysty tai halua puhua. Mykkäkoulun lopettaminen pitkään ja tunteita purkavaan keskusteluun yhdistää. Konkreettisia yhdistäviä aiheita voi olla esim. harrastukset, tulevaisuudesta puhuminen, uskonto... (Mies 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

4.2.2 Parisuhteessa vältettävät keskustelunaiheet

Tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden parisuhteissa vältettiin hyvin samanlaisia asioita kuin parisuhdeviestinnän aiemmissa tutkimuksissa on havaittu. Konflikteja aiheuttavat tai arat aiheet, parisuhteen tulevaisuus, puolisojen menneisyys ja aiemmat suhteet sekä hyvin henkilökohtaiseksi koetut asiat olivat yleisimpiä vältettäviä keskustelunaiheita. Myös toisen osapuolen harrastuksista keskustelemista vältettiin, mikäli kyseiset harrastukset eivät olleet lainkaan itseä kiinnostavia. Parisuhteiden yksilöllisyyttä kuvastaa se, että muutamat sellaiset asiat, jotka olivat jollekin parille epämieluisia keskustelunaiheita, oli nimenomaisesti mainittu jonkun toisen henkilön parisuhteessa puolisoja yhdistävinä keskustelunaiheina. Esimerkkejä tällaisista aiheista ovat puolisojen tunteet ja henkilökohtaiset tuntemukset, parisuhteen tila, tulevaisuus sekä politiikka.

[Kysymys: Onko teillä keskustelunaiheita, joita jompikumpi tai molemmat välttelette?]

Itse en ole niin avoin henkilökohtaisissa ja tunteisiin liittyvissä asioissa kuin puolisoni. En mielelläni paljasta syvimpiä tunteitani. (Nainen 43 v, parisuhteessa 20 vuotta)

Useat vastaajat toivat esiin erilaisia syitä sille, miksi jotakin keskustelunaihetta välteltiin. Se, että jokin aihe on hiljattain aiheuttanut, tai aiheuttaa herkästi konfliktin, oli yleisin syy jonkin aiheen välttelemiselle. Joidenkin hankalaksi tiedettyjen aiheiden kohdalla vastaajat ilmoittivat harkitsevansa tarkkaan, milloin asiasta on sopiva aika puhua: esimerkiksi kotitöiden jakamisesta ei kannattanut alkaa viritellä keskustelua rankan työpäivän jälkeen. Aina ei kaikista aiheista myöskään syystä tai toisesta huvita puhua, vaikka keskustelu aiheesta saattaa muuten luontevalta tuntuakin.

Tietoisesti emme välttele mitään puheenaiheita. Joskus hyvin henkilökohtaisista asioista ei välttämättä halua puhua, mutta seuraavana päivänä niistäkin puhuminen taas luistaa... (Mies 27 v, parisuhteessa 1,5 vuotta)

Useat naiset mainitsivat vastauksissaan välttelevänsä tiettyjä aiheita, koska tietävät puolisonsa kokevan kyseisestä asiasta käytävän keskustelun epämieluisaksi. Erityisesti melko nuoret, alle kolmekymppiset naisvastaajat kokivat, että miehen on vaikeaa puhua parisuhteen tilasta tai puolisoitten tulevaisuuteen liittyvistä aiheista. Tämä lienee luonnollista seurausta siitä, että pariskunnan elämä ei vielä ole vakiintunut, vaan puolisoitten opiskelut, työelämään hakeutuminen ja muut tulevaisuuteen liittyvät seikat lisäävät epävarmuutta parisuhteen tulevaisuudesta. Alle nelikymppisistä vastaajista puolestaan kukaan ei ilmoittanut, että vältettävien puheenaiheiden joukkoon kuuluisi puolisoitten menneisyydestä tai aiemmista kumppaneista puhuminen. Yksi mahdollinen selitys tälle saattaisi olla nuorempien vastaajien liberaalimpi suhtautuminen siihen, että puolisoilla on tahoillaan ollut myös nykyistä parisuhdetta edeltäviä suhteita.

Ehkä ex-kuviot. Toisaalta koin edellisessä suhteessani ongelmalliseksi juuri sen, että miehen piti puhua niin paljon existään. (- -) (Nainen 44 v, parisuhteessa 0,5 vuotta)

Kukaan miespuolisista vastaajista ei ilmoittanut välttelevänsä jotakin aihetta siksi, että tietäisi puolisonsa kokevan kyseisestä asiasta puhumisen vaikeaksi. Pelko puolison tunteiden loukkaamisesta esimerkiksi hyvin henkilökohtaisista aiheista puhuttaessa, kuvastuikin

ainoastaan naisten vastauksissa. Naiset vaikuttavatkin siis huolehtivan miehiä enemmän siitä, minkälaisia tuntemuksia eri aiheista keskusteleminen puoliossa herättää, ja he pyrkivät ottamaan puolisoaan huomioon keskustelunaiheita valitessaan.

Kumppanini välttelee suhdekeskusteluja mutta osallistuu niihin kun ne aloitetaan. Toisinaan myös minä inhoan aloittaa keskustelua tärkeistä suhdeasioista, koska tiedän miten epämieluisaa se hänelle on. (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Ainakin omalta puoleltani välttelen turhankin paljon suhteen heikkouksista puhumista. Keskustelun aloittaminen niistä on jotenkin niin vaikeaa. (Mies 22 v, parisuhteessa 1 vuoden)

Tulevaisuudesta, esim. asunnon osto, mahdolliset lapset (tai kissalapset), kihlaus jne. Nämä asiat tuntuvat olevan "liian isoja" puolisolalle, joten olen vältellyt niitä, ehkä ne tulevat sitten kun aika on oikea. (Nainen 24 v, parisuhteessa 3,5 vuotta) *[Kysymys: Onko olemassa asioita, joista haluaisit keskustella kumppanisi kanssa enemmän kuin mitä nykyään keskustelette?]*

Kun vastaajilta kysyttiin, mistä he haluaisivat keskustella puolisonsa kanssa enemmän, yllättävän suurelle osalle vastaajista ei tullut mitään mieleen, tai sitten aiheita ei haluttu kyselylomakkeessa kertoa. Vastaajat ilmoittivat muun muassa, että kaikesta tulee puhuttua tarvittaessa, tai että mikäli kokee tarvetta puhua jostakin, aiheesta voi itse aloittaa keskustelun. Eräs pitkään parisuhteessa elänyt naisvastaaja totesi, että koska puolisoilla on nykyisin runsaasti aikaa toisilleen, ei keskustelun puutteestakaan tarvitse kärsiä. Eräs toinen naisvastaaja puolestaan totesi yleisellä tasolla, että hän haluaisi kuulla enemmän kumppaninsa mielipiteitä asioista.

[Kysymys: Onko olemassa asioita, joista haluaisit keskustella kumppanisi kanssa enemmän kuin mitä nykyään keskustelette?]

Välttämättä ei, koska voin puhua kumppanini kanssa kaikista haluamistani asioista. Kaikki asioita ei kumppanille tarvitse tai saa kertoa. Täytyy olla myös asioita, jotka jaetaan esimerkiksi tyttöpörökassa tai työpaikalla. (Nainen 28 v, parisuhteessa 8 vuotta)

Ainoastaan hieman reilu kolmannes vastaajista ilmoitti haluavansa keskustella kumppaninsa kanssa enemmän jostakin tietystä asiasta. Aiheet olivat hyvin pitkälle samoja kuin mitä vastaajat olivat maininneet kysyttäessä, mitä aiheita parisuhteessa vältellään. Ne nuoret vastaajat, jotka ilmoittivat kokevansa parisuhteesta tai sen tulevaisuudesta keskustelemisen epämieluisaksi, tai jotka välttelivät aihetta puolisonsa takia, ilmoittivat poikkeuksetta

haluavansa keskustella asiasta enemmän. Syynä tähän on varmasti se, että järjellä ajateltuna asia nähdään tärkeäksi ja ajankohtaiseksi puheenaiheeksi, mutta samalla koetaan, että keskustelun yhteydessä voi tulla esiin ikäviä, vaikeita tai jopa konflikteihin johtavia asioita, jotka vaikuttavat väistämättä parisuhteeseen ja sen tulevaisuuteen. Esimerkkeinä voisi mainita puolisoiden erilaiset toiveet tulevaisuuden suhteen tai muuttamisen työn tai opiskelun perässä eri paikkakunnille. Epävarmuutta lisäävien keskustelunaiheiden vältteleminen parisuhteessa onkin yleistä, kuten useat aikaisemmat tutkimukset osoittavat.

Parisuhteen tulevaisuuden ohella enemmän keskustelua toivottiin syntyvän suhteesta ja sen heikkouksista, seksistä, suhteen historiasta, puolisoiden menneisyydestä, puolisoiden käyttäytymisestä sekä puolisoiden omista, henkilökohtaisista harrastuksista. Siinä missä naisten vastauksissa korostui tarve keskustella parisuhteen tulevaisuuteen ja menneisyyteen liittyvistä asioista, miehet ilmoittivat kaipaavansa lisää keskustelua seksistä sekä omista harrastuksista ja kiinnostuksen kohteistaan. Viimeksi mainitun kohdalla kyse lienee yksinomaan keskustelumotivaatiosta, eikä siitä, että aihe sinänsä koettaisiin jotenkin epämieluisaksi. Motivaatio tai puolisoiden erilaiset käsitykset siitä, mistä suhteessa kulloinkin täytyy, kuuluu tai on tarpeellista keskustella, ovat epäilemättä usein syynä siihen, miksi kaikkia keskustelemisen tarpeita ei pystytä aina parisuhteessa täyttämään.

Ei oikeastaan. Kaikesta pystymme tarvittaessa puhumaan. Aiheet ehkä tulevat enemmän minulta, mutta keskustelua kyllä tarvittaessa syntyy asiasta kuin asiasta. Ehkä suhteemme menneisyydestä puhuminen ei tunnu kumppanista relevantilta. Hän helposti kokee, että nyt on jokin ongelma, vaikka puhun historiasta ja siitä miten nykyiseen on tultu. (Nainen 51 v, parisuhteessa 32 vuotta)

4.2.3 Konflikteja aiheuttavat puheenaiheet

Seitsemän vastaajaa, eli lähes neljännes kaikista vastanneista ei osannut tai halunnut mainita yhtään keskustelunaihetta, joka aiheuttaisi konflikteja heidän parisuhteessaan. Heidän vastauksistaan kävi ilmi, että avoimia konflikteja ei ainakaan vastaajan mukaan synny, ja että mahdolliset erimielisyydet ratkaistaan keskustelemalla. Suurimmassa osassa parisuhteita kuitenkin esiintyy ainakin joskus jonkintasoisia konflikteja, joten ainakin osa näistä vastauksista selittyy konfliktin käsitteen eritasoisella ymmärtämisellä. Parisuhteissa myös suhtaudutaan konflikteihin eri tavoin: toisissa suhteissa niitä vältellään ei-toivottuna

käyttäytymisenä, kun taas osassa parisuhteista konfliktit ja niiden selvittäminen ovat oleellinen osa suhteessa tapahtuvaa viestintää, ja ne koetaan luonnollisena osana suhdetta. Erään konfliktin vältteleviin vastaajiin kuuluvan miesvastaajan toteamus asiasta kuului lyhyesti ja ytimekkäästi: "Emme riitele, koska se ei johda mihinkään".

Yleisimmin konflikteja aiheuttavana keskustelunaiheena parisuhteissa esiintyi vastaajien mukaan raha ja sen käyttö. Kodin hankinnat ja erilaiset intressit rahankäytön suhteen olivat tosin tyypillisempi riidanaihe sellaisten pariskuntien keskuudessa, jotka asuivat yhteisessä taloudessa, ja olivat olleet yhdessä jo pitemmän aikaa. Nuorempien vastaajien parisuhteissa puolestaan riideltiin enemmän tulevaisuuden suunnitelmista sekä ajankäytöstä ja "viihteellä käymisestä". Tulevaisuuden suunnitelmat koetaan tärkeäksi aiheeksi, josta pitäisi keskustella, mutta samanaikaisesti niitä saatetaan pelätä ja niistä puhumista vältellä.

[Millaiset keskustelunaiheet tuntuvat aiheuttavan välillenne konflikteja?]

Tällä hetkellä juuri opiskeluun ja ammatilliseen tulevaisuuteen liittyvät asiat (olipa hienosti sanottu!) ovat meille molemmille ajankohtaisia ja aiheuttavat epävarmuutta sekä vähän ahdistustakin. Niistä jutellessa syntyy pienistäkin asioista helposti riitaa ja loukkaantumista, kun molemmilla on niin epävarma olo. Toisaalta taas niistä tuntuu hyvältä jutella yhdessä, kun saa jonkin näköistä vertaistukea. (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Muita konfliktinaiheuttajaksi mainittuja, jokapäiväisen elämän käytännön asioihin liittyviä seikkoja olivat työasiat, yhteisen ajan puute, vapaa-ajan suunnittelu, juhliminen, puolisoiden erilaiset harrastukset, kotityöt ja niiden jakaminen sekä arkiset pikkuasiat kuten ruokavalio, autolla ajaminen sekä tietokoneen ja kännykän käyttö. Jälkimmäisillä asioilla lienee tarkoitetaan sitä, että suhteessa syntyy helposti riitaa sellaisissa tilanteissa, missä toinen osapuoli alkaa neuvoa toista kyseisten toimintojen suorittamisessa. Eräs miesvastaaja mainitsi riitojen alkavan tyypillisimmillään jostakin täysin turhasta pikku jutusta, kuten siitä, että "toisen jalka on telkkarin tiellä". Naisten ja miesten vastauksissa ei ollut silmiinpistäviä eroavaisuuksia lukuun ottamatta sitä, että yksikään mies ei maininnut kotitöiden jakamista konfliktien aiheuttajana, kun taas naisten vastauksissa se oli yksi useimmiten mainittuja aiheita rahankäytön ohella.

Elämänasenteeseen ja -katsomukseen sekä puolisojen erilaisiin periaatteisiin liittyvistä asioista riideltiin kahdenlaisissa parisuhteissa: sellaisissa, jotka olivat kestäneet vasta melko vähän aikaa, sekä toisaalta suhteissa, jotka olivat pitempiaikaisia, mutta joissa tämänkaltaisista asioista keskusteleminen koettiin muutenkin tärkeäksi parisuhdetta määrittäväksi ja puolisoja yhdistäväksi tekijäksi. Elämäntavat, rasismi, politiikka sekä suhtautuminen uskontoon tai lastenkasvatukseen ovat esimerkkejä periaatteellisempiin kysymyksiin liittyvistä konflikteja aiheuttavista aiheista. Erilaiset elämäntavat ja arvostukset voivat realisoitua käytännön elämässä esimerkiksi siten, että puolisojen välillä joudutaan käymään keskustelua ”viihteellä käymisestä”, alkoholinkäytöstä, sekä yleisemmällä tasolla vapaa-ajan käytöstä.

Parisuhteeseen sekä puolisojen henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyviä, konflikteja aiheuttavia seikkoja olivat vastaajien mukaan puolison sekä hänen käyttäytymisensä arvostelu, seksi, sekä parisuhdetta koskevat yleiset keskustelut. Eräs miesvastaaja ilmoitti, että puolisojen keskinäinen kilpailunhalu aiheuttaa konflikteja sitä kautta, että puoliso ei osaa ja halua ottaa neuvoja vastaan toisiltaan. Eräs naisvastaaja toi puolestaan esiin sen, että aiheet eivät niinkään aiheuta konflikteja vaan se, kuinka asioista keskustellaan:

Ei niinkään aiheet, vaan se, että toinen voisi pyöritellä jotakin aihetta enemmän ja pitemmälle (nainenpa tietenkin...), kun taas toinen haluaisi löytää ratkaisun tai tehdä päätöksen aiemmin. (Nainen 44 v, parisuhteessa 0,5 vuotta)

4.3 Huumorin merkitys parisuhteessa

Huumoria esiintyi vastausten perusteella jokaisen vastaajan parisuhteessa, ja lähes kaikki ilmoittivat olevansa sitä mieltä, että huumorilla on parisuhteessa joko tärkeä tai erittäin tärkeä osa. Yksi vastaaja tosin totesi, että huumoria voisi olla suhteessa enemmänkin. Eräs vastaaja mainitsi huumorin yhdeksi perusedellytykseksi toimivalle parisuhteelle; eräs toinen naisvastaaja puolestaan totesi, että ”olisi kamalaa, jos kumppanilla ei olisi huumorintajua”. Huumorilla mainittiin olevan sangen monenlaisia merkityksiä eri parisuhteissa. Huumoria kuvattiin puolisoja yhdistäväksi tekijäksi, joka auttaa jaksamaan arjen keskellä, tuo tilanteisiin uuden näkökulman sekä helpottaa hankalien asioiden käsittelemistä. Huumorilla on paikkansa myös konfliktitilanteiden ratkaisemisessa ja siinä, kuinka niistä päästään yli.

[Kysymys: Minkälainen merkitys on huumorilla parisuhteessanne? Onko teillä kumppanisi kanssa yhteistä huumoria, ja jos on, kuvaile millaista.]

Huumorilla on erittäin suuri merkitys parisuhteessamme. Se antaa mukavan lisän harmaaseen arkeen ja auttaa pääsemään riitojen yli, en voisi kuvitella elämää ilman valtaisa "paskan läpän" määrää. (- -) (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Todella tärkeä, huumorista suhteemme saa suurimman energian. Nauramme aidosti toistemme jutuille. Aiheena voi olla melkein mikä vaan. (- -) (Mies 22 v, parisuhteessa 1 vuoden)

Huumori on meitä yhdistävä tekijä. Kumppanini on hyvin humoristinen, joten jos en voisi yhtyä leikinlaskuun, ei suhteemmeakaan varmaan toimisi. (- -) (Nainen 20v, parisuhteessa 2 vuotta)

Pareille syntyy usein yhteisestä historiasta ja yhdessä koetuista sattumuksista kumpuavaa omaa huumoria. Tämä huumori voi toki olla myös koko perheen yhteistä, mikäli parilla on lapsia. Muutama vastaaja mainitsi, että parin yhteinen huumori on oikeastaan alun perin lähtöisin yhteisestä ystäväpiiristä. Erään pitkässä parisuhteessa elävän miesvastaajan mukaan "pitkä yhteinen historia mahdollistaa huumorin, joka ei kaipaa pitkiä selityksiä". Yhteinen huumori vahvistaa parien yhteenkuuluvuuden tunnetta – etenkin, jos huumori on sellaista, että sitä eivät muut ymmärrä.

(- -) Osa yhteisestä huumoristamme perustuu yhteisen ystäväpiirimme inside-juttuihin, pääasiassa puheisiin ja eleisiin, joita käytetään puheen seassa tehosteina. Huumoriamme on vaikea kuvailla, eivätkä useat ryhmän ulkopuoliset sitä ymmärräkään. (- -) (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Erittäin tärkeä. Jokaisessa perheessä (uskoisin) kehittyy tietynlainen sisäpiirihuumori! Meillä myös ja joskus se saa sellaiset mitat, että ulkopuolinen ei välttämättä ymmärtäisi meitä yhtään. "Parisuhde ilman huumoria on kuin leipuri ilman jauhoja...!" (Mies 35 v, parisuhteessa 10 vuotta)

Yhteisen huumorin syntymistä jokapäiväisen elämän tilanteissa edesauttaa se, mikäli puolisoiden tapa reagoida asioihin ja tapahtumiin on samantyyppinen. Eräs naisvastaaja kuvasi asiaa seuraavasti: "Nauramme samoille asioille. Olemme hyvin samantyyppisiä, kummallakin 'välähtää' eri tilanteissa nopeasti". Osa vastaajista totesikin, että on vaikea eritellä minkälaista huumoria parisuhteessa oikeastaan on, koska huumorin laatu ja sen kohteena olevat asiat vaihtelevat asiasta ja tilanteesta riippuen. Kaikkein yleisintä tuntuivat olevan verbaalinen huumori sekä tilannekomiikka, eli huumorin kumpuaminen arkipäiväisistä pikkuasioista sekä tapahtumista. Yhteistä huumoria syntyy näin ollen jatkuvasti, kun suhteen

osapuolet kertovat toisilleen kuulemiaan hauskoja juttuja, sekä kertaavat hauskoja tilanteita joissa ovat itse olleet osallisena. Toisaalta yhteinen huumori voi olla tapa käsitellä sellaisiakin asioita, jotka muutoin tuntuvat parisuhteessa häiritseviltä tai vaikeilta.

Itse näen elämässä lähes kaikessa huvittavia piirteitä ja arvostan "pilkettä silmäkulmassa". Mielestäni ymmärrämme toistemme huumoria. (- -) Tilannekomiikka puree kumpaankin. Pitkäikäisessä suhteessa on opittu myös kuitaamaan tiettyjä parisuhteen ilmiöitä huumorilla. (Nainen 51 v, parisuhteessa 32 vuotta)

Tilanteista syntyy komiikkaa. Naureskelemme itsellemme ja vanhenemiselle. Yhteisessä menneisyydessä on paljon hupaisaa, mm. yhdessä opitut sananparret, jotka tuovat menneitä sukulaisia mieleen. (Nainen 49 v, parisuhteessa 33,5 vuotta)

Useissa vastauksissa mainittiin huumorin lähteeksi puolisoiden omat tekemiset ja sanomiset. Vastauksissa korostuikin itselleen nauramisen taidon merkitys parisuhteessa. Eräs naisvastaaja mainitsi erityisesti osaavansa nauraa itselleen, ja pystyvänsä suhtautumaan hyväntahtoisesti siihen että hänelle nauretaan. Toisen naisvastaajan mukaan huumorin lähteenä hänen parisuhteessaan toimivat esimerkiksi hänen harrastuksensa sekä paino-ongelmat. Aina itselleen nauraminen ei kuitenkaan ole helppoa, etenkin, jos huumorin kohteena ovat sellaiset henkilökohtaiset piirteet, jotka ovat parisuhteessa jo aiemmin joutuneet kritisoinnin kohteeksi.

Osaamme nauraa itsellemme ja toisillemme suuresta osasta aiheista. On vain joitakin kohtia, joissa se ei toimi. Tietenkin minun mielestäni hänellä niitä kohtia on enemmän kuin itselläni. (Nainen 67 v, parisuhteessa 41 vuotta)

Yleisimmin vastaajat siis ilmoittivat parisuhteissaan esiintyvän huumorin syntyvän pienistä arkisista asioista. Tilannekomiikan ohella erilainen verbaalinen huumori, eli sanaleikit ja sananparret, sanojen ja toisen sanomisien vääntely, sekä yhteisten nimitysten keksiminen asioille oli parisuhteiden huumorille tunnusomaista. Naisten ja miesten vastauksissa ei ollut tässä mielessä eroavaisuuksia.

(- -) Hassuttelemme paljon yhdessä, meillä on oma kieli jota käytämme. Se perustuu paljon sanaväännöksiin, ja muutenkin verbaalinen huumori on tärkeää. Molemmat pidämme paljon brittityylisestä, hiukan hankalammasta huumorista. (- -) (Nainen 24 v, parisuhteessa 3,5 vuotta)

Verbaalisen huumorin ja tilannekomiikan ohella myös pieni puolison kiusoittelu nähtiin oleellisena osana parisuhteen huumoria. Toisen sanomisien tahallinen väärin ymmärtäminen, näsäviisaus, puijaaminen, piikittely ja sarkastinen tai ironinen kommentointi mainittiin hieman yleisemmin miesten kuin naisten vastauksissa. Pieni kiusanteko tuntui lisäksi olevan tyypillisempää tuoreemmassa parisuhteessa eläville ja/tai nuoremmille vastaajille; pitkässä parisuhteessa elävät vastaajat puolestaan korostivat enemmän tilannekomiikan ja itselleen nauramisen merkitystä. Hassuttelua, pelleilemistä ja muuta kuin verbaalista huumoria – esimerkiksi erilaisten hahmojen esittämistä sekä erilaisten ilmeiden merkitystä – korostivat nuoremmat ja lyhyemmän aikaa kumppaninsa tunteneet vastaajat. Omat kannattajansa löytyi tasapuolisesti niin ”junttihuumorille” tai ”idioottihuumorille” kuin ns. älyllisemmälle huumorillekin, tosin ensiksi mainittu tuntui tässä tapauksessa viihdyttävän tyypillisemmin nuorempia vastaajia.

(- -) Aiheena voi olla melkein mikä vaan. Vitsit, pelleileminen, pieni kiusanteko kuten ”sulla on liikaa paidassa!” (sen jälkeen kun toinen katsoo niin näpätys leukaan). (Mies 22 v, parisuhteessa 1 vuoden)

Huumorilla on erittäin suuri merkitys. Huumorimme on ns. ”idioottihuumorია”, pelleilyä, hahmojen esittämistä. Usein yksi ”vitsi” saattaa jatkua hyvinkin pitkään. (Mies 19 v, parisuhteessa 2 vuotta)

(- -) Ehkä ”älyllinen huumori” – mitä se nyt onkin – on meidän juttu, esim. monet suomalaiset hupiyritelmät (ns. junttihuumorია) eivät innosta kumpaakaan. (- -) (Nainen 51 v, parisuhteessa 32 vuotta)

4.4 Puolisoiden tasavertaisuus keskustelijoina

Kysymys puolisoien tasavertaisuudesta keskustelijoina sai varsin erityyppisiä vastauksia. Vastausten abstraktiotaso vaihteli huomattavasti: osa vastauksista oli hyvinkin moniulotteisia. Toisaalta yksinkertaisimmillaan tasavertaisuuden ilmenemistä oli kuvattu puheenvuorojen jakautumisella keskustelussa tasaisesti ja sitä, että molemmat saavat ja uskaltavat halutessaan ilmaista mielipiteensä kumppanille. Myös se, että puheenaiheet vaihtelevat tasaisesti molempien puolisoien mielenkiinnon kohteiden mukaan, nähtiin osoituksena tasavertaisuudesta.

[Kysymys: Koetko, että olette keskustelijoina tasavertaiset? Kuinka tämä ilmenee?]

Kyllä kyllä. Molemmat saavat ja antavat puheenvuoron toiselle ihan tasapuolisesti. Joskus tasapainoon puuttuu se uskomaton puhutelva, mikä lapsilta tulee. (Mies 35 v, parisuhteessa 10 vuotta)

Olemme tasavertaiset. Kumpikin voi puhua vapaasti mistä haluaa. (Mies 49 vuotta, parisuhteessa 23 vuotta)

Molemmat saavat puhua, mitä haluavat. Tabuja ei mielestäni ole. (- -) (Nainen 49 v, parisuhteessa 33,5 vuotta)

Tasavertaisuus ilmeni vastaajien mukaan parisuhteessa käytävissä keskusteluissa muun muassa siten, että molemmat kuuntelevat, ja vaikuttavat kiinnostuneilta siitä mitä toisella on sanottavaa. Tasavertaisuuden vallitessa molemmilla osapuolilla on myöskin vastaajien mukaan sellainen tunne, että he pystyvät vapaasti ilmaisemaan mielipiteensä haluamistaan asioista. Oman mielipiteen kertominen ja sen perusteleminen keskustelutilanteessa koettiin paitsi puolisoiden oikeutena, myös velvollisuutena, sillä keskustelun syntymiseen ja ylläpitämiseen vaaditaan molempia osapuolia.

Kyllä. Kumpikin saa esittää mielipiteensä vapaasti. Kuunnellaan ja otetaan toisen mielipiteet huomioon. (Nainen 43 v, parisuhteessa 20 vuotta)

Olemme tasavertaiset. Se ilmenee mielestäni niin, että kumpikin meistä kuuntelee ja on kiinnostunut siitä, mitä toinen sanoo, ja mistä toinen haluaa jutella. (- -) (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

(- -) Asioiden kertomista ei tarvitse pelätä, vaikka joskus tietääkin oman mielipiteen aiheuttavan jatkokeskustelua. (Nainen 28 v, parisuhteessa 8 vuotta)

Kyllä. Se ilmenee niin, että kumpikin kuuntelee toista ja yrittää ymmärtää toisen näkökannan asiaan vaikka olisikin itse eri mieltä. Toki perusteluita täytyy olla. (Nainen 23 v, parisuhteessa 1 vuoden)

Olemme tasavertaisia, kuuntelemme jos toisella on sanottavaa ja kerromme vastamielipiteen jos sellainen löytyy. (Nainen 20 vuotta, parisuhteessa 1 vuoden)

Tasavertaisuuteen liittyi vastaajien mielestä myös puheenvuorojen jakautuminen keskustelussa, sekä halu ymmärtää mitä puoliso sanomisillaan tarkoittaa. Eräs naisvastaaja

kartoitti tasavertaisuutta omista tunnelmistaan käsin: hän ilmoitti että parisuhteessa ollaan keskustelujen suhteen tasavertaisia, koska hän kokee itsensä ”ymmärretyksi ja arvostetuksi keskustelukumppanina”. Keskustelunaiheiden jakautuminen tasaisesti molempien mielenkiinnon mukaan sekä molempien mahdollisuus osallistua päätöksentekoon yhteisissä asioissa nähtiin myös merkkeinä tasavertaisuudesta. Edellä mainittuja asioita esiintyi melko tasaisesti sekä naisten että miesten vastauksissa, eikä sukupuolten välillä ollut havaittavissa merkittävämpiä eroavaisuuksia.

Kyllä olemme tasavertaisia. Molemmat kuuntelee ja ymmärtää toisiaan, ja haluaa ymmärtää toisen viestin. (Mies 52 v, parisuhteessa 33 vuotta)

Olemme tasavertaisia. Annamme toisillemme puheenvuoron tarvittaessa ja emme ”jyrää” toisiamme. Välillemme tulee harvoin edes riitoja mistään keskustelusta. (Mies 22 v, parisuhteessa 1 vuoden)

Olemme. Molempien mielipiteitä mietitään, eikä tyrmätä heti. Päätökset ovat usein kompromisseja molempien toiveista. (Nainen 41 v, parisuhteessa 18 vuotta)

Olemme tasavertaisia. Kumpikin voi ja uskaltaa ottaa kipeitäkin aiheita keskusteltavaksi. Kumpikin saa suunvuoron. Kumpaakin kuunnellaan. (Nainen 44 v, parisuhteessa 0,5 vuotta)

Yleensä tasavertaiset. Molemmat kuuntelevat, antavat toisilleen puheenvuoron sekä sanovat oman mielipiteensä. Yhteinen ymmärrys asialle löytyy. (Nainen 25 v, parisuhteessa 10 vuotta)

Vastaajat kokivat, että tasavertaisuus keskustelutilanteissa saattaa myös riippua aiheesta josta keskustellaan. Jos toisella osapuolella on jostakin aiheesta tietoa ja samalla myös sanottavaa enemmän kuin toisella, vaikuttaa tämä ainakin näennäisesti keskusteluun osallistumisen aktiivisuuteen. Jotkut arat tai aiemmin konflikteja aiheuttaneet aiheet voivat puolestaan aiheuttaa sen, että jompikumpi puolison osapuolista menee ”lukkoon” eikä kykene enää osallistumaan keskusteluun, kuten eräs naisvastaaja ilmoitti. Tasavertainen keskustelu edellyttää sujuakseen myös sitä, että puoliset malttavat vuorollaan kuunnella toistaan, ja antavat toiselle suunvuoron. Kaksi miesvastaajaa käytti vastauksessaan keskustelutaitojen tai -kyvykkyyden käsitettä: tosin useista muistakin vastauksista kävi ilmi, että tasavertaisuudessa on vastaajan mielestä kyse myös muusta kuin puheenvuorojen tasaisesta jakautumisesta tai aiheiden valinnasta.

(- -) Tietysti aina on joitain aiheita, joista toisella vaan on enemmän sanottavaa, mutta yleisesti pidän meitä hyvin tasavertaisina. (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Minulla on kovempi ääni, muuten kait olemme tasavertaisia ainakin yhteisissä aiheissa. (Mies 67 v, parisuhteessa 41 vuotta)

Tämä on niin kovin riippuvainen tilanteesta. Ihan puheenaiheesta riippuen saattaa jommankumman tieto aiheesta antaa pienen etulyöntiaseman. Kuitenkin pitäisin meitä tasaveroisina keskustelutaitojen osalta. (Mies 27 v, parisuhteessa 1,5 vuotta)

Koen, että olemme keskustelijoina tasavertaiset, mutta joskus puoliso kokee tarvetta korostaa sitä, että hän saisi sanoa asiansa loppuun tai painottaa minua kuuntelemaan tarkemmin. (- -) Yleinen keskustelukyvyykyys on kuitenkin mielestäni tasavertaista. (Mies 32 v, parisuhteessa 5 vuotta)

Yksi miespuolinen vastaaja toi esiin samankaltaisen taustan merkityksen tasavertaisuuden yhteydessä. Samankaltaisen taustan merkitystä parisuhteessa käytävien keskustelujen suhteen käsitellään lisää muiden teemojen yhteydessä.

Olemme tasavertaisia. Molemmat osaamme välillä myös kuunnella. Meillä on myös samantasoinen koulutus, samantapainen lapsuus jne. jotka helpottavat tasavertaisuutta. (Mies 45 v, parisuhteessa 20 vuotta)

Eräs miesvastaaja puolestaan kertoi hänen vaimonsa hallitsevan keskusteluja vahvoilla ja ehdottomilla mielipiteillään. Yhdelle naisvastaajalle aiheuttivat päänvaivaa hänen puolisonsa sanavalinnat keskustelutilanteissa:

Arkipäivän keskustelut sujuvat mielestäni ihan tasavertaisesti. Silloin tällöin puoliso käyttää hirveästi sivistyssanoja, ja itselläni menee hermo, kun en ymmärrä kaikkea. Nykyään töksäytän suoraan "en ymmärrä, suomenna". (Nainen 24 v, parisuhteessa 3,5 vuotta)

Tasavertaisuutta kartoittavista vastauksista paljastui yksi selkeä ero naisten ja miesten rooleissa keskustelijoina: sekä nais- että miespuolisten vastaajien keskuudessa useat vastaajat toivat esiin sen, että vaimo on parisuhteessa sanavalmiimpi tai puheliaampi, ja usein kuuntelijan rooliin jäävä mies hiljaisempi. Miehet toivat tämän esiin myös omista vastauksissaan, joissa he avoimesti myönsivät puutteiden tasavertaisuudessa johtuvan heistä itsestään. Kukaan vastaajista ei siis syyttänyt puolisoaan siitä, etteikö heidän olisi mahdollista halutessaan osallistua keskusteluun. Ainoastaan yksi miespuolinen vastaaja totesi vaimon

dominoivan keskustelua vahvoilla mielipiteillään. Tässä tapauksessa kyse ei liene kuitenkaan keskustelutaidoista, vaan muista seikoista.

Kumppanini on usein helpompi puhua asioista, itse pohdin asioita enemmän itsekseeni. Keskusteluissa kumppanini usein puhuu kun itse olen enemmän kuuntelevana osapuolena. Toisin sanoen emme keskusteluissa ole tasavertaiset, mutta se johtuu minusta. (Mies 19 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Emme ole täysin tasavertaiset. Olen hitaampi reagoimaan ja aloittamaan uutta repliikkiä. Olen myös huonompi argumentoimaan silloin kun kyseessä eivät ole objektiiviset faktat vaan subjektiiviset mielipiteet. (Mies 52 v, parisuhteessa 32 vuotta)

Useat naisvastaajat, jotka kertoivat vastauksissaan oman puheliaisuutensa syrjäyttävän toisinaan miehen keskusteluissa, korostivat ja kehuivat miehen roolia hyvänä kuuntelijana (kts. 4.5 Kuunteleminen). Mikäli puolison tiedossa on, että toiselle on ongelmallista esimerkiksi aloittaa keskustelua jostakin aiheesta, puolisoa voi auttaa tilanteessa eteenpäin vaikkapa kysymyksiä esittämällä (lisää aiheesta kohdassa 4.6 Kumppanin tavoitteiden ymmärtäminen). Naiset toivat esiin yleisellä tasolla vastauksissaan sen, että he ovat usein suhteessaan enemmän äänessä, mutta tätä ei pidetty ongelmallisena.

Suhteellisen tasavertaiset. Mielestäni minä olen puheliaampi ja höpöttelen enemmän esimerkiksi päivän aikana tapahtuneista jutuista. Mielestäni minä utelen useammin miten hänen päivänsä on mennyt. Hänen ei tarvitse kysellä, koska useimmiten kerron omatoimisesti. (Nainen 23 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Olemme tasavertaisia. Mieheni on joskus vaikea ottaa joku aihe esille, mutta "lypsämällä" hän puhuu. (- -) (Nainen 28 v, parisuhteessa 8 vuotta)

(- -) Se, että olen itse puheliaampi, aiheuttaa luonnollisesti sen, että mies on usein kuuntelija. (Nainen 49 v, parisuhteessa 33,5 vuotta)

Muutama naisvastaaja kuvaili asiaa yksityiskohtaisemmin. Puolisoiden erilaiset keskustelutyyliä sekä arvostukset keskustelemisen suhteen kuvastuvat seuraavissa vastauksissa. Tässä tapauksessa miehille tunnusomaista vaikuttaa olevan pitkällinen harkitseminen ennen oman mielipiteen tuomista julki. Toisaalta taas se, että puolisoilla on tapana pohtia keskustelun kohteena olevia asioita jo ennalta, vaikuttaa siihen, että toisella osapuolella kuluu enemmän aikaa asian hahmottamiseen keskustelun alkupuolella.

Olemme melko tasavertaisia, mutta uskon silti dominoivani keskusteluja hieman. Meillä on erilaiset keskustelutekniikat, minä ajattelen asioita etukäteen enemmän ja sen vuoksi keksin enemmän perusteluja ja kysymyksiä, kumppanini taas kuuntelee enemmän ja muodostaa mielipiteensä vasta pitkällisen mietinnän jälkeen. Tällä en kuitenkaan tarkoita sitä, että vain minä aloittaisin keskusteluja. (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Puolisoilla voi myös olla, esimerkiksi erilaisesta kotitaustasta johtuen, erilainen suhtautuminen keskustelemiseen. Toinen osapuoli saattaa kokea keskustelemisen ainoastaan tavaksi välittää informaatiota puolisoiden välillä, sekä ratkaista ongelmia ja tehdä päätöksiä. Toinen taas puolestaan näkee asioista väittelemisen ja argumenttien keksimisen eräänlaisena ajanvietteenä, minkä perimmäisenä tarkoituksena ei niinkään ole päästä mihinkään konkreettiseen lopputulokseen, vaan keksiä keskustelun kuluessa mahdollisimman hyviä perusteluja sanottavansa tueksi. Puoliso ei välttämättä koe tämänkaltaista keskustelemista mielekkääksi, vaan vetäytyy tilanteesta, mikä taas ei miellytä suhteen toista osapuolta. Jossakin mielessä tämäntapainen väittely voidaankin nähdä eräänlaisena kilpailuna puolisoiden välillä.

Järkiasioissa kyllä – faktoista on helppo keskustella – tunnepitoisissa väittelyissä ei: Naisena ja väittelyitä rakastavana "voitan" halutessani, koska olen sanavalmis ja tekstiä tulee miestä nopeammin. Mies luovuttaa, koska kokee, ettei hyödytä kilpailla, koska hän "jää häviölle" ja koska "olen päättänyt, miten asiat ovat". Itse kaipaisin kunnan tasavertaista väittelyä. Koen, että kumppani luovuttaa liian helpolla. Niinpä olen "aina oikeassa" (koska saan viimeisen sanan)! (Nainen 51 v, parisuhteessa 32 vuotta)

4.5 Kuunteleminen

Kuunteleminen nähtiin vastaajien keskuudessa tärkeänä osana parisuhteessa tapahtuvaa vuorovaikutusta. Hyvä kuunteleminen koettiin muun muassa tavaksi huomioida ja tukea puolisoa. Muutama vastaaja kuvaili kuuntelemisen taitoa parisuhteessaan jopa keskustelutaitoa merkityksellisemmäksi.

Kuunteleminen on toisaalta se keskustelun arvokkaampi puoli. Hyvä kuuntelija saa huononkin keskustelijan kokemaan itsensä hyväksi keskustelijaksi. Kyllä me osaamme kuunnella toisiamme. (Mies 35 v, parisuhteessa 10 vuotta)

Muutamista vastauksista oli puolestaan aistittavissa, että vastaaja ei parisuhteessaan ainakaan kovin aktiivisesti pohdi koko asiaa eikä koe kuuntelemista tai sen puutetta ongelmalliseksi.

Nämä vastaajat ilmoittivat kuuntelemisen sujuvan "erittäin hyvin", toisen vastaajan lisätessä, että " - - jos ei mene heti perille, niin toistamme kysymyksen". Kuunteleminen voidaankin tässä tapauksessa melko täydellisesti rinnastaa kuulemiseen. Edellä mainitun kaltaisista vastauksista kuvastuu hyvin mutkaton ja problematisoimaton suhtautuminen viestintään parisuhteessa ainakin toistaiseksi. Tietyt, itsestään selvänä pidetyt asiat parisuhteen viestinnässä koetaankin merkityksellisiksi vasta sitten, kun asiassa koetaan olevan jompaakumpaa osapuolta häiritseviä ongelmia.

Kun vastaajilta kysyttiin, kuinka hyviä he ovat puolisonsa kanssa kuuntelemaan toisiaan, vastauksista nousi päällimmäiseksi lukuisien vastaajien tekemä ero arkipäivän jutustelun kuuntelemisessa ja "vakavammissa" keskusteluissa tapahtuvassa kuuntelemisessa. Yleinen käsitys vaikutti olevan, että kykyä kuunnella löytyy molemmilta tarpeen vaatiessa, eli kun jommallakummalla on jotakin todella tärkeää sanottavaa toisilleen. Arkipäiväiset huomautukset, pyynnöt ja kommentit tuntuivat jäävän monissa parisuhteissa helposti vailla huomiota. Tämä näkemys oli yhteinen sekä nais- että miespuolisille vastaajille. Jokapäiväisissä arkisissa tilanteissa kuuntelemista hankaloitti keskittymisen puute sekä usean asian tekeminen samanaikaisesti. Eräs kumppaninsa kanssa eri paikkakunnilla asuva miesvastaaja kertoi kuuntelemisen olevan erittäin ongelmallista puhelimesta, koska tilanteessa ajautuu helposti tekemään samanaikaisesti jotakin muuta, mikä häiritsee keskittymistä.

Yleisesti ottaen olemme molemmat hyviä kuuntelemaan. Oma henkilökohtainen ongelma on puhelinkeskustelut ja niihin joudun oikein keskittymään, koska muuten teen kaikkea muuta ja kiinnostus keskusteluun häviää samalla. Puhelimesta olen siis joskus erittäin huono kuuntelemaan. (Mies 22 v, parisuhteessa 1 vuoden)

Sellaisissa kotona tapahtuvissa keskustelutilanteissa, joissa molemmat ovat läsnä, huomiokykyä veivät vastaajien mukaan muun muassa syöminen, lukeminen, television katselu sekä tietokoneen käyttö. Eräs vastaaja kertoikin ratkaisseensa asian parisuhteessaan siten, että tärkeistä mieltä painavista asioista pyritään keskustelemaan nukkumaan mentäessä, kun kummallakaan ei ole enää kesken mitään, mikä voisi viedä huomiota ja haitata kuuntelemista.

[Kysymys: Kuinka hyviä olette mielestänne kuuntelemaan toisianne?]

Hyviä, jos oikeasti keskittyy siihen toisen kuuntelemiseen. Paras tapa vuodattaa murheet on keskustella niistä ennen nukkumaanmenoa sängyssä, kun kaikki muut häiriötekijät ovat poissa. Yleensä keskittyminen menee muuhun (tietokone, tv, syöminen, lukeminen, kissan hassut tempot, maton tahra...) ja jutut menee vain tuulitunnelin läpi. Sitten ihmetellään: "Mitä?! Et sä tällaisesta ole mitään puhunut!?" "No kolme viikkoa sitten ekan kerran mainitsin." (Nainen 24 v, parisuhteessa 3,5 vuotta)

Hyviä. Varsinkin ihan kunnan keskusteluissa kuuntelu toimii hyvin, enemmän kumppaniltani jää kuulematta ohimennen heitettyjä pyyntöjä tai kommentteja. Oma kuunteleminen on vaikea arvioida, yritän tietysti huomioida kumppania niin hyvin kuin mahdollista. (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Ollaan usein huonoja kuuntelijoita, hajamielisyys tai keskittyminen muuhun asiaan haittaa (vaimo sulkeutuu usein tietokoneen taakse, minä lehden tai kirjan taakse). (Mies 45 v, parisuhteessa 8 vuotta)

Kuuntelemista voivat häiritä muutkin tekijät kuin johonkin puuhaan keskittyminen. Esimerkiksi töiden mukanaan tuoma väsymys sekä kiire mainittiin tällaisina tekijöinä. Joskus toinen puolisoista saattaa olla niin keskittynyt miettimään jotakin muuta, että kumppanin sanat menevät ohi korvien. Eräs naisvastaaja tosin totesi, että saattaa olla ihan tervettäkin, että esimerkiksi puolisoiden työjutut menevät välillä ohi korvien. Eräs ikääntyneempi vastaaja mainitsi konkreettisen kuuntelemista hankaloittavana tekijänä iän myötä heikentyneen kuulon.

Mielestäni olemme yleensä hyviä kuuntelemaan toisiamme. Poikkeuksiakin on, joskus omat ajatukset tuntuvat olevan kesken ja ohittavat sen mitä toinen on puhumassa. (Mies 52 v, parisuhteessa 32 vuotta)

Molemmilla on vaikeuksia. Jo suorastaan iän myötä huononevalla kuulolla on osuutensa. Yleensä on huomautettava ensin, kuunteletko minua ja kerrottava sitten. (Nainen 67 v, parisuhteessa 41 vuotta)

Vastauksissa tuotiin esiin myös kuuntelemisen vaikeus konfliktitilanteissa. Tunnekuuhu tai suuttumus voi estää keskittymisen siihen mitä sanottavaa toisella on. Toisaalta konfliktitilanteessa hermostuminen saattaa aiheuttaa myös sen, että kumppania ei edes haluta suuttumukseltaan kuunnella. Toisinaan vuosien myötä tapahtuva tottuminen toisen viestintätyyliin ja käyttäytymiseen auttaa ylläpitämään rakentavaa keskustelua myös riitatilanteissa.

Nykyisin onnistuu; suhteen alkuaikoina taisimme suutahtaa ainakin erimielisyyttä aiheuttavassa keskustelussa, emmekä jaksaneet enää kuunnella toisiamme. (Nainen 41 v, parisuhteessa 18 vuotta)

Tavallisissa keskustelutilanteissa hyviä, riitatilanteissa kumpikin ajaa ehkäpä enemmän omaa päämäärää eikä kuuntele tarkkaan, mitä toinen ajaa takaa tai tarkoittaa. (Nainen 25 v, parisuhteessa 10 vuotta)

Keskitasoa jos niin voi sanoa. Välillä tuntuu ettei kumpikaan kuuntele (riidellessä) ja välillä sujuu taas paremmin. (Nainen 23 v, parisuhteessa 1 vuoden)

Kuuntelemisen ja oppimisen suhde tuotiin esiin useiden vastaajien taholta myös muihin kuin konfliktitilanteisiin liittyvänä tekijänä. Kuuntelemisen merkitys osana parisuhteessa tapahtuvaa viestintää saattaa korostua vasta myöhemmässä vaiheessa, kun tuntuu, että puoliset ovat ehtineet yhdessäolonsa aikana keskustella miltei kaikesta mahdollisesta kiinnostavasta, ja uutta keskusteltavaa syntyy ainoastaan jokapäiväisen elämän tapahtumista.

Kuuntelemisessa, kuten muussakin parisuhteessa tapahtuvassa viestinnässä, on paljolti kyse myös motivaatiosta. Tämä taas on usein kontekstisidonnaista, ja liittyy siihen, mistä ja millä tavalla keskustellaan, sekä missä tilanteessa keskusteleminen tapahtuu. Mikäli puoliset ovat ajatusmaailmaltaan lähellä toisiaan, yhteistä mielenkiintoista keskusteltavaa löytyy helposti, jolloin kuunteleminenkin on helppoa. Myös keskustelutyyleillä on vaikutusta siihen, kuinka motivoituneita kuuntelemiseen ollaan. Mikäli kumppanin puhetyyli ja asioiden käsittelytapa poikkeaa kovasti omasta, esimerkiksi siten, että toinen haluaa käsitellä asioita huomattavasti perusteellisemmin, saattaa mielenkiinto helpommin lopahtaa kesken kaiken. Muutamat vastaajat painottivat, että kuuntelemisessa on kyse toisen arvostamisesta: mikäli toinen ihminen koetaan tärkeänä ja arvokkaana, myös hänen mielipiteensä kiinnostavat, jolloin kuuntelemisen pitäisi olla itsestään selvää.

Olemme erittäin hyviä kuuntelemaan toisiamme, sillä ajattelemme melko samalla tavalla. Vaimoni ajattelee usein melko miesmäisesti (ilman erityisiä naisille ominaisia "tunnehömpötyksiä"). (Mies 45 v, parisuhteessa 20 vuotta)

Varmaan aika hyviä. Tosin olen vuosi vuodelta huonompi kuuntelemaan pitkiä "selostuksia". Jos asia ei kiinnosta, saatan sanoakin että sori, nyt en jaksa paneutua kun ei kiinnosta. Vuorovaikutteinen pitkäkin juttu kyllä käy. (- -) (Nainen 51 v, parisuhteessa 32 vuotta)

Puolisot eivät lähteneet syyttelemään toisiaan kuuntelemisen vaikeudesta. Useimmat, jotka ilmoittivat kuuntelussa olevan jotakin parantamista, kohdistivat parantamisen tarpeen

puolison molempiin osapuoliin. Ainoastaan yksi naispuolinen vastaaja ilmoitti, että ”välillä tuntuu että mies ei ’kuule’ mitä sanotaan” ja jätti kommentoimatta omien kuuntelutaitojensa merkityksen. Kukaan naisvastaajista ei ilmoittanut yksiselitteisesti olevansa huonompi kuuntelija kuin kumppaninsa. Tosin yksi naisvastaaja mainitsi kärsivänsä kuuntelijana toisinaan motivaation puutteesta, ja eräs toinen ilmoitti kumppaninsa kehittyneen pikku hiljaa häntä paremmaksi kuuntelijaksi.

Useat miespuoliset vastaajat sen sijaan ilmoittivat, etteivät ainakaan ajoittain kuuntele puolisoaan kovin hyvin. Samalla useat heistä antoivat tunnustusta kumppaninsa kuuntelutaidosta, tai ainakin totesivat, että kumppanilta kuunteleminen onnistuu paremmin kuin itseltä. Eräs miesvastaaja tunnusti kuuntelemisen olevan hänelle erityisen vaikeaa puhelimesta puhuttaessa. Vastauksista ei käy ilmi, ovatko vastanneet henkilöt itse tulleet siihen tulokseen, että heidän tulisi kuunnella kumppaniaan paremmin, vai onko heille huomautettu asiasta puolison toimesta.

Puolisoni kuuntelee minua erittäin hyvin. Ehkä minulla olisi joskus parantamisen varaa. (Mies 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Puoliso on hyvä tai kohtuullinen. Minä olen oikeasti aika surkea aika ajoin. (Mies 32 v, parisuhteessa 5 vuotta)

Vastaukset kysymykseen ”Koetko, että olette keskustelijoina tasavertaiset? Kuinka tämä ilmenee?” paljastavat, että kyse on kuuntelemisesta saadusta palautteesta – ainakin jälkimmäisen vastaajan tapauksessa:

(- -) Luulen että kumppanini toivoisi minun olevani parempi kuuntelija, en tiedä... (Mies 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

(- -) mutta joskus puoliso kokee tarvetta korostaa sitä, että hän saisi sanoa asiansa loppuun tai painottaa minua kuuntelemaan tarkemmin. Tämä on sinänsä turhaa, koska kuuntelu ei tapahdu pakottamalla, mutta toisaalta myönnän, että minun pitäisi nimenomaan keskittyä kuunteluun paremmin. (- -) (Mies 32 vuotta, parisuhteessa 5 vuotta)

Siitä huolimatta, että noin puolet kaikista vastanneista ilmoitti kuuntelemisessa olevan jommallakummalla tai molemmilla parisuhteen osapuolilla parantamisen varaa joissakin tilanteissa, useat vastaajat vaikuttivat hyvin tyytyväiseltä siihen, kuinka parisuhteessa kuunnellaan toinen toisiaan. Erään miespuolisen vastaajan mukaan ”kuunteleminen on

molempien keskustelutaidoissa yksi parhaiten osatuista taidoista". Hyvän kuuntelun tunnusmerkkeinä mainittiin muun muassa kuuntelemisen aktiivisuus sekä hyvien jatkokysymysten tekeminen osana kuuntelua. Yllättävää parisuhdeviestinnästä ja kuuntelemisesta ja siihen liitettävistä stereotyyppioista tehtyjen tutkimustulosten valossa olikin, että monet naisvastaajat kehuivat puolisonsa kuuntelutaitoja erinomaisiksi, ja antoivat puolisoilleen tunnustusta kuuntelijana toimimisesta.

Mies on erittäin hyvä, aktiivinen kuuntelija. Hän on tukenut minua paljon henkilökohtaisissa kriiseissä, joita on riittänyt... Joskus varsinkin työhön liittyvät juttu menevät ohi. Lienee tervettä. (Nainen 49 v, parisuhteessa 33,5 vuotta)

Miesystäväni on usein yllättänyt minut merkillisen hyvällä jatkokysymyksellä. Tulee tunne, että hän todella kuuntelee ja ymmärtää. Toivottavasti näin on myös toisin päin. (Nainen 44 v, parisuhteessa 0,5 vuotta)

Hyviä. Suhteemme alussa minä luultavasti olin se, joka kuunteli enemmän, mutta nykyään minusta tuntuu että minä olen meistä se heikompi kuuntelija ja kumppanini taas on kehittynyt kuuntelijana. Meitä kumpaakin kiinnostaa toistemme asiat, joten kuunteleminen ja esimerkiksi murheiden jakaminen sujuu ihan ok. (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Aina hyväkään kuunteleminen ei kuitenkaan takaa sitä, että puoliset ymmärtävät toisiaan keskustelemisen tuloksena. Tämän asian tuntuivat vuosien varrella hyväksyneen muutamat pitkässä parisuhteessa elävät vastaajat, ja samanlaisia käsityksiä välittyi myös muihin kysymyksiin saaduista vastauksista.

Kumppanini kyllä kuuntelee, tosin nykyään* en ole aina varma kuuntelemisen aktiivisuudesta, mutta yritän välillä tarkistaa: "tajuutsä, kuuletsä, mitä mieltä oot"...

* Ei johdu vanhuudesta, vaan siitä, että nykyään en usko oikein siihen, että kaksi ihmistä voi täydellisesti ymmärtää toisiaan. Kuunnella voi kyllä kiltisti. Elämä on opettanut... (Nainen 51 v, parisuhteessa 32 vuotta)

4.6 Kumppanin tavoitteiden ymmärtäminen

Kun vastaajilta kysyttiin, kuinka hyvin he kokevat ymmärtävänsä kumppaninsa tavoitteita erilaisissa keskustelutilanteissa, päällimmäisenä vastauksista nousi esiin kokemuksen ja puolison tuntemisen merkitys, joka tosin esiintyi yhtenäisenä teemana ainoastaan naisten vastauksissa. Kysymys oli vastaajien keskuudessa ymmärretty pääsääntöisesti samalla tavalla,

joten myös vastaukset käsittelivät asiaa melko lailla samalla abstraktiotasolla, ja niitä oli helppo vertailla keskenään. Suurin osa miehistä ja naisista koki ymmärtävänsä kumppaniaan hyvin tai melko hyvin. Loput vastanneista ilmoitti ymmärryksen riippuvan keskustelunaiheesta, ajasta ja tilanteesta. Suurin osa ymmärtämisen ongelmista johtui vastaajien mielestä puolisoiden erilaisesta tavasta puhua tai suhtautua asioihin. Myös sukupuolistereotyyppiolla pyrittiin selittämään puolisoiden erilaisia tapoja käsitellä ja hahmottaa asioita.

Kokemuksen ja puolison tuntemisen merkitystä painottivat vastauksissaan sekä vähän että hyvinkin pitkän aikaa samassa parisuhteessaan olleet naispuoliset vastaajat. Kumppanin tuntemisen merkityksen mainitsi vastauksessaan ainoastaan yksi miespuolinen henkilö. Eräs naisvastaajista ilmoitti tuntevansa miehensä ajatusmaailman siinä määrin, että koki viestinnän olevan satunnaisesti jopa tarpeetonta – eräs toinen naisvastaaja puolestaan ilmoitti ymmärtävänsä kumppaniaan ”näiden vuosien harjoittelun jälkeen (liiankin) hyvin.” Yhteisen sävelen löytäminen vaatiikin puolisoilta joko tietoista tai tiedostamatonta sopeutumista puolison viestintätyyliin sekä tapoihin ajatella.

[Kysymys: Kuinka hyvin koet ymmärtäväsi kumppanisi tavoitteita erilaisissa keskustelutilanteissa?]

Erittäin hyvin. Suhteen alussa piti vain tottua hänen tapaansa kertoa asiat. (Nainen 52 v, parisuhteessa 5 vuotta)

Koen tuntevani kumppanini sen verran hyvin, että näen melko usein mitä hän tavoittelee. (Nainen, 23 vuotta, parisuhteessa 2 vuotta)

Usein kun vaimoni aloittaa jutun, tiedän mikä hänen tavoitteensa tai päämääränsä on, joten koen ymmärtäväni häntä erittäin hyvin. (Mies 45 vuotta, parisuhteessa 20 vuotta)

(- -) Luulen, että meidän on senkin takia helppo ymmärtää toisiamme, kun olemme liikkuneet samoissa kaveripiireissä ja tunteneet toisemme jo vuosia. (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Pikkuhiljaa paremmin ja paremmin. Parisuhde on vielä sen verran tuore, että välillä joutuu hetken aikaa hakemaan puolin ja toisin sitä toivottua säveltä. Pääosin ymmärrämme kuitenkin toisimme tavoitteet hyvin... (Nainen 27 vuotta, parisuhteessa 1,5 vuotta)

Useiden naisten vastauksissa korostettiin sitä, että puolison ymmärtämistä on mahdollista edesauttaa itse esimerkiksi tekemällä lisäkysymyksiä kumppanille. Kysymysten tekemisen taas mahdollistaa se, että osaa ennakoida puolison keskustelukäyttäytymistä, esimerkiksi huomauttaessaan että kumppani ei pue kaikkia ajatuksiaan sanoiksi vaan olettaa puolison tulkitsevan hänen ajatuksiaan ”rivien välistä”. Kysymyksillä voi myös auttaa puolisoa, mikäli kokee, että tämän ei ole helppo pukea ajatuksiaan sanoiksi, esimerkiksi jos jokin keskustelunaihe tuntuu vaikealta.

Eli ymmärränkö mihin kumppanini pyrkii jollain keskustelulla? Kyllä tuota osaa jo rivien välistä tulkita, jos ei jotain halua sanoa suoraan, ja pystyy tekemään lisäkysymyksiä, jotta asia selviää. (Nainen 24 v, parisuhteessa 3,5 vuotta)

Yleensä koen ymmärtäväni. Aika nopeasti jos en ymmärrä, kysyn ”what’s your point”, eli tulen kärsimättömäksi, jos koen että kumppani jotenkin kautta rantain pyrkii johonkin enkä tajua mihin. Saatan sanoa: ”sano suoraan, puhu nyt itsestäsi, mitä haluat, äläkä esim. mitä minä haluaisin tai ajattelen”, eli siis: suoraan asiaan. Pitkä suhde on opettanut, että väärintulkintoja voi sattua, ja niinpä niitä yrittää etukäteen selventävillä kysymyksillä välttää. (Nainen, 51 v, parisuhteessa 32 vuotta)

Riittävän hyvin. Pitkä avioliitto on opettanut tässä suhteessa. Joskus mies puhuu viitteellisesti, mutta teen tarkentavia kysymyksiä. (Nainen 49 vuotta, parisuhteessa 33,5 vuotta)

Joskus voi myös käydä niin, että puoliset ymmärtävät toistensa viestinnästä enemmän kuin mitä sanotaan ääneen, mutta eivät syystä tai toisesta halua osoittaa ymmärtäneensä. Eräs miesvastaaja ilmoitti ymmärtävänsä suoraan puhetta, mutta ei toisen lähettämiä vihjeitä. Tämän näkemyksen taustalla voi olla joko tietoinen päätös olla ymmärtämättä epäselvää ja epäsuoraa viestintää, tai sitten käytännön elämässä saavutettu havainto siitä, ettei vihjeiden tulkinta ole aina onnistunut toivotulla tavalla.

Jos tämä tarkoittaa sitä, miten hyvin huomaa, jos toinen ei halua suoraan sanoa tai pyytää jotain, niin uskon ymmärtäväni erittäin hyvin toisen piilotetun viestin. Ihan toinen kysymys on kuitenkin, haluaako sitten kumppanille ilmaista, että on tajunnut viestin. (- -) (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Vihjeitä en aina ymmärrä. Pitää sanoa selvästi, että ymmärrän. (Mies 49 v, parisuhteessa 23 vuotta)

Puolisoiden erilaiset keskustelutyyli, sekä erilainen tapa hahmottaa asioita mainittiin eräinä syinä ymmärtämisen vaikeudelle. Mielenkiintoista olikin se, millaisia selityksiä vastaajat

antoivat sekä ymmärrystä vaikeuttaville että ymmärtämistä edesauttaville tekijöille. Kukaan vastaajista ei ilmoittanut, että ymmärryksen esteenä olisi useimmissa tilanteissa pääsääntöisesti jokin vastaajasta itsestään johtuva seikka, vaan näissä tapauksissa ymmärrys tai sen puute koettiin ennemminkin riippuvaiseksi useista eri tekijöistä ja parisuhteen molemmista osapuolista. Myös puolisoiden aktiivisen tahdon vaikutus asioiden rakentavaan ratkaisemiseen kuvastuu seuraavassa vastauksessa:

Pääsääntöisesti hyvin. Joskus sitä on itse lukossa eikä halua kuunnella tai joskus hän on ehkä hiukan lukossa kommunikoidaan kunnolla. Yleensä, jos itse suhtautuu häneen kunnioituksella ja kuuntelee, hän kertoo asiansa selvästi ja ymmärrettävästi. Välillä tosin tuntuu, että puoliso ottaa jotkut asiat liian vakavasti. (Mies 32 vuotta, parisuhteessa 5 vuotta)

Ymmärtämistä edesauttavina, puolisoista johtuvina seikkoina mainittiin muun muassa se, että puoliso "perustelee kantansa erittäin hyvin". Eräs naisvastaaja totesi ymmärtävänsä puolisoaan hyvin, koska "asiat esitetään selvästi", mikä voi viitata joko puolison viestintätyyliin, tai parisuhteen molempien osapuolien tapaan kommunikoida.

Ainoastaan yksi vastaaja perusteli puolison ymmärtämiseen liittyviä seikkoja yksinomaan omilla henkilökohtaisilla ominaisuuksillaan. Tämän vastaajan nykyinen parisuhde oli myös kaikista tutkimukseen osallistuneista henkilöistä tuorein. Mikäli vastaaja ei koe tuntevansa puolisoaan vielä kovinkaan hyvin, on luonnollista ja ymmärrettävää pyrkiä ymmärtämään parisuhdetta selittämällä siihen liittyviä ilmiöitä omista lähtökohdistaan käsin.

Luulen ymmärtäväni hyvin. Olen mielestäni taitava arvioimaan ihmisten todellisia tarkoitusperiä. (Nainen 44 v, parisuhteessa 0,5 vuotta)

Mikäli vastaaja ilmoitti puolisoilla olevan joskus vaikeuksia toistensa ymmärtämisessä, yleisimmin syy näille vaikeuksille haettiin joko puolison viestintätyylistä, käyttäytymisestä tai ajattelutavasta. Puolison henkilökohtaisia ominaisuuksia käyttivät selityksenä ainoastaan sellaiset vastaajat, jotka olivat olleet parisuhteessaan melko pitkään: alle viisi vuotta kestäneessä parisuhteessa elävien vastaajien kirjoituksista ei tällaisia attribuutioita löytynyt.

En täysin, enkä myöskään täysin ymmärrä, miksi hänellä on jatkuva tarve keskeyttää muita. (Nainen 67 v, parisuhteessa 41 vuotta)

Aina en voi ymmärtää. Mielestäni miehelläni on välillä tapana nähdä asioissa liikaa dramatiikkaa. Näistäkin asioista on toki aina päästy yli. (Nainen 28 v, parisuhteessa 8 vuotta)

Keskinkertaisesti, en aina ymmärrä, miksi jonkin asian pohjustamisen pitää lähteä tavattoman kaukaa. (Mies 67 v, parisuhteessa 41 vuotta)

Sukupuolistereotyyppiolla puolestaan perustelivat puolisoiden välisiä tulkintavaikeuksia ainoastaan sellaiset vastaajat, jotka olivat eläneet parisuhteessa puolisonsa kanssa ainoastaan muutaman vuoden tai vieläkin vähemmän aikaa. Naisten ja miesten ajattelutavat esitetään näissä vastauksissa ikään kuin toistensa vastakohtina. Vastoin odotuksia sukupuolistereotyyppiä esiintyi sekä naisten että miesten vastauksissa.

Melko hyvin, joskus kuitenkin miesten logiikka ei mahdu päähäni. Keskustelutilanteella tai asialla ei kuitenkaan ole tähän merkitystä. (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Yleisesti hyvin, mutta joskus nainen on nainen ja yksinkertaisesti mies ei voi saavuttaa täydellistä ymmärtämystä. (Mies 22 v, parisuhteessa 1 vuoden)

Ymmärrän häntä käsittääkseni. Joskus hänen ajattelutapansa ärsyttää, mutta vähemmän kuin useimpien naispuolisten ihmisten... (Mies 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Miesten vastauksista välittyi suurempi epävarmuus puolison ymmärtämisen suhteen kuin naisten vastauksista. Vaikka suurin osa sekä mies- että naispuolisista vastaajista ilmoitti ymmärtävänsä puolisoaan hyvin tai melko hyvin, oli miesten vastauksista havaittavissa selkeästi enemmän epäröintiä verrattuna naisten käsityksiin omasta ymmärryksestään. Vaikuttaa siis siltä, että naiset luottavat itseensä viestijöinä tässä mielessä enemmän: ainoastaan yksi naisvastaaja ilmoitti yksiselitteisesti, ettei ymmärrä puolisoaan kovin hyvin.

Eräs miesvastaaja puolestaan kartoitti ymmärtämystään erilaisista lähtökohdista käsin: vastaaja ilmoitti ymmärtävänsä puolisoaan kohtuullisesti sillä perusteella, ettei havainnut väärinymmärryksiä sattuneen kovin merkittävässä määrin. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa sitä, että vastaaja ei ainakaan kovin aktiivisesti pohdi sitä, kuinka hyvin hän kumppaninsa viestintää ymmärtää, vaan kokee ymmärtäneensä puolisoaan riittävässä määrin kunnes asiasta viestitetään toisenlaista palautetta.

Vaikea vastata mutta kai aika hyvin sillä harvoin tulee väärinymmärryksiä. (Mies 19 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Vastausten perusteella voisi siis olettaa, että naiset antavat kaiken kaikkiaan puolisolleen herkemmin palautetta ymmärtämisestään kuin miehet, koska vastaavaa näkemystä ymmärtämisen ja palautteen keskinäisestä suhteesta ei välittänyt naisvastaajien kirjoituksista. Onkin mahdollista, että naiset eivät itse asiassa ymmärrä puolisoaan yhtään sen paremmin, mutta miehet eivät viestitä asiasta yhtä herkästi puolisolleen, mikäli he kokevat että heitä ei ole ymmärretty täydellisesti.

Uskon ymmärtäväni hänen tavoitteitaan, tosin aina silloin tällöin saan kuulla ymmärtäneeni hänen tavoitteensa väärin. Ehkä en siis ymmärrä niitä sittenkään niin hyvin kuin luulen. (Mies 52 v, parisuhteessa 32 vuotta)

4.7 Yhteisymmärryksen saavuttaminen

Vastaajien yleinen näkemys yhteisymmärryksen saavuttamisesta parisuhteessa oli sangen positiivinen. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että yhteisymmärryksen saavuttaminen onnistui vastaajan ja hänen puolisonsa kesken helposti useimmissa tilanteissa. Yhteisymmärryksen syntymiseen vaikuttavina tekijöinä mainittiin muun muassa keskustelun kohteena oleva puheenaihe, keskustelutilanne, keskustelun ajankohta, sekä se, kuinka paljon aihetta oli etukäteen keskustelemalla pohjustettu. Toisissa tilanteissa ymmärrys vaati syntyäkseen enemmän aikaa kuin toisissa. Hankalana keskustelunaiheena yhteisymmärryksen saavuttamisen kannalta yksi vastaajista mainitsi kotityöt. Muita erityisiä puheenaiheita ei tämän kysymyksen yhteydessä noussut esiin.

Useista vastauksista ilmeni vastaajien havainto siitä, että kykyä ja keskustelutaitoa asioiden selvittämiseksi puolisoilta kyllä löytyy, mutta yhteisymmärrys vaatii syntyäkseen myös molempien osapuolien aktiivista tahtoa saavuttaa neuvotteluissa molempia tyydyttävä ratkaisu. Tähän liittyy parisuhdeviestinnän tutkimuksessa käytetty "parisuhteesta neuvottelemisen" käsite, eli parisuhteessa käydyt keskustelut turhanpäiväisistäkin asioista ovat samalla neuvottelua itse parisuhteesta sekä puolisoitten asemasta suhteen toisistaan

riippuvaisina osapuolina. Tätä kuvastaa esimerkiksi erään mieshenkilön vastauksessaan käyttämä "rutiininomaisen väittelyosuuden" käsite. Vasta kun molemmat kokevat saaneensa äänensä kuuluviin, päästään keskustelussa rakentavalla tavalla eteenpäin. Välillä kuulluksi tulemiseen tarvitaan muita keinoja, kuten mököttämistä, fyysisen etäisyyden ottamista tai äänen korottamista. Pariskunnasta riippuen käytettävät keinot ovat hyvinkin erilaisia, kuten käy ilmi seuraavista vastauksista.

Jos halua löytyy, niin kyllä. Joskus tarvitsee käydä rutiininomainen väittelyosuus lävitse, jonka jälkeen asioista voidaan sopia. Joskus tarvitaan huutoa ja etäisyyttä (fyysistäkin) ja sitten sovitaan. (Mies 32 v, parisuhteessa 5 vuotta)

Kyllä mielestäni. Jos ei muuten niin pienen mökötyksen kautta, jolloin toisen on pakko ottaa huomioon myös toisen mielipide. Täytyy tunnustaa, että tätä mökötystä harrastan lähinnä minä. Vähän halpamainen keino, tunnustetaan... Olemme asioista melko usein samaa mieltä, molemmat välttelevät mahdollisia riitatilanteita. (Nainen 24 v, parisuhteessa 3,5 vuotta)

Yleensä kyllä. Riitelemme mielestäni vähän, sen sijaan pidämme mykkäkoulua ja se päättyy aina keskusteluun, yleensä vielä melko pian. Olen tyytyväinen siihen. (Mies 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Kyllä. Umpikujissa on hyvä ottaa pientä etäisyyttä ja jatkaa keskustelua myöhemmin, kun molemmat ovat rauhoittuneet. (Nainen 28 v, parisuhteessa 8 vuotta)

Pääsääntöisesti vastaajat olivat sitä mieltä, että yhteisymmärrys saavutetaan loppujen lopuksi rakentavan keskustelun avulla. Kyky tehdä kompromisseja, antaa periksi vähemmän merkityksellisissä asioissa, sekä kyky asettua katselemaan asiaa puolison näkökulmasta käsin nähtiin keskeisinä taitoina. Yhteisymmärryksen saavuttamisessa tärkeänä tekijänä mainittiin muutamissa vastauksissa myös esimerkiksi tehtävään päätökseen vaikuttavan tiedon määrä.

Yhteisymmärryksen saavuttaminen vaihtelee. Jos on itse "varma" jostain asiasta ja toinen väittää toista eikä suostu uskomaan omaa kantaani niin yhteisymmärrystä ei löydy. Useimmiten näissä tilanteissa päädyimme päätökseen... minulla on todisteita. Jonka jälkeen kun todisteet on esitetty niin yhteisymmärryksenkin on saavutettu. Jos keskustelemme taas vaikka ulos menemisestä ja toinen ei halua ja toinen haluaa niin saavutamme erittäin helposti tilanteen jossa toinen suostuu toisen tahtoon. Yleisesti siis löydämme helposti yhteisymmärryksen. (Mies 22 v, parisuhteessa 1 vuoden)

Kyllä vain. Aika harvoin tulee edes tilanteita, joissa toisen pitäisi selvästi antaa periksi ja toinen olisi voittaja. Yleensä käymme aika rationaalisia keskusteluja semmoisista asioista joissa on jotain erityistä sopimista, ja perustelujen jälkeen saavutamme yhteisen loppuratkaisun. (Nainen 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Kyse on toisen arvostamisesta ja luottamuksesta. Tiedän ja tunnen asiat, joissa mieheni on parempi, ja toisaalta mieheni tietää missä taas minä. Luotan hänen mielipiteeseensä, koska

tiedän hänen tietävän jonkun asian paremmin. Ristiriitoja ei juuri synny. (Nainen 43 v, parisuhteessa 20 vuotta)

Yhteisymmärrys asioissa syntyy usein helpommin, mikäli puolisoiden mielipiteet, näkemykset sekä tapa käsitellä asioita ovat samankaltaiset. Puolisot saattavat jopa kokea vieraaksi koko yhteisymmärryksen saavuttamisen käsitteen, koska yhteisen ymmärryksen syntymiseksi ei ainakaan parisuhteen toisen osapuolen mielestä tarvitse juurikaan ponnistella. Kyse voi myös olla siitä, että molemmat osapuolet ovat valmiita muuttamaan käsityksiään tarvittaessa harmonian ja yhteisymmärryksen saavuttamiseksi. Pitkässä parisuhteessa toisen perinpohjainen tunteminen saattaa helpottaa yhteisen sävelen löytämistä, kun puolisot osaavat ennakoida toistensa käyttäytymistä, ja valita tilanteessa edullisimman toimintamallin kokemuksen osoittamalla tavalla.

Ei oikeastaan ole juurikaan saavutettavaa, koska lähtökohtaisesti olemme hyvin usein jo lähtökuopissa samoilla jäljillä. Harvoin näkemyksemme eroavat kovin radikaalisti toisistaan. Ja vaikka olisimmekin erimieltä, niin löydämme kyllä yhteisen ymmärryksen helposti... (Mies 27 v, parisuhteessa 1,5 vuotta)

Melko helposti. Usein päädyimme yhteisymmärrykseen nopeasti, koska mielipiteemme ovat jo alun perin lähellä toisiaan. Hankalammissa tilanteissa keskustellaan niin kauan kunnes päädytään kompromissiin. (Nainen, 20 v, parisuhteessa 2 vuotta)

Kyllä. Siinäkin kokemus tulee jo avuksi! (Nainen 49 v, parisuhteessa 33,5 vuotta)

Aina näennäisen yhteisymmärryksen saavuttaminen ei tarkoita sitä, että puolisot olisivat ymmärtäneet toisiaan täydellisesti. Jommallekummalle tai molemmille puolisoille saattaa jäädä tunne siitä, että keskustelu saatiin kyllä päätökseen, mutta keskustelun kohteena ollut asia ymmärrettiin eri tavoin. Myös puolison näkemyksen ymmärtämisessä ja hänen mielipiteidensä oikeassa tulkitsemisessä saattaa olla vaikeuksia. Tällainen tunne välittyi erityisesti muutamien pitkään parisuhteessa eläneiden mieshenkilöiden vastauksista.

Yleensä. Joskus tilanne jää auki: en ole varma olemmeko ymmärtäneet toisiamme. (Mies 52 v, parisuhteessa 33,5 vuotta)

Itse keskustelussa saavutamme melko helposti yhteisymmärryksen. Joskus se hankalissa asioissa ei kuitenkaan merkitse sitä, että tulkitsimme asian samalla tavalla. (Mies 52 v, parisuhteessa 32 vuotta)

Kaikille asioille ei ole mahdollista löytää yksiselitteistä ratkaisua. Mielenpitoet ja näkemykset eroavat toisistaan, ja puolisoitten on vain opittava hyväksymään se, ettei kaikista asioista ole mahdollista olla samaa mieltä. Erilaisten mielenpitoitten hyväksyminen korostuu pitkässä parisuhteessa, jossa on jo ehditty keskustella kaikenlaisista asioista – myös niistä, joita suhteen alussa kenties erimielisyyksien syntymisen pelossa vältellään. Erilaisten mielenpitoitten tai asioiden avoimeksi jäämisen hyväksyminen korostui muutamissa pitkään parisuhteessa eläneiden naisten vastauksissa.

Kyllä, vaikka eri mieltä olemmekin monesta asiasta. (Nainen 25 v, parisuhteessa 10 vuotta)

Melko hyvin, jos asia on ratkaistavissa. Usein asiat jäävät vain auki. (Nainen 49 v, parisuhteessa 32 vuotta)

Kyllä varmaan keskustelun lopuksi joku synteesi yleensä tehdään, ainakin todetaan että sinä oot sitä mieltä mut minä tätä mieltä ja siitä on edettävä jotenkin yhteisymmärryksessä tai sen puutteessa. Ainakin tämä asenne lienee kummallakin, vaikka sitä ei niin hienosti sanottaisikaan. Yhteisymmärrys on mielestäni myös sitä, että voi olla sovussa eri mieltä asioista. (Nainen 51 v, parisuhteessa 32 vuotta)

4.8 Kognitiivinen kompleksisuus parisuhteessa

Konstruktivistisen viestinnän teorian pohjalta on tehty toistaiseksi verrattain niukasti parisuhdeviestinnän tutkimusta. Kognitiivisen kompleksisuuden, eli ihmisen kyvyn ymmärtää omien mielikuviansa merkityksiä ajattelussaan ja toiminnassaan, oletetaan olevan aikuisiällä melko muuttumaton piirre, jota ei juuri ole mahdollista tarkoituksellisesti harjoittaa, ja ehkä juuri siksi suuri osa tutkimuksesta on keskittynyt selvittämään kognitiivisen kompleksisuuden yhteyttä lasten ja nuorten viestintätaitoihin.

Kognitiivista kompleksisuutta on puheviestinnän tutkimuksissa pyritty selvittämään poikkeuksetta RCQ-lomaketta käyttäen. RCQ-lomake kuuluu oleellisena osana konstruktivistisen tutkimuksen perusolemuksen, sillä sen käyttäminen on ollut ainoa keino operationaalista kognitiivinen kompleksisuus, joka taas on yksi teorian keskeisimpiä käsitteitä (mm. Puro 1996b). RCQ-lomaketta ei ole suomalaisessa puheviestinnän

tutkimuksessa käytetty, eikä maassamme näin ollen ole tehty empiiristä puheviestinnän alan tutkimusta, joka nojaisi ensisijaisesti konstruktivistiseen viestinnän teoriaan. Lomakkeen muokkaaminen suomalaisiin tutkimustarkoituksiin sopivaksi sekä sen testaaminen olisi ollut haasteellista ja antanut jo sinänsä aineistoa erilliselle tutkimukselle, joten tässä tutkimuksessa siihen ei ryhdytty.

Päädyn sen sijaan tekemään suuntaa-antavia johtopäätöksiä vastaajien kognitiivisesta kompleksisuudesta perustuen siihen, millä tavalla he lomakkeen kysymyksiin vastasivat, ja kuinka kysymykset oli vastaajien keskuudessa ymmärretty. Perustuen siihen, mitä aiemmissa tutkimuksissa (kts. teoreettinen tausta) on saatu selville, tarkastelin vastauksista muiden muassa seuraavia elementtejä:

- Kuinka tärkeäksi vastaaja kokee keskustelemisen merkityksen parisuhteessa, ja kuinka hän perustelee vastaustaan?
- Millä tavalla vastaaja lähestyy tasavertaisuuden käsitettä parisuhteessa käytyjen keskustelujen osalta?
- Millä tavalla vastaaja kuvailee suhteessa esiintyvää huumoria?
- Kuinka vastaaja kuvailee yhteisymmärryksen saavuttamista sekä kumppanin tavoitteiden ymmärtämistä parisuhteessa?

Vastausten tarkastelussa kiinnitin huomiota siihen, kuinka moniulotteisesti vastaaja kuvaili viestintää parisuhteessa, ja minkälaisia attribuutioita vastaajat liittivät kuvailemiinsa parisuhteen ilmiöihin. Luokittelin vastaukset vastaajien oletetun kognitiivisen kompleksisuuden perusteella kolmeen kategoriaan: matalan, keskiverron ja korkean kognitiivisen kompleksisuuden tason ryhmiin. Luokittelu on karkea ja spekulatiivinen, koska sitä varten ei kehitetty systemaattista menetelmää, jolla vastaukset olisi esimerkiksi pisteytetty numeroin ja sijoitettu eri kategorioihin tämän perusteella.

Kaikista vastaajista (N=32) korkean kognitiivisen kompleksisuuden ryhmään voitiin luokitella vastaustensa perusteella 12 henkilöä, joista 7 naista ja 5 miestä. 13 vastaajaa (8 naista, 5 miestä) asettui asteikon keskitasolle. Seitsemän henkilöä, eli kolme mies- ja neljä naisvastaajaa, oli luokiteltavissa kognitiivisen kompleksisuuden tasoltaan matalaksi.

Henkilöiden iällä tai parisuhteen kestolla ei vaikuttanut olevan minkäänlaista yhteyttä kognitiivisen kompleksisuuden tasoon. Kaikista kymmenestä vastaajasta, jotka ilmoittivat olevansa parisuhteeseensa jokseenkin eivätkä erittäin tyytyväisiä, korkea kognitiivisen kompleksisuuden taso oli viidellä, ja neljä edusti keskitasoa. Peräti yhdeksän niistä kahdestatoista vastaajasta, joiden kognitiivisen kompleksisuuden taso oli luokiteltavissa korkeaksi, edusti Fitzpatrickin typologiaa mukailevan luokittelun perusteella itsenäistä parityyppiä.

Korkean kognitiivisen kompleksisuuden tason omaavat vastaajat pitivät keskustelemista parisuhteessaan erittäin tärkeänä, ja suhteessa keskusteltiin vastaajien mukaan monipuolisesti kaikenlaisista aiheista. Puolisoiden tasavertaisuus keskusteluissa ymmärrettiin moniulotteisesti puolisoiden henkilökohtaisten keskustelutaitojen sekä kumppanin huomioimisen kautta. Parisuhteessa esiintyvää huumoria korkean kognitiivisen kompleksisuuden tason omaavat vastaajat kuvailivat tärkeäksi osaksi suhdetta. Puolisoiden välistä huumoria vastaajat kuvailivat monisanaisesti, ja verbaaliseen leikkittelyyn perustuva, kielellinen huumori vaikuttikin olevan kaikkein tyypillisintä. Yhteisymmärryksen saavuttamista ja puolison tavoitteiden ymmärtämistä lähestyttiin havainnollisesti, ja erilaisia tilanteessa vaikuttavia tekijöitä ja niiden vaikutusta puolisoiden käyttäytymiseen pohdittiin.

Mitä monisanaisemmin vastaaja oli lomakekysymyksiin vastannut, sitä todennäköisemmin hänen vastauksensa vaikutti olevan luokiteltavissa korkean kognitiivisen kompleksisuuden ryhmään. Vastausten lyhentyessä alentui myös oletettu kognitiivisen kompleksisuuden taso. Tämä havainto piti paikkansa muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Koska lomakkeessa ei erityisesti pyydetty vastaajia vastaamaan kysymyksiin mahdollisimman seikkaperäisesti, vastausten pituuteen ovat todennäköisesti vaikuttaneet useat ulkoiset seikat, kuten kuinka motivoitunut henkilö on ollut kyselyyn vastaamiseen, ja kuinka paljon aikaa hänellä on ollut käytössään. Myös se, kuinka luontevasti ja mielellään vastaaja ilmaisee itseään kirjallisesti, vaikuttaa oletettavasti ainakin jossakin määrin saatuihin vastauksiin, vaikka lukuisissa kognitiivista kompleksisuutta selvittävissä tutkimuksissa väite onkin pyritty todistamaan paikkansa pitämättömäksi. Näin ollen luokitteluun on syytä suhtautua varauksella, ja se toimii lähinnä eräänlaisena kokeiluna konstruktivistisen viestinnän teorian ja laadullisen tutkimuksen yhdistämisen saralla.

4.9 Tyytyväisyys parisuhteessa

Tässä tutkimuksessa vastaajien tyytyväisyyttä tämänhetkiseen parisuhteeseensa kartoitettiin ainoastaan yhdellä taustatietojä keräävässä osiossa sijaitsevalla valintakysymyksellä. Vastaajia pyydettiin valitsemaan kolmesta tyytyväisyyttä kuvaavasta vaihtoehdosta, jotka olivat ”erittäin tyytyväinen”, ”jokseenkin tyytyväinen” sekä ”tyytymätön”. Lisäksi tyytyväisyyttä koskevaan kysymykseen oli mahdollista jättää vastaamatta, mutta kukaan ei käyttänyt tätä vaihtoehtoa hyväkseen.

Tyytyväisyyttä määrittävät ilmaisut ovat tarkoituksella toisistaan selkeästi erottuvat, ja asteikko on karkea. Tähän päädyttiin, koska jo tutkimuksen suunnitteluvaiheessa pidettiin todennäköisenä, että tutkimuksen luonteen ja tietojenkeruumenetelmän takia vastaajat tulevat olemaan hyvin valikoituneita, ja suurin osa vastaajista tulee todennäköisesti olemaan henkilöitä, jotka kokevat parisuhteen ja sen viestinnän myönteisesti, ja ovat näin ollen tyytyväisiä myös itse parisuhteeseen. Parisuhteeseensa tyytymättömiä henkilöitä on yleensä huomattavasti vaikeampi tavoittaa parisuhdekontekstia käsitteleviä tutkimuksia varten (ks. esim. Tolkki-Nikkonen 1990). Ennako-oletukset osoittautuivat oikeiksi: 32 kyselyyn vastanneesta 23 ilmoitti olevansa erittäin tyytyväisiä ja loput yhdeksän jokseenkin tyytyväisiä parisuhteeseensa. Tyytymättömäksi ei ilmoittautunut kukaan. Myöskään varsinaisiin tutkimuskysymyksiin annetuista vastauksista ei paljastunut mitään siihen viittaavaa, että joku vastaajista olisi kokenut parisuhteensa erityisen epätydyttäväksi, tai että puolisoilla olisi suhteessaan tällä hetkellä ylitsepääsemättömiä vaikeuksia.

Jokseenkin tyytyväiseksi ilmoittautuneet vastaajat, neljä miestä ja viisi naista, edustivat kaikkia ikäryhmiä, ja parisuhteiden kesto vaihteli yhdestä 41 vuoteen. Seitsemän heistä asui puolisonsa kanssa samassa taloudessa. Yhdeksästä jokseenkin tyytyväisistä vastaajasta peräti kahdeksan kuului Fitzpatrickin typologiajaottelun perusteella itsenäiseen parityyppiin. Viisi vastaajaa oli luokiteltavissa korkean kognitiivisen kompleksisuuden tasolle ja kolme keskitasolle.

Puolison ymmärtämisen ja yhteisymmärryksen saavuttamisen suhteen jokseenkin tyytyväisten ryhmä erottui vastausten keskivertotasosta siten, että em. asioihin suhtauduttiin hivenen

kriittisemmin. Yhteisymmärrykseen päädyttiin useimmiten, mutta aina tämä ei tarkoittanut sitä, että puoliset ovat tulkinneet asian samalla tavalla. Omaan kykyyn ymmärtää puolison ajatuksia suhtauduttiin keskivertoa varauksellisemmin, ja suurin osa jokseenkin tyytyväisistä vastaajista tunnusti, että puolisoilla on toisinaan ongelmia toistensa kuuntelemisessa. Myöskin jonkinasteisten konfliktien esiintyminen suhteessa ainakin satunnaisesti tunnustettiin osaksi suhteessa tapahtuvaa viestintää.

Kaiken kaikkiaan jokseenkin tyytyväisten vastauksista välittyi vähemmän idealistinen käsitys viestinnästä parisuhteessa: vastausten sävy oli positiivinen, mutta niistä ilmeni selkeämpi ero pariviestinnän ihannekuvan ja todellisuuden välillä. Vaikuttaakin siltä, että jokseenkin tyytyväisillä vastaajilla on suhteensa viestinnästä keskimääräistä realistisempi kuva. Sitä, ovatko nämä vastaajat todellisuudessa vähemmän tyytyväisiä suhteeseensa kuin erittäin tyytyväisiksi ilmoittautuneet, voidaan vain arvailla: "tyytyväisyys" ja "onnellisuus" käsitteinä ovat sellaisia, että jokaisella vastaajalla lienee omat standardinsa niiden määrän arvioimiseksi.

5 TULOSTEN TARKASTELU

5.1 Keskustelemisen merkitys, viestintäasenteet sekä puheenaiheet parisuhteissa

Ihmisten odotukset parisuhdetta ja yhdessäoloa kohtaan vaihtelevat suuresti, esimerkiksi mitä tulee yhdessä vietetyn ajan sekä kommunikaation määrään sekä siihen, kuinka paljon puolison kanssa halutaan jakaa asioita ja kokemuksia. Sama pätee tässä tutkimuksessa saatuihin tuloksiin. Keskustelemisellä on eri parisuhteissa hyvinkin erilaiset funktiot, ja tyytyväisyys suhteen viestintään muodostuu siitä, kuinka hyvin kommunikaatio puolisoiden välillä täyttää siihen kohdistuvat odotukset.

Burleson ym. (1994) totesivat puolisoiden tyytyväisyyttä ja viestintäasenteiden samanlaisuutta kartoittaessaan, että puolisoiden samankaltaiset arvostukset viestinnän suhteen edesauttoivat parisuhteen onnellisuutta. Erityisesti tunteiden ilmaisemiseen ja hallintaan liittyvät viestintätaidot kuten kumppanin itsetunnon vahvistamisen taito, lohduttaminen sekä konfliktinratkaisutaito olivat sellaisia, joiden kohdalla havaittiin samankaltaisten arvostusten lisäävän puolisoiden tyytyväisyyttä. Tunteiden ilmaisemisen liittyvät taidot ovat keskeisessä asemassa useissa parisuhteissa, joten tässä mielessä onkin luonnollista että puolisoiden samankaltaiset toiveet ja tarpeet edesauttavat tyytyväisyyden säilymistä.

Sen sijaan puolisoiden asenteilla niin sanottuja instrumentaalisia viestintätaitoja kuten suostuttelua, tarinoiden kertomisen taitoa sekä keskustelutaitoja, kohtaan ei havaittu olevan yhteyttä koettuun tyytyväisyyteen. Toisaalta on mahdollista että tunteiden ilmaisemiseen liittyvät preferenssit sisältyvät osana eräänlaiseen yleiseen malliin siitä, millaista elämän parisuhteessa tulisi olla. Mitä enemmän puolisoiden malleissa on samankaltaisuuksia, sitä todennäköisempää on, että henkilöt kokevat saavansa tyydytystä yhteisessä parisuhteessa elämisestä. (Burleson ym. 1994, 269–271.)

Samansuuntaisiin tuloksiin on päätyntä Caughlin (2003, 34–35), joka havaitsi puolisoitten suhdekeskeisillä viestintäihanteilla (relation-focused standards) olevan yhteys tyytyväisyyden kokemukseen parisuhteessa. Suhdekeskeisiä viestintäihanteita ovat esimerkiksi pyrkimys avoimuuteen, tunteiden ilmaisemiseen, emotionaalisen tuen antamiseen sekä rutiininomaisenkin vuorovaikutuksen ylläpitämiseen parisuhteessa.

Tähän tutkimukseen osallistuneet henkilöt pitivät pääosin keskustelemista parisuhteessa tärkeänä tai erittäin tärkeänä. Enemmistö vastaajista teki jossakin yhteydessä eron ”vakavan” keskustelemisen ja arkipäiväisen jutustelun välille, eli keskustelemisen käsitteellä koettiin olevan kaksi eritasoista merkitystä. ”Oikeina” keskusteluna jotkut vastaajat tuntuivat pitävän yksinomaan varsin vakavahenkisiä tuokioita, joissa käsitellään tavalla tai toisella parisuhteelle merkityksellisiä asioita; kodin askareiden lomassa käytävä jutustelu sen sijaan ei täyttänyt varsinaisen keskustelun tunnusmerkkejä. Asia korostui kuuntelemisen yhteydessä: useat vastaajat ilmoittivat että suhteessa pystytään kyllä kuuntelemaan puolisoa silloin kun keskusteltava asia on tärkeä, mutta myönsivät muiden puuhien lomassa tehtyjen kysymysten tai kommenttien menevän ohi korvien. Keskusteleminen koettiin tärkeäksi edellytykseksi suhteen olemassaololle, ja nimenomaan syvällisempien keskustelujen merkitys useissa parisuhteissa korostui.

Tutkimusten mukaan suurin osa parisuhteen viestinnästä tapahtuu kuitenkin samanaikaisesti muiden asioiden kanssa (ks. esim. Dainton 1998), joten voidaankin kysyä, eikö tämä määrällisesti ja ajallisesti hallitseva keskustelemisen muoto sekä sen onnistuminen olisi kuitenkin aivan yhtä merkityksellinen esimerkiksi parisuhteen onnellisuuden kannalta. Rutiiniluontoinenkin keskustelu ja kuulumisten vaihto vailla minkäänlaista ”syvempää” päämäärää on havaittu tärkeäksi suhteen ylläpitämisen ja puolisoitten välisen yhteyden säilymiselle (ks. esim. Caughlin 2003). Tolkki-Nikkonen (1990, 51) havaitsi, että siinä missä suhteen alussa puolisoit tyypillisesti kertoivat toisilleen päivän tapahtumista, saattoi kuulumisten vaihtaminen työpäivän jälkeen jäädä kymmenen vuoden avioliiton jälkeen tapahtumatta. Parisuhteen vakiintuessa ja puolison muuttuessa entistä enemmän ”itsestään selväksi” saatetaan kokea, että kumppanille ei enää ole mitään kertomista (Tolkki-Nikkonen 1990, 53).

Muutamit perinteistä parityyppiä edustavat vastaajat ilmoittivatkin, että kun puoliset tuntevat toisensa läpikotaisin ja ovat selvillä toistensa mieltymyksistä ja mielipiteistä, tuntuu, ettei asioista juurikaan olisi tarvetta keskustella. Keskustelulla lienee näissäkin parisuhteissa ainakin ollut aikaisemmin keskeinen rooli, sillä ihmissuhteet syntyvät ja niitä ylläpidetään ensisijaisesti juuri keskustelemisen kautta (Bohlken 2002). Puolison täydellistä tuntemista epäilemättä edesauttaa se, että tällä hetkellä triviaaleilta tuntuvista asioista on aiemmin käyty intensiivistäkin keskustelua. Tutkimuksissa (mm. Caughlin 2003) on kuitenkin todettu, että parisuhteen onnellisuuden kannalta saattaa olla epäedullista, mikäli parisuhteen osapuolet kokevat hyvän parisuhteen tunnusmerkiksi puolisoitten kyvyn lukea toistensa ajatuksia. Tosin aiheesta on saatu myös ristiriitaista tutkimustietoa, mikä antaa viitteitä siitä että asioiden yhteys toisiinsa ei ole yksiselitteisen suoraviivainen. Osassa tutkimuksia on käsitelty perheessä tapahtuvaa viestintää laajempänä kokonaisuutena, sisältäen myös lasten ja vanhempien välisen vuorovaikutuksen, eikä näin ollen ole keskitytty tarkastelemaan yksinomaan pariviestinnän piirteitä.. On myös mahdollista, että tyytyväisyys parisuhteeseen ajaa vastaajat kuvittelemaan, että he osaavat, tai että heidän tulisi osata tulkita puolisoaan ilman sanallista viestintääkin (Caughlin 2003, 35).

Tutkimukseen osallistuneet naisvastaajat vaikuttivat kantavan vastuuta parisuhteessa käytävästä kommunikaatiosta (vrt. esim. Honeycutt & Wiemann 1999). Keskustelun aloittamiseen aloitteen tekee useimmiten nainen, ja myös keskustelun aikana naisten viestintä suuntautuu usein viemään keskustelutilannetta rakentavasti eteenpäin esimerkiksi selventävien kysymysten esittämisen muodossa. Naisten vastauksista kuvastui pyrkimys huomioida puolisoa keskustelunaiheiden sekä keskusteluajankohdan valitsemisessa; kotitöistä yritettiin olla huomauttelematta heti työpäivän jälkeen, omia työmurheita vältettiin kaatamasta kumppanin niskaan, ja parisuhdekeskusteluja välteltiin, mikäli puolison tiedettiin kokevan aiheesta keskustelemisen epämiellyttävänä. Miesten vastauksista vastaavia pyrkimyksiä ei havaittu. Mikään ei tosin kerro, missä määrin naisvastaajat ovat pyrkimyksissään onnistuneet, eli jääkö puolison huomioiminen useimmiten kuitenkin vain asioiden tiedostamisen ja aikomuksen asteelle.

Naisilla tuntui myös olevan tarvetta ylläpitää keskustelua esimerkiksi parisuhteeseen ja sen tilaan ja tulevaisuuteen liittyen enemmän kuin miehillä. Duck ym. (1991, 226–231)

havaittivat jokapäiväisessä elämässä käytäviä keskusteluja tutkiessaan, että naiset monitoroivat ihmissuhteitaan ja niiden tilaa tyypillisemmin kuin miehet, ja tämä näkyy jopa yksittäisten keskustelujen tasolla. Naiset myös arvioivat käymiensä keskustelujen laadun (quality) korkeammaksi kuin miehet. Tutkimukseen osallistuneet miehet kokivat kuitenkin olevansa keskustelutilanteissa tilannetta kontrolloivana osapuolena, kun taas naiset tunsivat, että keskustelutilanteen kulku oli molempien osapuolien yhteisen vaikutuksen tulosta. Duck ym. (1991) esittävätkin, että tutkimustulosten valossa olisi mahdollista, että miehet ja naiset arvioisivat arkielämän keskustelutilanteita johdonmukaisesti eri tavalla. Toisensuuntaisiakin tutkimustuloksia asiasta on tosin saatu (kts. esim. Vangelisti ym, 1999).

Vangelisti ym. (1999) havaittivat asettamiensa ennakko-oletusten vastaisesti, että miehet vaikuttivat olevan aivan yhtä parisuhdeorientoituneita ajatuksiltaan kuin tutkimukseen osallistuneet naisetkin. Vastaavia tuloksia ovat puheen funktioita tutkiessaan saaneet mm. Honeycutt ja Wiemann (1999). Miehillä oli sitä vastoin jopa enemmän parisuhdetta koskevia negatiivissävytteisiä ajatuksia kuin naisilla. Eroavaisuus saattaa selittyä miesten ja naisten erilaisilla rooleilla ihmissuhteissa: naiset kokevat usein olevansa vastuullisia ihmissuhteiden koossa pysymisestä sekä hyvinvoinnista. Näin ollen naiset ehkä pyrkivät välttelemään ihmissuhteisiin kohdistuvien kielteisten ajatusten ilmaisemista. Ihmissuhteiden sijaan kielteiset tunteet on helppo projisoida muihin asioihin, kuten esimerkiksi puolison henkilökohtaisiin ominaisuuksiin kohdistuviksi.

Huumoria pidettiin poikkeuksetta tärkeänä osana parisuhdetta. Yhteisen hauskanpidon ja hulluttelun ohella huumorilla oli parisuhteissa hyvinkin erilaisia funktioita muun muassa hankalien tilanteiden keventäjänä, riitojen päättäjänä sekä puolisoja yhdistävänä tekijänä. Huumorin merkityksestä osana viestintää on saatu selville esimerkiksi, että huumoriin verhotut, loukkaavat ja vaikeat asiat koetaan vähemmän loukkaaviksi kuin sellaiset, jotka on esitetty suoraan (Young & Bippus 2001). Jostakin syystä huumoriin puetut ikävät viestit eivät aiheuttaneet yhtä suurta tunnekuohua viestin lähettäjää kohtaan, eikä lähettäjän koettu yhtä suurella todennäköisyydellä haluavan tarkoituksella loukata viestin kohdetta. Näin ollen huumorin käyttäminen vaikeissa viestintätilanteissa lienee joissakin tilanteissa tarkoituksenmukaista ja perusteltua.

5.2 Kuunteleminen sekä puolison ymmärtäminen

Tolkki-Nikkosen (1990, 52) tutkimukseen osallistuneista naishenkilöistä useita ärsytti puolison puhumattomuus tai keskustelutaitojen puute. Tässä tutkimuksessa ei yhtä jyrkkiä mielipiteitä naisvastaajien keskuudessa havaittu. Sekä miesten että naisten vastauksista ilmeni, että miehet koettiin useissa parisuhteissa vähemmän puheliaksi kuin naiset, minkä seurauksena miehen rooli kuuntelijana puolestaan korostui. Myös keskustelutyöliien erilaisuutta pohdittiin: useille miehille tunnusomaista vaikuttikin olevan harkitsevainen käyttäytyminen keskustelutilanteessa. Tämän lisäksi puolisoilla saattoi olla erilaiset mieltymykset sen suhteen, mistä tulisi keskustella, kuinka usein ja millä tavalla. Toisaalta puolisoitten erilaisuus tässä asiassa tunnuttiin suhteissa ymmärtävän, eikä suoranaista kritiikkiä keskustelukumppanin keskustelutyöliä tai -taitoja kohtaan esiintynyt vastauksissa.

Useat kyselyyn vastanneet miehet tunnustivat heillä olevan ainakin ajoittaisia ongelmia puolisonsa kuuntelemisessa. Parantamisen varaa kuuntelutaidoissa tuntui tosin olevan melko tasapuolisesti niin naisilla kuin miehilläkin. Osa vastaajista tosin vaikutti hyvinkin tyytyväiseltä sekä omaan että puolisonsa kyvykkyyteen kuuntelijana. Naisvastaajien keskuudessa puolestaan annettiin tunnustusta miehille kuuntelijoina, ainoastaan yhden naisvastaajan ilmoittaessa hänen puolisolllaan olevan selkeästi enemmän vaikeuksia kuuntelemisessa. Miehet olivat asiassa itsekriittisempiä kuin naiset, toisaalta kuuntelutaitojaan kritisoivien miesten vastauksista on luettavissa "rivien välistä", että havainto kuunteluongelmista lienee ainakin osaksi seurausta puolisolta saadusta palautteesta. Vangelisti ym. (1999) havaitsivat, että verrattuna parisuhteeseensa tyytymättömiin miehiin tyytyväisten miesten on helpompi tunnustaa heissä itsessään olevan jotain negatiivisia ominaisuuksia tai piirteitä. Tyytyväiset miehet ovat mahdollisesti tyytymättömiä halukkaampia ottamaan vastuuta suhteessa esiintyvistä kielteisistä tai ei-toivotuista seikoista, ja asettamaan itsensä arvioinnin kohteeksi asioiden ratkaisemiseksi rakentavalla tavalla. (Vangelisti ym. 1999, 390–391.)

Tutkittaessa kuuntelemisen yhteyttä sukupuolistereotyyppioihin on havaittu, että hyvän kuuntelemisen tunnuspiirteet, kuten kärsivällisyys, empaattisuus sekä puhujan huomioiminen, mielletään feminiinisiksi, eli naissukupuoleen liittyviksi piirteiksi. Vastaavasti

useat huonoon kuuntelemiseen liitettävät seikat, kuten keskeyttäminen ja kärsimättömyys, yhdistyivät koehenkilöiden mielestä miessukupuoleen. Sukupuolistereotyyppioihin vaikuttavat turvautuvan kaikenikäiset ihmiset. Purdy ja Newman (2000) tulivat kuitenkin siihen tulokseen, että tuloksia ei voi tulkita siten, että miehet olisivat huonompia ja naiset parempia kuuntelutaidoiltaan. Kyse on mitä ilmeisimmin sukupuolistereotyyppioiden vaikutuksesta ihmisten ajatteluun sosiaalisen oppimisen (social learning) kautta. Sukupuoli onkin yhä tärkeä muuttuja kuuntelemisen tutkimuksessa, vaikka tutkimusten mukaan ainoastaan hyvin pieni osa ihmisten käyttäytymisestä selittyy sukupuoleen liittyvillä tekijöillä. (Purdy & Newman 2000.)

Voidaankin pohtia, kuinka paljon naisten havaintoihin miesten kuuntelemattomuudesta vaikuttavat stereotyyppiat miesten huonoista kuuntelutaidoista. Myytti ”miehestä, joka ei kuule mitään” tuntuu elävän sitkeässä esimerkiksi naistenlehtien sivuilla sekä arkipäivän tarinoissa. Miehillä ja naisilla vaikuttaa kuitenkin olevan pitkälle samankaltaiset arvostukset sen suhteen, minkälaisia asioita läheisissä ihmissuhteissa pidetään tärkeänä (Sprecher ym. 1995, 209). Myös tutkittaessa kuuntelemista ja siihen liittyviä arvostuksia, sekä pyydetessä koehenkilöitä määrittelemään tunnusmerkkejä hyvälle ja huonolle kuuntelemiselle, miesten ja naisten vastaukset ovat olleet pääpiirteissään samansisältöisiä (ks. esim. Purdy & Newman 1999, Purdy & Newman 2000).

Arvostusten samankaltaisuudesta huolimatta Purdy ja Newman (1999) havaitsivat, että naiset pystyivät palauttamaan mieleensä määrällisesti enemmän kuuntelemiseen liittyviä ominaisuuksia kuin miehet. Tämä voisi viitata esimerkiksi siihen, että naiset olisivat miehiä tietoisempia kuuntelemisesta. Toisaalta on mahdollista, että useampien määritelmien tuottaminen liittyy verbaalisiin valmiuksiin sekä kielen käyttöön, eikä niinkään kuuntelemiseen liittyviin havaintoihin ja arvostuksiin. Mikäli naiset kuitenkin olisivat käytännön elämässä jollakin tasolla miehiä tietoisempia kuuntelemiseen liittyvistä seikoista, saattaisivat he myös havainnoida herkemmin häiritseviä kuuntelutottumuksia. Myös Duck, Rutt, Hurst ja Strejc (1991, 226–231) ovat jokapäiväisessä elämässä käytäviä keskusteluja tutkiessaan havainneet, että naiset monitoroivat ihmissuhteitaan ja niiden tilaa tyypillisemmin kuin miehet, ja tämä näkyy jopa yksittäisten keskustelujen tasolla.

Vastaajat toivat esille useita kuuntelemista hankaloittavia tekijöitä, kuten kiire, väsymys tai huomiokyvyn kohdistuminen samanaikaisesti johonkin muuhun asiaan. Dainton (1998) toteaaakin, että koska suurin osa puolisoiden käymistä keskusteluista tapahtuu samanaikaisesti jonkin muun toiminnan ohella, voidaankin katsoa, että kyky suorittaa useita tehtäviä samanaikaisesti on tärkeä taito ihmissuhteiden ylläpitämisen kannalta. Omia kuuntelutottumuksiakin voi pyrkiä havainnoimaan ja kehittämään. Tietoisuus esimerkiksi oman huomiokyvyn asettamista rajoitteista saattaa antaa vastauksen siihen, miksi kuuntelemiseen keskittyminen tuntuu joskus tavallista hankalammalta. Käytännön syistä parisuhteessa käytävät keskustelut ajoittuvat usein iltaan, jolloin huomiokyky taas on väsymyksen takia heikoimmillaan (Bohlken 2002).

Naisille tunnusomaista vaikutti olevan aktiivinen kuunteleminen ja sen tiedostaminen. Tämä asia nousi esiin puolison ymmärtämistä kartoittavan kysymyksen kohdalla. Kumppania autettiin tekemällä lisäkysymyksiä erityisesti, mikäli tuntui, että puhujan on vaikeaa päästä asiassa eteenpäin. Selventävien lisäkysymysten tekeminen ja asioiden toistaminen omin sanoin ovatkin Bohlkenin (2002) mukaan tehokkaimmat positiiviset tavat osallistua parisuhteessa käytävään keskusteluun kuuntelijan roolissa. Tällä tavalla toimimalla kuuntelija ilmaisee sitoutumistaan keskusteluun. Motivaation merkitys kuuntelemisen onnistumisessa suuri, ja Bohlkenin (2002) mukaan välinpitämätön suhtautuminen kuuntelemisen kohteeseen onkin yksi merkittävimmistä kuuntelemista heikentävistä tekijöistä. Yksi kuuntelemisen pääfunktioista on tutkimusten mukaan kehittää ja ylläpitää ihmissuhteita, ja kuunteleminen on myös yksi tärkeimmistä keinoista saada kumppani itsensä tuntemaan huomioiduksi, kuten totesivat monet tähän tutkimukseen vastanneetkin. Ei siis ihme, että kuuntelemattomuus parisuhteessa herättää voimakkaita tuntemuksia.

Tutkittaessa kognitiivisen kompleksisuuden yhteyttä kuuntelemiseen on havaittu, että kognitiivinen kompleksisuus edesauttaa muun muassa affektiivisesti latautuneiden, tunnepitoisten viestien oikeaa tulkitsemista parisuhteessa (Denton 1995, 108–109). Kognitiivinen kompleksisuuskaan ei pelkästään takaa viestinnän onnistumista, vaan avainsanana toimii viestijän motivaatio pyrkiä suoriutumaan tilanteessa mahdollisimman menestyksekkäästi. Tämä pätee myös kuuntelemiseen, eli mikäli motivaatiota tilanteessa toimimiseen ei ole, ovat edellytykset onnistuneelle kuuntelemisellekin heikot. Tästä lienee

kysymys tässäkin tutkimuksessa: useiden vastaajien havainnoista kävi ilmi, että kuunteleminen onnistuu parisuhteen osapuolilta "tarvittaessa" mutta arkipäiväisissä tilanteissa välttämättä ei, eli kun jostakin asiasta keskusteleminen koetaan riittävän tärkeäksi ja merkitykselliseksi, niin kuuntelemisen taidot pääsevät oikeuksiinsa. Arkipäiväisessä viestinnässä puolisolille heitetyt pyynnöt ja huomautukset menevät usein ohi korvien, koska niiden kuulemista ei koeta yhtä lailla tärkeäksi. Eri asia on, millä tavalla jatkuva "kuulemattomuus" arkipäiväisissä keskusteluissa vaikuttaa pitemmän päälle puolisoitten käsityksiin toisistaan ja parisuhteessaan. Kuten eräs vastaaja toi esiin, yksi kuuntelemisen koettuja merkityksiä on toisen huomioon ottaminen, eli mikäli kuuntelemisessa koetaan puolison taholta olevan jatkuvasti vaikeuksia, sillä lienee väistämättömästi vaikutusta siihen, kuinka arvostetuksi ja huomioiduksi kumppani itsensä suhteessa tuntee.

Miehet olivat jonkin verran naisia epävarmempia siitä, ymmärtävätkö he puolisonsa tarkoitusperiä ja tavoitteita keskustelutilanteissa. Miesten vastauksista kuvastui tässäkin yhteydessä puolisoilta väärinymmärrysten tapahtuessa saatu palaute. Ymmärryksen syntyminen nähtiin useimmiten yhteistyöprosessina, johon vaikuttaa molempien osapuolien panos keskustelutilanteessa. Puolison tuntemisen merkitystä ja yhteisten viestintänormien muodostumista korostivat useat niin nais- kuin miespuolisetkin vastaajat. Muutamat nuoret vastaajat pyrkivät selittämään viestinnässä tapahtuvia väärinkäsityksiä ja puolison ymmärtämisen vaikeutta sukupuoleen liittyvillä stereotyyppioilla enemmän kuin yksilö- tai tilannekohtaisilla seikoilla. Tämä saattaa selittyä sillä, että nuoret henkilöt eivät ehkä ole tunteneet kumppaniaan kovin pitkään, jolloin puolisoa ja hänen henkilökohtaisia piirteitään ei välttämättä tunneta kovin hyvin. Kun kumppanista tulee vuosien kuluessa yhä tutumpi ja parisuhde vakiintuu, ei puolisoa ja hänen ominaisuuksiaan enää tulekaan rinnastettua muihin saman sukupuolen edustajiin.

5.3 Yhteisymmärryksen saavuttaminen

Yhteisymmärryksen saavuttamisen yhteydessä vastauksista nousi esiin selkeitä, erillisiä teemoja. Yhteisymmärryksen saavuttamiseen vaikutti vastaajien mielestä ensinnäkin keskustelunaihe, puolisoitten tiedot aiheesta, sekä keskustelijoiden motivaatio ymmärryksen

saavuttamiseen. Itsenäisten parien kohdalla yhteistä näkemystä asioista ei aina tunnut saavuttavan, mutta sen sijaan keskeistä tuntuikin olevan yhteisen ymmärryksen saavuttaminen siitä, että asioista oltiin eri mieltä. Itsenäisten parien kohdalla korostui niin sanottu "parisuhteesta neuvottelemisen", eli triviaaleistakin asioista saatettiin saada aikaan pitkäjänteistä keskustelua. Tolkki-Nikkonen (1990, 52) kuvaa osuvasti tyypillistä parisuhteessa esiintyvää riitatilannetta:

Avioliitossa triviaali ei merkitse samaa kuin yhdentekevä, koska johonkin pikkuasiaan voi kulminoitua koko suhteen ongelma. Arkipäiväiset erimielisyyksien aiheet lienevät usein yhteinen nimittäjä suhdetta syvemmällekkin koetteleville ristiriidoille, tapa puhua niistä. Arkisten riidanaiheiden kautta keskustellaan koko parisuhteesta ja sen laadusta ja käydään sukupuolten välistä taistelua. (Tolkki-Nikkonen 1990, 52.)

Kuvatunlainen käyttäytyminen vaikutti olevan tunnusomaista nimenomaan parityypiltään itsenäisille pareille; Fitzpatrickin (1988) typologiassa kuvatut perinteiset parit pyrkivät sen sijaan riitelemään ainoastaan hyvin tärkeistä asioista, ja selvittämään vähemmän merkitykselliset asiat maltillisesti keskustelemalla. Myös Honeycutt ja Wiemann (1999) havaitsivat, että itsenäiset parit keskustelivat parisuhteen viestinnästä, riitelemisestä sekä tunteista huomattavasti enemmän kuin perinteiset parit. Vaikuttaakin siltä, että siinä missä perinteiset parit puhuvat konflikteista ja kommunikaatiosta vasta sitten kun havaitaan todellista tarvetta selvittää jokin asia, itsenäiset parit kokevat näistä asioista keskustelemisen jollakin tapaa palkitsevana, ja käyttävät keskustelua välineenä neuvotellakseen suhteen ylläpitämiseen liittyvistä asioista (relational maintenance).

Noin puolet Tolkki-Nikkosen (1990) tutkimista pariskunnista kertoi ratkaisevansa erimielisyydet molemminpuolisilla myönnytyksillä. Miehet kertoivat antavansa periksi useammin kuin naiset, ja miehille onkin tyypillistä vetäytyä ristiriitatilanteesta. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että miehet eivät osallistu keskusteluun, vaan odottavat hiljaa ja seuraavat tapahtumien etenemistä (Tolkki-Nikkonen 1990, 52). Tässä tutkimuksessa ei selkeää eroavaisuutta miesten ja naisten käyttäytymisessä ilmennyt ainakaan kysyttäessä yhteisymmärryksen saavuttamisesta. Tosin muihin aihepiireihin liittyvistä vastauksista voi

päätellä, että joidenkin mies- ja naisvastaajien kuvaama miesten passiivisempi käyttäytyminen keskusteluissa toistuisi myös tämänkaltaisissa tilanteissa.

Itsenäiseen parityyppiin luokiteltavien vastaajien kertomuksissa kuvattiin yhteisymmärryksen saavuttamisesta perinteisestä poikkeavasta näkökulmasta käsin. Yhteinen ymmärrys saattoikin osalle vastaajista merkitä sitä, että puoliset tiedostivat olevansa asioista eri mieltä, ja olivat yhtä mieltä siitä että erilaiset näkökannat asiassa on hyväksyttävä. "Sovussa eri mieltä" olemista kuvaa myös Tolkki-Nikkonen (1990, 51) vertaamalla toisiinsa yksimielisyyden ja samanmielisyyden käsitteitä. Yhteisen ymmärryksen saavuttaminen myös erimielisyyksiä aiheuttavien asioiden olemassaolosta liittyy yhteisen sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Sekä perinteiseen että itsenäiseen parityyppiin kuuluvat vastaajat korostivat puolison tuntemisen merkitystä yhteisymmärryksen saavuttamisessa, tosin tämä huomio korostui perinteistä tyyppiä edustavien henkilöiden vastauksissa, sekä sellaisissa parisuhteissa, joissa yhdessä oltiin oltu jo useampia vuosia tai jopa vuosikymmeniä. Muutama perinteiseen tyyppiin kuuluva vastaaja korosti tässäkin yhteydessä sitä, että yhteisymmärrystä ei suhteessa usein edes jouduta tavoittelemaan, koska asioista ollaan jo lähtökohtaisesti niin samaa mieltä.

5.4 Vastaajien luokittelu Fitzpatrickin paritypologian mukaan

Tarkastelin tutkimushenkiöiden vastauksia myös aiemmin esitellyn Fitzpatrickin parisuhdetypologian valossa. Fitzpatrickin teoria erilaisista parityypeistä nousi suuremmissa määrin esiin vasta tutkimuksen ollessa tiedonkeruuvaiheessa, joten typologiajaottelua ei ajateltu lomakekysymyksiä suunniteltaessa. Koska laadullisen tutkimuksen perusolemukseen kuuluu tutkimusprosessin "eläminen", Fitzpatrickin typologia päätettiin sisällyttää osaksi aineiston tarkastelua, vaikkakin sitä olisi pystytty paremmin hyödyntämään lomakekysymysten ollessa tätä silmälläpitäen suunniteltu.

Pyrin löytämään lomakevastauksista sellaisia elementtejä, joiden perusteella vastaajat voitaisiin luokitella parisuhdetta koskevien asenteidensa ja käsityksiensä mukaan johonkin kolmesta typologian päätyypistä: perinteisiin, itsenäisiin tai irrallisiin. Koska parisuhde on kahden erillisen ihmisen muodostama instituutio, ja tähän kyselyyn ovat vastanneet yksittäiset ihmiset kokonaisten pariskuntien sijaan, vastaajan parisuhteen todellisesta tilasta ja tyyppistä

on mahdotonta tehdä pitemmälle meneviä johtopäätöksiä. Lisäksi tässä tutkimuksessa kartoitettiin vastaajien subjektiivisia käsityksiä ja näkemyksiä parisuhteesta ja siihen kuuluvasta viestinnästä. Näin ollen vastauksissa saattavat olla sekoittuneena viestinnän ihannekuva ja todellisuus, sekä erilaiset parisuhdeviestintään yhteiskunnassamme vaikuttavat normit, arvot ja asenteet.

Voidakseni tyypitellä vastauksia, pyrin havainnoimaan seuraavia seikkoja ja niiden esiintymistä vastauksissa:

- Millä tavalla vastaaja kuvailee parisuhdettaan: kirjoittaako vastaaja itsestään minämuodossa, itsestään ja puolisostaan me-muodossa, vai tarkasteleeko hän puolisonsa ominaisuuksia ikään kuin ulkopuolisena?
- Kuinka vastaukset ilmentävät puolisoiden suhtautumista konfliktiin: riidellääkö parisuhteessa usein ja avoimesti, vai vältellääkö konfliktitilanteita. Minkälaiset asiat konflikteja aiheuttavat?
- Mistä parisuhteesta keskustellaan, ja mistä ei keskustella? Mistä haluttaisiin puhua lisää, ja minkälaisia aiheita vältellään, ja minkä takia?
- Missä määrin vastaukset ilmentävät puolisoiden itsenäisyyttä, yksilöllisiä harrastuksia ja erillisiä kiinnostuksen kohteita?
- Millainen on vastaajan käsitys yhteisymmärryksen saavuttamisesta parisuhteessa? Kuinka vastaaja lähtee kuvaamaan suhtautumista puolison tavoitteiden ymmärtämiseen?

Luokittelin vastauksia sen mukaan, missä määrin niissä esiintyi edellä mainittuja elementtejä. Tarkastelun pohjana käytin Fitzpatrickin (1988, 20–25) kuvauksia erilaisista parityypeistä sekä puolisoiden ominaisuuksista. Pääasiallisen huomion kohteena tarkastelussa oli se, tuntuiko vastaaja hahmottavan parisuhteensa kiinteänä parin muodostamana yksikkönä, vaiko kahden erillisen ihmisen muodostamana yhteenliittymänä. Tämän ohella tarkastelin vastauksista välittyvää suhtautumista konflikteihin, yhteisymmärryksen saavuttamiseen sekä puolison tavoitteiden ymmärtämiseen. Koska kyselylomaketta ei oltu laadittu ensisijaisesti paritypologiaan nojaavia havaintoja silmällä pitäen, kaikkia tarkasteltavia asioita ei välttämättä löytynyt jokaisesta vastauksesta. Tämän vuoksi luokittelu onkin luonteeltaan kokeileva, ja sen antamat havainnot ovat ainoastaan suuntaa antavia.

Vastaajista yli puolet, eli 17 henkilöä, edusti Fitzpatrickin luokittelua mukailevan jaottelun perusteella itsenäistä tyyppiä. Heistä naisia oli 9 ja miehiä 8. Perinteiseen tyyppiin luokiteltiin kuuluvaksi 10 vastaajaa, joista puolet miehiä ja puolet naisia. Erillistä parityyppiä edusti yksi vastaaja. Jäljelle jäävää viittä naispuolista vastaajaa oli vaikea luokitella kuuluvaksi mihinkään luokkaan: yksi vastaus tuntui kuuluvan osittain perinteiseen, osittain itsenäiseen tyyppiin, ja eräs toinen puolestaan osaksi itsenäiseen ja osaksi erilliseen tyyppiin. Kaksi vastaajista oli vastannut kysymyksiin niin lyhytsanaisesti, että ne jätettiin luokittelun ulkopuolelle. Koska selkeästi irrallista tyyppiä edusti ainoastaan yksi vastaaja, jätetään irrallisille pareille tyypilliset piirteet tässä yhteydessä erittelemättä.

Perinteisen parityypin edustajien vastauksissa korostui pariskunnan mieltäminen kiinteänä yksikkönä: tämä näkyi niin puheenaiheiden kuin sanavalintojenkin tasolla. Kaikki ilmoittivat myös olevansa keskustelutilanteissa tasavertaisia puolisonsa kanssa. Vastaajat ilmoittivat, että parisuhteessa keskustellaan kaikenlaisista asioista, mutta pariskunnan yhteiseen elämään, kotiin, taloudenhoitoon sekä perheellisten vastaajien osalta lapsiin liittyvät keskustelunaiheet tuntuivat olevan kaikkein keskeisimmässä asemassa. Perinteiseen parityyppiin kuuluvat vastaajat eivät ilmoittaneet, että parisuhteessa välteltäisiin mitään keskustelunaiheita. Joidenkin puheenaiheiden kohdalla meneteltiin tilanteen mukaan: esimerkiksi kotitöiden jakamiseen ja puolisoiden henkilökohtaisiin tunteisiin liittyvät seikat olivat sellaisia, joista keskusteltiin mielellään vain silloin, kun ajankohta keskustelulle oli oikea.

Kuuntelemisen merkitystä osana keskustelutaitoja korostettiin, ja konflikteja pyrittiin välttämään. Mikäli konflikteja puolisoiden välillä ilmoitettiin olevan, niiden aiheena oli jokin pariskunnan yhteiseloon liittyvä tekijä, kuten kotitöiden jakaminen. Useimpien vastauksista kävi kuitenkin ilmi, että parisuhteessa riideltiin melko vähän. Konfliktien välttelemistä perusteltiin muun muassa sillä, että riitelemine ei johda mihinkään, tai että konflikteja ei synny koska puolisoilla on kärsivällisyyttä selvittää asiat ennen kuin keskustelu ehtii kehittyä riitatilanteeksi asti. Yhteisymmärrykseen pääseminen sujui vastanneiden mielestä helposti, eikä puolison ymmärtämisessä ilmoitettu olevan hankaluuksia. Yhteistä elämää ja viestintää parisuhteessa helpottavina tekijöinä vastaajat mainitsivat muun muassa puolisoiden samantlaiset lähtökohdat, yhteisen arvomaailman sekä puolison tuntemisen merkityksen. Huumorin yhteydessä esille nousivat perinteisille pareille ominaisena piirteenä pariskunnan

tai perheen sisäiset "inside-jutut", jotka korostivat puolisoiden tunnetta perheestä ympäristöstään erillisenä, autonomisena yksikkönä.

Itsenäiseen parityyppiin kuuluvat vastaajat erosivat perinteisistä pareista siten, että siinä missä perinteiseen parityyppiin kuuluvat vastanneet tuntuivat koko ajan käsittelevän tekstissään paria kiinteänä yksikkönä, itsenäiseen tyyppiin kuuluvat kirjoittivat puolisoista erillisinä yksilöinä. Itsenäisen tyyppin vastauksista ilmeni, että puolisoilla on omia harrastuksia ja kiinnostuksen kohteita, ja intressiristiriitoja puolisoiden välillä syntyy silloin tällöin. Konflikteja itsenäiset parit eivät mitenkään erityisesti välttele, vaan ne nähdään luonnollisena osana elämää. Riiteleminen eräänlaisena "parisuhteesta neuvottelemisena" (ks. esim. Tolkki-Nikkonen (1990) vaikuttaa olevan itsenäisille pareille tyyppillistä: puolisoilla on kyky selvittää asiat tarvittaessa, mutta motivaatio asioiden sopimiselle löytyy vasta, kun molemmat osapuolet kokevat saaneensa äänensä kuuluviin. Itsenäisille pareille tuntuu olevan luonnollista, että aina asioissa ei parisuhteessakaan päästä molempia tyydyttävään lopputulokseen, tai pitkällisenkään keskustelun jälkeen puolisoiden näkemykset jostakin asiasta eivät ole lähentyneet toisiaan. "Sovussa eri mieltä oleminen" olikin seikka, jonka mainitsivat useat itsenäiseen tyyppiin kuuluvat vastaajat.

5.5 Kognitiivinen kompleksisuus, parityyppi ja tyytyväisyys

Kaksi kolmasosaa tutkimukseen osallistuneista vastaajista ilmoitti olevansa parisuhteeseensa tällä hetkellä erittäin tyytyväisiä. Jäljelle jäävä kolmannes arvioi olevansa tällä hetkellä jokseenkin tyytyväisiä. Tarkasteltaessa tyytyväisyyden yhteyttä parityyppiin sekä kognitiivisesta kompleksisuudesta tehtyihin arvioihin havaittiin, että jokseenkin tyytyväisistä vastaajista yli puolet oli luokiteltavissa kognitiivisen kompleksisuuden tasoltaan korkeaksi, ja keskitasolle. Jokseenkin tyytyväisistä vastaajista neljä oli miehiä ja viisi naisia. Koska miehiä oli tutkimuksen osallistujajoukossa vähemmän, miesten suhteellinen osuus jokseenkin tyytyväisistä vastaajista on suurempi. Mitään sen pitemmälle vieviä päätelmiä tästä tuskin kannattaa tehdä näin pienen osallistujajoukon ollessa kyseessä.

Yhdeksästä jokseenkin tyytyväisestä vastaajasta kaikki yhtä lukuun ottamatta kuuluivat Fitzpatrickin typologian mukaiseen itsenäiseen parityyppiin. Parityypiltään perinteisiin luokiteltavat vastaajat puolestaan olivat suurimmaksi osaksi erittäin tyytyväisiä suhteeseensa. Havainto on mielenkiintoinen, mutta ei sinänsä kerro vielä paljoo, vaan laajempien päätelmien tekeminen edellyttäisi aineiston systemaattisempaa tarkastelua näiden kahden muuttujan, parityypin ja kognitiivisen kompleksisuuden suhteen. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että kognitiivisesti kompleksisemmat vastaajat suhtautuvat parisuhteeseensa keskimääräistä kriittisemmin ja arvioivammin. Mahdollista on myös, että he ovat pohtineet parisuhteeseensa ja sen viestintään liittyviä asioita enemmän kuin muut, jolloin tämänkaltaiseen kyselyyn vastattaessa on helpompi palauttaa mieliin suhteen viestintään liittyviä seikkoja – niin positiivisia kuin negatiivisiakin.

Korkean kognitiivisen kompleksisuuden tason omaavilla henkilöillä pitäisi ainakin periaatteessa olla paremmat edellytykset onnistua myös parisuhteessa tapahtuvassa viestinnässä. Denton ym. (1995, 108) havaitsivat, että kognitiivisesti kompleksisemmat puoliset onnistuivat keskimääräistä paremmin tulkitsemaan kumppaniensa lähettämiä affektiivisesti latautuneita viestejä. Tutkimus tukee aiempia havaintoja siitä, että kognitiivinen kompleksisuus on yhteydessä henkilön kykyyn tulkita oikein toisten henkilöiden tunnetiloja sekä heidän lähettämiään tunnepitoisia viestejä, ja tarkastella asiaa viestintätilanteen toisen osapuolen perspektiivistä käsin. Näin ollen esimerkiksi kuuntelemisen taidolla ja kognitiivisella kompleksisuudella on ainakin periaatteessa selkeästi havaittava yhteys toisiinsa. Koska kognitiivinen kompleksisuus toimii eräällä tavalla taustaedellytyksenä viestintäkompetenssille, suurin yhteys kompetenssin ja kognitiivisen kompleksisuuden välillä saavutetaan silloin, kun henkilö on motivoitunut suoriutumaan viestintätilanteessa parhaalla mahdollisella tavalla (Denton ym. 1995, 109). Pelkkä arvio keskustelijan kognitiivisen kompleksisuuden tasosta ei siis sinänsä kerro viestinnän onnistumisesta yhtään mitään.

5.6 Tutkimusmenetelmän arviointia

Tässä tutkimuksessa pyrittiin kartoittamaan parisuhteessa elävien henkilöiden kokemuksia ja käsityksiä keskustelukäyttäytymisestä heidän parisuhteessaan. Yhtenä tavoitteena oli myös

selvittää, kuinka avoimien lomakekysymysten käyttö soveltuu tiedonkeruumenetelmäksi tämänkaltaisessa tutkimuksessa, ja minkälaista tietoa lomakekysymyksillä tuntuu olevan mahdollista tavoittaa. Lomaketutkimukseen suhtaudutaan siinä mielessä ristiriitaisesti, että sitä ei kaikilta osin pidetä osana kvalitatiivisen tutkimuksen kenttää. Avoimia lomakekysymyksiä näkeekin usein osana kvantitatiivista tutkimusta, jossa niitä saatetaan käyttää joko eräänlaisena esitutkimuksena tai tukemassa ja värittämässä numeerista aineistoa.

Tutkimus toteutettiin käyttämällä avoimia kysymyksiä sisältävää kyselylomaketta, joka oli mahdollista täyttää joko paperiversiona tai sähköpostin välityksellä. Tutkimukseen haluttiin soveltaa laadullista tutkimusotetta, jotta tutkijalle välittyisi mahdollisimman hyvä kuva tutkittavien omasta kokemusmaailmasta. Mielenkiinnon kohteena tutkimuksessa olivat nimenomaan tutkittavien subjektiiviset viestintäkokemukset sekä -käsitteet, eikä niinkään todellisten parisuhdekontekstiin sijoittuvien viestintätapahtumien kulku. Tutkimukseen vastaaminen ei myöskään edellyttänyt, että parisuhteen molemmat osapuolet vastaisivat kyselyyn. Kokonaisia pariskuntia oli vastaajien joukossa jonkin verran, mutta näissäkään tapauksissa puolisoiden vastauksia ei vertailtu keskenään.

Vastausten keräämiseen kirjallisessa muodossa päädyttiin, koska tutkimukseen haluttiin saada mukaan mahdollisimman erilaisten ja suhteeseensa eri tavoilla suhtautuvien henkilöiden käsityksiä. Vastaamisen kynnyksen ajateltiin olevan matalampi, kuin jos tietoa olisi kerätty kasvokkaisessa haastattelutilanteessa. Koska parisuhteessa tapahtuvat asiat, viestintä mukaan luettuna, ovat usein ihmisille hyvin henkilökohtaisia ja intiimejä seikkoja eikä niitä välttämättä haluta paljastaa ulkopuolisille, parisuhdeviestintää kartoittaviin haastatteluihin on ollut verrattain vaikea saada haastateltavia. Tämän havaitsi esimerkiksi Ovaskainen (1992) kerätessään aineistoa pro gradu -työtänsä varten. Lisäksi kasvokkaisessa haastattelutilanteessa todennäköisyys, että haastattelija kysymystenasettelullaan tai nonverbaalillaan vaikuttaa haastateltavan antamiin vastauksiin, on otettava huomioon (ks. esim. Noller & Feeney 2004). Tällöin myös ihmisten taipumus pyrkiä antamaan yleisesti hyväksytyjen sosiaalisten normien mukaisia vastauksia korostuu.

Avoimien lomakekysymysten ongelmana pidetään sitä, että vastaajat ymmärtävät kysymykset helposti eri tavoin. Kysymyksiä ei ole myöskään mahdollista selventää, eikä ohjata

haastateltavan vastauksia haluttuun suuntaan kuten haastattelutilanteessa. Tämän tutkimuksen kohdalla asiaa ei pidetty ongelmallisena, koska eräänä tavoitteena oli myös tarkastella, kuinka erilaisia tapoja vastaajilla on mieltää erilaisia parisuhdeviestintään kuuluvia seikkoja, ja minkälaisia mielleyhtymiä kysymysten asettelu heissä herättää. Joidenkin kysymysten kohdalla oli havaittavissa hyvinkin erilaisia tulkintoja asiasta, ja vastausten abstraktiotaso ja laajuus vaihtelivat. Kysymysten erilaista ymmärtämistä on valotettu tarkemmin tulosten tarkasteluosuuden yhteydessä aihealueittain.

Vastaukset kysymyksiin vaihtelivat pituudeltaan yhdestä tai muutamasta sanasta seikkaperäisiin selostuksiin. Vastausten pituutta varten ei vastaajille annettu minkäänlaisia ohjeita, ja tätä voidaankin pitää eräänä tutkimuksen toteutuksessa ilmenneenä puutteena. Kaikkein lyhyimmät vastaukset eivät antaneet kovin paljoa informaatiota itse asiasta, eli vastaajan parisuhdeviestintää koskevista käsityksistä. Sen sijaan vastausten pituus mitä todennäköisimmin heijastelee sitä, kuinka kiinnostuneita vastaajat ovat olleet tutkittavasta ilmiöstä, ja kuinka paljon he ovat asiaa ajatelleet. Vastaamiseen käytettävissä ollut aika, samoin kuin vastausmotivaatio ovat epäilemättä myös olleet tässä merkittävässä roolissa.

Vastaajille olisi syytä ollut antaa jonkinlainen suositus sen suhteen, kuinka monisanaisesti heidän oletettiin kysymyksiin vastaavan, vaikkakin ainoastaan muutamat vastaukset olivat niin niukkasanaisia, että minkäänlaisten päätelmien tekeminen vastausten perusteella oli vaikeaa. Paperilomakkeen vastausviivat saattoivat joillekin vastaajille toimia tietynlaisena "tavoitepituuden" mittarina, mutta sähköpostitse lähetetyissä kyselyissä ei erikseen varattua vastaustilaa ollut. Toisaalta sähköpostitse saatavat vastaukset eivät olleet keskimäärin sen lyhyempiä kuin paperilomakkeilla saadut, vaan tilanne oli jopa päinvastainen. Esille nouseekin motivaatio- sekä aikatekijöiden ohella kysymys vastausten keräämiseen käytetyn välineen vaikutuksesta saatuun aineistoon.

Eräänä tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, pystyykö vastaajien kognitiivisesta kompleksisuudesta tekemään päätelmiä vastausten perusteella, ja minkälainen vaikutus oletetulla kognitiivisella kompleksisuudella tuntuu olevan parisuhdeviestintää koskeviin käsityksiin. Tämä osoittautui oletettua vaikeammaksi juuri vastausmateriaalin paikoittaisen epätasaisuuden takia. Mitä moniulotteisemmin vastaaja oli parisuhteensa viestintää pyrkinyt

käsittämään ja selittämään, sitä korkeammaksi hänen kognitiivisen kompleksisuuden tasonsa tuli arvioitua. Kärjistäen tämä tarkoittaa sitä, että mitä pitempiä vastauksia henkilö on kirjoittanut, sitä todennäköisemmin hänen kognitiivinen kompleksisuutensa tuli arvioitua korkeaksi, ja päinvastoin.

Koska niukan ohjeistuksen, vastaamiseen käytettävissä olleen ajan, vastaustilanteen sekä vastausmotivaation vaikutusta on mahdotonta sulkea pois, tulee kognitiivisesta kompleksisuudesta tehtyihin päätelmiin suhtautua todella varauksellisesti, ja pitää tehtyjä havaintoja eräänlaisena kokeiluna. Tätä rajoitusta tukee myöskin se, että vastauksia lähdettiin tarkastelemaan kognitiivista kompleksisuutta silmällä pitäen vailla systemaattista menetelmää, ainoastaan pyrkien löytämään vastauksista aiemmassa konstruktivistisessä tutkimuksessa havaittuja matalaan ja korkean kognitiiviseen kompleksisuuteen yhdistyviä tyypillisiä piirteitä. Konstruktivistista viestinnän teoriaa ei suomalaisessa puheviestintätutkimuksessa ole toistaiseksi sovellettu ainakaan empiirisessä tutkimuksessa. Konstruktivistista tutkimusta ja laadullista tutkimusotetta ei puolestaan ole yhdistetty toisiinsa aiemmin lainkaan, RCQ-lomakkeen vakiinnuttua konstruktivistisessä viestinnän tutkimuksessa käytettäväksi välineeksi jo varhaisessa vaiheessa. Systemaattisen menetelmän kehittäminen laadullisessa muodossa olevan aineiston ja konstruktivistisessä tutkimuksessa käytetyn RCQ-lomakkeen yhdistämiseksi olisi ollut haasteellinen prosessi ainakin tämän tutkimuksen laajuuden puitteissa, ja siinä olisi riittänyt materiaalia aivan erilliseksi tutkimukseksi asti.

Tutkimusprosessi muuttikin muotoaan alkuperäisestä suunnitelmasta melko paljon, niin teorioiden hyödyntämisen kuin tarkastelukohteidenkin osalta. Fitzpatrickin parisuhdetypologiasta tuli alkuperäistä tärkeämpi osa tutkimusta sen osoittautuessa matkan varrella odotettua käyttökelpoisemmaksi. Toisaalta konstruktivistinen teoria, ja erityisesti sen soveltaminen tämänkaltaisessa tutkimuksessa vailla minkäänlaista aiempaa mallia edes jonkunlaisesta laadullisen tutkimuksen ja konstruktivismiin yhdistämisestä, osoittautui odotettua vaikeammaksi, ja muodostaa näin aiempaa pienemmän osan tutkimuksesta. Koska lomakekysymyksiä ei laadittu ensisijaisesti silmälläpitäen Fitzpatrickin typologiaa, ei vastaajien luokittelu typologian kolmeen päätyyppiin onnistunut kaikkien vastaajien kohdalla yksiselitteisesti. Suomalaisessa tutkimuksessa ei toistaiseksi ole pyritty luokittelemaan pareja Fitzpatrickin mallin mukaisesti, eikä näin ollen myöskään RDI-kyselylomaketta ole

maassamme käytetty. Samoin kuin konstruktivistisen teorian kohdallakin, Fitzpatrikin typologian perusteellinen soveltaminen maassamme olisi kiintoisaa. Tämä tutkimus pyrkii lähinnä tarjoamaan viitteitä siitä, minkälaisia havaintoja typologian nojalla voitaisiin perusteellisemmalla tutkimuksella tehdä, ja millä tavalla typologiaa olisi mahdollista hyödyntää laadullisen tutkimuksen piirissä.

Tutkimukseen osallistujajoukko oli selkeästi valikoitunutta. Kaikki osallistajat ilmoittivat olevansa parisuhteeseensa jokseenkin tai erittäin tyytyväisiä. On myös oletettavaa, että tutkimukseen oli valikoitunut sellaisia henkilöitä, jotka suhtautuvat viestintään parisuhteessa positiivisesti. Osasta vastauksia kävi myös selkeästi ilmi, että vastaaja ajattelee elämässään aktiivisesti ihmisten väliseen kommunikaatioon liittyviä seikkoja, ja on pohtinut kyselyllä selvitettyjä asioita aiemminkin kuin vasta tähän tutkimukseen osallistuessaan. Tutkimukseen osallistuneet henkilöt eivät myöskään edustaneet minkäänlaista satunnaisotantaa väestöstä, koska pääosaan tutkimushenkilöistä saatiin yhteys yhteisten tuttavien tai perheenjäsenten kautta. Tutkimusmenetelmä huomioon ottaen tätä ei kuitenkaan koettu ongelmalliseksi.

Sitä, kuinka paljon vastauksiin vaikuttivat vastaajien käsitykset parisuhdeviestinnän ihannekuvista, on vaikea arvioida. Voisi ajatella, että yleisiä sosiaalisia normeja mukailevia vastauksia saadaan tämänkaltaista tiedonkeruumenetelmää käyttämällä kuitenkin vähemmän kuin kasvokkaisessa haastattelutilanteessa. Voidaan myös vain arvailla, kuinka vastaajien rehellisyys avoimiin lomakekysymyksiin vastaamisessa suhtautuu esimerkiksi monivalintakysymyksiä sisältävän lomakkeen täyttämiseen, koska todennäköisesti ihmiset kokevat tiedonkeruumenetelmät eri tavoin. Joku saattaa olla huomattavasti motivoituneempi vastaamaan avoimiin kysymyksiin omin sanoin, kuin rastittamaan monisivuista lomaketta, ja pyrkiä kuvailemaan pyydettyä ilmiötä mahdollisimman rikkaasti. Joku toinen taas voi kokea kirjoittamisen vaivalloiseksi ja kiusalliseksi, hakea pitkään oikeita sanoja, vastata mahdollisimman lyhyesti, ja toivoa, että olisi kirjoittamisen sijaan voinut valita vastauksensa valmiiksi annetuista vaihtoehdoista. Sitä, kuinka hyvin vastaukset ilmentävät vastaajien todellisia käsityksiä ja kokemuksia, ei voida varmuudella todentaa. Vastauksia tarkasteltaessa ainakin osa kirjoittajista – etenkin käsityksiään monisanaisesti kuvailleet vastaajat – vaikuttivat kuitenkin kertoneen viestintäkokemuksistaan melko avoimesti. Näissä

vastauksissa kerrottiin myös yleisesti negatiivisena pidetyistä viestinnällisistä kokemuksista, kuten väärinymmärryksistä sekä kuuntelemattomuudesta.

Yksi vaihtoehtoinen tapa kirjallisen tutkimusaineiston keräämiseksi vastaajilta tässä tutkimuksessa olisi ollut päiväkirjamenetelmän käyttäminen. Päiväkirjamenetelmää on suomalaisessa parisuhdeviestinnän tutkimuksessa soveltanut Aulanko (1996) tutkiessaan päätöksentekoa suomalais-brittiläisessä parisuhteessa. Päiväkirjamenetelmän ohella Aulangon tutkimuksessa käytettiin haastattelua, ja etuna tässä oli se, että menetelmät täydensivät toisiaan: päiväkirjamenetelmä tuotti aineistona konkreettisia tutkittavaan aiheeseen eli parisuhteen päätöksentekoon liittyviä tarinoita, kun taas haastatteluissa saatu aineisto jäi abstraktimmalle tasolle. Päiväkirjamenetelmässä saadun aineiston määrä vaihteli huomattavasti: tutkimushenkilöiden päiväkirjaan kirjoittamien päätöksentekotilanteiden määrä vaihteli yhdestä peräti kuuteentoista. Viidestä tutkimushenkilöstä neljä koki päiväkirjan kirjoittamisen työlääksi, kun taas yksi, joka oli enemmän kirjoittaja- kuin puhujatyyppiä, piti kirjoittamista helpompana ja luontevampana kuin haastateltavana olemisen. (Aulanko 1996, 72 – 77.)

Päiväkirjamenetelmällä olisi tämänkin tutkimuksen kohdalla ollut mitä todennäköisimmin samoja vahvuuksia ja heikkouksia kuin avoimen kysymyslomakkeen käyttämiselläkin. Mikäli henkilö koki lomakkeen kysymyksiin vastaamisen työlääksi tai pitkästyttäväksi, olisi hänen kohdallaan ollut hyvin todennäköistä että päiväkirja ei olisi tuottanut merkittävässä määrin aineistoa. Niiden vastaajien kohdalla, jotka jaksoivat tässäkin tutkimuksessa selittää keskustelukäyttäytymistä suhteessaan seikkaperäisesti, aineistoa olisi saattanut kertyä päiväkirjamenetelmälläkin varsin kiitettävästi. Päiväkirjamenetelmä olisi näiden vastaajien kohdalla epäilemättä tuottanut avoimiin kysymyksiin verrattuna enemmän konkreettisia esimerkkejä erilaisista parisuhteen viestintätilanteista.

Toisaalta päiväkirjamenetelmään sitoutuminen olisi saattanut karsia tutkimuksen osallistujajoukkoa vieläkin valikoituneempaan suuntaan, koska säännölliseen kirjoittamiseen sitoutuminen vaikuttaa työläämmältä kuin yhden lomakkeen täyttäminen. Olisiko valikoituminen ollut sitten huono asia, on hankala kysymys: saatu aineisto olisi ehkä ollut tällä tavoin seikkaperäisempää, mutta erilaisten vastausten kirjo olisi luultavasti jäänyt

pienemmäksi vähemmän motivoituneiden vastaajien puuttuessa tutkimuksen osallistujajoukosta. Lisäksi päiväkirjamenetelmää käyttämällä ei olisi ollut mahdollista hankkia strukturoidusti tietoa erilaisia parisuhdeviestinnän teema-alueita koskevista käsityksistä, kuten tässä tutkimuksessa haluttiin tehdä, tai ainakin se olisi ollut vastaajien kannalta erityisen haasteellista.

Avoimet lomakekysymykset osoittautuivat siis täysin käyttökelpoiseksi tiedonkeruumenetelmäksi aikaisemmissa maassamme tehdyissä tutkimuksissa käytettyjen haastattelun sekä päiväkirjamenetelmän ohella. Vastaajille annettavaan ohjeistukseen tosin tulisi, kuten edellä todettiin, kiinnittää vieläkin enemmän huomiota. Lisäksi avoimet kysymyksetkin tuottavat käyttökelpoista aineistoa todennäköisimmin ainoastaan silloin, kun vastausmotivaatio on verrattain korkea. Päiväkirjamenetelmän yhdistäminen avoimia kysymyksiä sisältävään lomakkeeseen saattaisi antaa mielenkiintoista tutkimustietoa myös yksittäisistä viestintätilanteista.

6 PÄÄTÄNTÖ

Tässä tutkimuksessa pyrittiin kartoittamaan parisuhteessa elävien henkilöiden käsityksiä keskustelemisesta sekä sen merkityksestä parisuhteessa. Tutkimus tehtiin laadullista tutkimusotetta käyttäen, ja tiedonkeruumenetelmänä oli avoimia kysymyksiä sisältävä kyselylomake. Lomakkeen kymmenellä kysymyksellä selvitettiin mistä parisuhteessa keskusteltiin, mitä keskustelunaiheita välteltiin, minkälaiset aiheet aiheuttivat konflikteja, ja mistä suhteessa vastaajan käsityksen mukaan pitäisi keskustella enemmän. Vastaajia pyydettiin myös kertomaan, kuinka tärkeä merkitys keskustelemisella on parisuhteessa, ja minkälaiset keskustelunaiheet yhdistävät puolisoja. Tämän lisäksi kysymyksillä kartoitettiin vastaajan käsityksiä kuuntelemisesta, yhteisymmärryksen saavuttamisesta, puolisoiden tasavertaisuudesta keskustelijoina, puolison tavoitteiden ymmärtämisestä sekä huumorin merkityksestä parisuhteessa.

Koska parisuhdeviestintää ei suomessa juuri ole muutamia opinnäytetöitä lukuun ottamatta aiemmin tutkittu, tämä tutkimus on luonteeltaan kartoittava. Maassamme on jo kymmeniä vuosia sitten tehty avioliittoa ja parisuhdetta käsitteleviä tutkimuksia ja selvityksiä, mutta puolisojen välinen viestintä on jäänyt niissä poikkeuksetta pieneen sivuosaan. Tutkimus toteutettiin laadullista tutkimusotetta käyttäen, koska tutkittavien henkilökohtainen kokemusmaailma haluttiin nostaa esille, eikä ainoastaan tehdä pintapuolisia arvioita syy-seuraussuhteista numeerisen aineiston perusteella.

Yhdessä keskustelemisellä oli merkittävä rooli lähes kaikkien vastaajien mukaan. Keskustelemisen ja ”keskustelemisen” välille vastaajat tekivät selkeän eron: keskustelemisellä voidaan viitata joko parisuhteessa käytäviin, vakavampiin ja syvällisempiin keskusteluihin, tai vaihtoehtoisesti arkipäiväisen elämän lomassa tapahtuvaan jutusteluun. Puolisoja yhdisti joko keskusteleminen yleensä ottaen, tai sitten aiheet kumpusivat sellaisista asioista, jotka olivat merkittävässä osassa puolisojen yhteisessä elämässä. Mikäli vastaajalla oli lapsia, mainittiin perhe eli lapset ja lähisukulaiset poikkeuksetta yhdistävänä puheenaiheena. Perheen ohella lapsiperheissä puolisoja yhdisti lomien, viikonloppujen ja yhdessä tehtävien asioiden

suunnittelu. Nuoria ja lapsettomia pareja puolestaan yhdisti yhteisistä mielenkiinnon kohteista ja harrastuksista keskusteleminen. Useat vastaajat mainitsivat puolison tuntemisen sekä yhteisen arvomaailman ja elämäkatsomuksen merkityksen tärkeänä puolisoja yhdistävänä asiana, joka luo suhteelle perustan.

Naiset vaikuttivat olevan tiedostavampia kuin miehet sen suhteen, millainen vaikutus suhteessa käytävillä keskusteluilla oli kumppaniin. Yksikään mies ei ilmoittanut välttelevänsä jostakin aiheesta keskustelemista siksi, että tietää kumppanin kokevan asian vastenmieliseksi tai vaikeaksi. Pyrkimys kumppanin huomioimiseen keskustelunaiheiden valinnassa, sekä siinä, missä tilanteessa asioista keskustellaan, kuvastui nimenomaan naisten vastauksissa. Parisuhdetta sekä sen tulevaisuutta käsitteleviä keskusteluja välteltiin etenkin nuorempien parien keskuudessa. Muitakin epävarmuutta parisuhteessa lisääviä aiheita välteltiin, samoin sellaisia, joista puoliset tiesivät olevansa eri mieltä, ja jotka aiheuttivat helposti konflikteja.

Naiset olivat useassa suhteessa puheliaampia ja sanavalmiimpia kuin miehet, ja tämä kuvastui yhtä lailla niin naisten kuin miestenkin vastauksista. Miehet ilmoittivat, että joko itsellä tai parisuhteen molemmilla osapuolilla olisi ainakin toisinaan parantamista puolison kuuntelemisen taidossa. Useat naiset puolestaan antoivat puolisolleen tunnustusta hyvänä kuuntelijana toimimisesta. Naiset vaikuttivat antavan herkemmin palautetta puolisolleen viestinnän onnistumisesta. Miehet eivät aina olleet varmoja, olivatko ymmärtäneet puolisoaan. Naiset puolestaan pyrkivät edesauttamaan ymmärryksen syntymistä tekemällä puolisolleen lisäkysymyksiä, ja naisten keskustelukäyttäytymiselle oli muutenkin tyypillistä eräänlaisen vastuun ottaminen keskustelutilanteesta sekä aiheiden käsittelystä. Huumori oli kaikkien vastaajien mielestä tärkeä osa parisuhdetta ja suhteessa tapahtuvaa viestintää.

Vastaajien kognitiivista kompleksisuutta pyrittiin arvioimaan vastausten perusteella. Vastaajien parisuhdeideologiaa tarkasteltiin myös Fitzpatrickin (1988) parisuhdetypologiamallin valossa. Muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta vastaajat voitiin luokitella joko itsenäiseen tai perinteiseen parityyppiin kuuluvaksi. Tutkimukseen oli valikoitunut parisuhteeseensa tyytyväisiä ihmisiä, jotka suhtautuivat parisuhdeviestintään positiivisesti, ja ilmoittivat olevansa suhteessaan joko erittäin tai jokseenkin tyytyväisiä. Jokseenkin tyytyväiseksi ilmoittautuneiden vastaajien kuvailema suhteessa tapahtuva viestintä

ei eronnut merkittävästi erittäin tyytyväisistä vastaajista, mutta jokseenkin tyytyväisten vastauksista ilmeni kriittisempi ja realistisempi suhtautuminen parisuhteessa tapahtuvaan viestintään. Jokseenkin tyytyväisiksi ilmoittautuneet vastaajat edustivat yhtä henkilöä lukuun ottamatta itsenäistä parityyppiä, ja heidän kognitiivinen kompleksisuutensa oli joko korkea tai keskitasoa.

Avoimen lomakkeen käyttäminen tutkimusmenetelmänä antoi pääosin sellaista tietoa, jota lomakkeen laatimisella oli tavoiteltukin. Vastausten pituudesta olisi tosin ollut suotavaa antaa jonkinlaiset ohjeet, koska hyvin eri laajuisten vastausten vertaileminen keskenään ja kokoaminen yhteen oli paikoin hankalaa. Triangulaatio, eli useamman menetelmän soveltaminen samaan tutkimukseen, voisi olla jatkotutkimusten kohdalla paikallaan, koska tiedonkeruumenetelmät täydentävät toisiaan useissa tapauksissa. Päiväkirjamenetelmän soveltaminen aiheistonkeruun välineenä saattaisi antaa mielenkiintoista tietoa keskustelukäyttäytymisestä parisuhteessa. Tämän ohessa voitaisiin edelleen käyttää avoimia kysymyksiä sisältävää lomaketta, joka voitaisiin suunnitella alusta asti huomioiden typologian kannalta merkitykselliset parisuhdeviestinnän piirteet sekä niitä koskevan tiedon kerääminen. Parisuhteen molempien osapuolien käsitysten ja kokemusten selvittäminen sekä niiden vertaileminen keskenään antaisi myös mahdollisuuden laajempien päätelmien tekemiseen puolisoiden välisestä vuorovaikutuksesta. Tällöin aineiston tarkastelusta Fitzpatrickin parisuhdetypologian valossa voitaisiin tehdä laajempia päätelmiä.

Tutkimuksen pohjalta voitiin osoittaa useita jatkotutkimushaasteita. Fitzpatrickin parisuhdetypologian mukaiseen jaotteluun pyrkivää tutkimusta ei sellaisenaan ole maamme oloissa tehty, vaikka Fitzpatrickin typologia on ollut yksi 1980- ja 1990-lukujen viitatuimmista parisuhdeviestinnän teorioista (Stamp 2004, 1-10). Teorian perusteellinen soveltaminen maassamme juuri tätä tarkoitusta varten kerättyyn aineistoon olisi mielenkiintoista, ja valottaisi osaltaan typologian mahdollista kulttuurisidonnaisuutta.

Myöskään konstruktivistista viestinnän teoriaa ei maassamme ole empiiriseen puheviestintätutkimukseen sovellettu, ja parisuhdeviestinnän kenttään sijoittuvia konstruktivistisia tutkimuksia löytyy maailmaltakin vain harvoja. Konstruktivistinen tutkimus vaikuttaa olevan maailmalla menossa "pois muodista", koska 1990-luvun alkupuoliskon

jälkeen teoriaan nojaavien tutkimusten määrä on vähentynyt jatkuvasti, ja 2000-luvun puolella julkaistut tutkimukset ovat todella harvalukuisia. Konstruktivistiseen viestintätutkimukseen kiinteänä osana kuuluvan RCQ-lomakkeen kääntäminen ja käytön soveltaminen Suomen oloissa olisi jo sinänsä mielenkiintoista.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.
- Aulanko, P. 1996. Päätöksenteko suomalais-brittiläisessä parisuhteessa. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Avriette, H. J. 1988. The Relationship of Cognitive Style to Marital Satisfaction and Communication in Married Couples. Ann Arbor, Michigan: UMI.
- Bochner, A. P. 1982. On the Efficacy of Openness in Close Relationships. Teoksessa Redmond, M. V. (toim.) *Interpersonal Communication, Readings in Theory and Research* (pp. 256-268). 1995. Orlando, Florida: Harcourt Brace & Company.
- Bochner, A. P. 1983. The Functions of Human Communication in Interpersonal Bonding. Teoksessa Arnold, C. C. & Bowers, J. W. (toim.) *Handbook of Rhetorical and Communication Theory*, 544 – 621. Boston: Allyn & Bacon.
- Bohlken, B. 2002. Listening at Home to the Ones You Love. Paper presented at the annual convention of the International Listening Association, March 2002, Phoenix, Arizona.
- Bruess, C. J. S. & Pearson, J. C. 1997. Interpersonal Rituals in Marriage and Adult Friendship. *Communication Monographs*, Vol. 64, March 1997.
- Burleson, B. R. 1989. The Constructivistic Approach to Person-Centered Communication: Analysis of a Research Exemplar. Teoksessa B. Derwin & L. Grossberg & B. O'Keefe & E. Wartella (toim.) *Rethinking Communication*, vol. 2. Newbury Park: Sage.
- Burleson, B. R., Kunkel, A. W. & Birch, J. D. 1994. Thoughts about Talk in Romantic Relationships: Similarity Makes for Attraction (and Happiness Too). *Communication Quarterly*, Vol. 42 No. 3, Summer 1994, 259 – 273.
- Caughlin, J. P. 2002. The Demand/Withdraw Pattern of Communication as a Predictor of Marital Satisfaction Over Time. *Unresolved Issues and Future Directions. Human Communication Research*, Vol. 28 No. 1, January 2002, 49-85.
- Caughlin, J. P. 2003. Family Communication Standards: What Counts as Excellent Family Communication and How Are Such Standards Associated With Family Satisfaction? *Human Communication Research*, Vol. 29 No. 1, January 2003, 5-40.
- Caughlin, J. P. & Afifi, T. D. 2004. When is Topic Avoidance Unsatisfying? Examining Moderators of the Association Between Avoidance and Dissatisfaction. *Human Communication Research*, Vol. 30 No. 4, October 2004, 479 – 513.

Dainton, M. 1998. Everyday Interaction in Marital Relationships: Variations in Relative Importance and Event Duration. *Communication Reports*, Vol. 11, No. 2, Summer 1998.

Denton, W. H., Burleson, B. R. & Sprenkle, D. H. 1995. Association of Interpersonal Cognitive Complexity with Communication Skill in Marriage: Moderating Effects of Marital Distress. *Family Process*, Vol. 34 No. 1, 101 – 112.

Duck, S., Hurst, M. H., Rutt, D. J. & Strejc, H. 1991. Some Evident Truths About Conversations in Everyday Relationships: All Communications Are Not Created Equal. Teoksessa Redmond, M. V. (toim.) *Interpersonal Communication, Readings in Theory and Reserach* (pp. 215-240). 1995. Orlando, Florida: Harcourt Brace & Company.

Ehrnrooth, J. 1990. Intuitio ja analyysi. Teoksessa K. Mäkelä (toim.) *Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta*. Helsinki: Gaudeamus.

Fincham, F. D. 2004. Communication in Marriage. Teoksessa A. Vangelisti (toim.) *Handbook of Family Communication*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., pp. 83-.

Fitzpatrick, M.A. 1987. Marital Interaction. Teoksessa S. Chaffee & C. R. Berger (toim.) *Handbook of Communication Science* (pp. 564-618). Newbury Park, CA: Sage.

Fitzpatrick, M. A. 1988. *Between Husbands & Wives*. Communication in Marriage. Newbury Park, CA: Sage.

Fitzpatrick, M. A. & Badzinski, D. M. 1994. All in the Family: Interpersonal Communication in Kin Relationships. Teoksessa Knapp, M. & Miller, G. (toim.) *Handbook of Interpersonal Communication*. 2nd edition. Thousand Oaks, CA: Sage.

Grönfors, M. 1982. *Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät*. Juva: WSOY.

Haavio-Mannila, E., Jallinoja, R. & Strandell, H. 1984. *Perhe, työ ja tunteet. Ristiriitoja ja ratkaisuja*. Porvoo: WSOY.

Heinilä, K. 1962. *Perhekumppanus ja perheen kiinteys*. Vammala: Väestöliitto.

Heisto, O. 1994. *Viestintämyönteisyys ja tyytyväisyys parisuhteessa – arvioita omasta ja kumppanin viestinnästä*. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. *Tutki ja kirjoita*. 5. painos. Helsinki: Tammi.

Honeycutt, J. M. & Wiemann, J. M. 1999. Analysis of Functions of Talk and Reports of Imagined Interactions (Iis) During Engagement and Marriage. *Human Communication Research*, Vol. 25 No. 3, March 1999, 399 – 419.

Keyton, J. 2001. *Communication Research: Asking Questions, Finding Answers*. New York: McGraw-Hill.

Kinnunen, O., Niemi, P. & Järvikoski, A. 1975. Aviollisen vuorovaikutuksen laatuun vaikuttavista tekijöistä. Turun yliopiston psykologian laitoksen tutkimuksia 17/1975.

Littlejohn, S. W. 1996. Theories of Human Communication. Fifth Edition. Belmont: Wadsworth.

Metsämuuronen, J. 2000. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Methelp.

Miller, P. J. E., Caughlin, J. P. & Huston, T. L. 2003. Trait Expressiveness and Marital Satisfaction: The Role of Idealization Processes. *Journal of Marriage and the Family* 65 (November 2003): 978 – 995.

Mäkelä, K. 1990. Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet. Teoksessa K. Mäkelä (toim.) Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Helsinki: Gaudeamus.

Niemi, P. & Rauste-von Wright, M-L. 1980. Nuorison ihmis- ja maailmankuva XI. Tyttöjen ja poikien käsityksiä avioliitosta. Turun yliopisto, psykologian laitoksen tutkimuksia no. 37.

Noller, P. 1984. Nonverbal Communication and Marital Interaction. *International Series in Experimental Social Psychology*, vol. 9. Pergamon Press.

Noller, P. & Feeney, J. 2004. Studying Family Communication: Multiple Methods and Multiple Sources. Teoksessa A. Vangelisti (toim.) *Handbook of Family Communication*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., pp. 31-50.

Ovaskainen, T. 1992. Viestintä parisuhteessa. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Patton, M. Q. 2002. *Qualitative Research & Evaluation Methods*. 3rd edition. Thousand Oaks, CA: Sage.

Purdy, M. & Newman, N. 1999. Characteristics of Good and Poor Listeners (Listening & Gender Research, Stage 1). Paper presented at the annual convention of the International Listening Association, March 1999.

Purdy, M. & Newman, N. 2000. Listening and Gender: Stereotypes and Explanations. A Paper Presented at the annual convention of the International Listening Association March 9, 2000 Virginia Beach, VA.

Puro, J-P. 1996a. Johdatus puheviestinnän teorioihin. Helsinki: WSOY.

Puro, J-P. 1996b. Towards a Phenomenological Theory of Interpersonal Communication. Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä.

Pyörälä, E. 1995. Kvalitatiivisen tutkimuksen metodologiaa. Teoksessa J. Leskinen (toim.) *Laadullisen tutkimuksen risteysasemalla*. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Sievers, K., Koskelainen, O. & Leppo, K. 1974. Suomalaisten sukupuolielämä. Porvoo: WSOY.

Sprecher, S., Metts, S., Burleson, B., Hatfield, E. & Thompson, A. 1995. Domains of Expressive Interaction in Intimate Relationships. Associations with Satisfaction and Commitment. *Family Relations*, April 1995, Vol. 44, No. 2, 203-210.

Stamp, G. H. 2004. Theories of Family Relationships and a Family Relationships Theoretical Model. Teoksessa A. Vangelisti (toim.) *Handbook of Family Communication*, 1-30. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Sypher, B. D. & Russo T. C. & Hane, A. C. 2002. The Development of Persuasive Abilities In College Students. *American Communication Journal* vol. 5, (3), Spring 2002. Saatavilla [www-muodossa <http://acjournal.org/holdings/vol5/iss3/special/sypher.htm.>](http://acjournal.org/holdings/vol5/iss3/special/sypher.htm)

Tesch, R. 1990. *Qualitative Research: Analysis Types and Software Tools*. Basingstoke: The Falmer Press.

Tolkki-Nikkonen, M. 1978. Avioliiton ensimmäinen vuosi. Avioliittoon aikovien motiivit, käsitykset ja odotukset avioliitosta sekä näiden odotusten toteutuminen avioliiton ensimmäisen vuoden aikana. *Acta Universitatis Tamperensis*, sarja A, n:o 92/1978. Tampere.

Tolkki-Nikkonen, M. 1985a. Kun ei odota ei kärsi, kun ei vaadi paljon ei pety. *Acta Universitatis Tamperensis*, sarja A, n:o 191. Tampere.

Tolkki-Nikkonen, M. 1985b. Parisuhde tutkimuksen kohteena. Tampereen yliopiston sosiologian ja sosiaalipsykologian laitoksen sarja B. Työraportteja 15. Tampere.

Tolkki-Nikkonen, M. 1990. Parisuhde, perhesuhde, olosuhde. Mikä pitää avioliiton koossa 15 vuoden jälkeen. Helsinki: Gaudeamus.

Tuomi, J. & Sarajarvi, A. 2003. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 1.-2. painos. Helsinki: Tammi.

Vangelisti, A. L., Corbin, S. D., Lucchetti, A. E. & Sprague, R. J. 1999. Couples' Concurrent Cognitions: The Influence of Relational Satisfaction on the Thoughts Couples Have as They Converse. *Human Communication Research*, Vol. 25 No. 3, March 1999, 370 – 398.

Vertanen, T. 1994. Konfliktinratkaisu parisuhteessa – arvioita omasta ja kumppanin viestinnästä. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma.

Weigel, D. J. & Ballard-Reisch, D. S. 1999. The Influence of Marital Duration on the Use of Relationship Maintenance Behaviors. *Communication Reports*, Vol. 12, No. 2, 1999.

Winters, M. & Waltman, M. S. 1997. Feminine Gender Identity and Interpersonal Cognitive Differentiation as Correlates of Person-Centered Comforting. *Communication Reports*, vol. 10 (2), Summer 1997.

Woods, E. 1996. Associations of Nonverbal Decoding Ability With Indices of Person-Centered Communicative Ability. *Communication Reports*, vol 9 (1), Winter 1996.

Young, S. L. & Bippus, A. M. 2001. Does It Make a Difference if They Hurt You in a Funny Way? Humorously and Non-Humorously Phrased Hurtful Messages in Personal Relationships. *Communication Quarterly*, Vol. 49 No. 1 Winter 2001, 35 – 52.

LIITE: KYSYMYSLOMAKE

TAUSTATIEDOT:

Sukupuoli: nainen mies

Ikä: _____

Asuinpaikkakunta: _____

Olen ollut tällä hetkellä kumppanini kanssa _____ vuotta

Asun kumppanini kanssa yhdessä: kyllä en

Olen itse tällä hetkellä (valitse oikea vaihtoehto)

- mukana työelämässä
- työtön
- opiskelija
- virkavapaalla/äitiyslomalla tms.
- eläkeläinen

Olen parisuhteessani tällä hetkellä (valitse oikea vaihtoehto)

- erittäin tyytyväinen
- jokseenkin tyytyväinen
- tyytymätön
- (en halua vastata)

TUTKIMUSKYSYMYKSET:

Ole hyvä ja vastaa seuraaviin kysymyksiin. Voit jatkaa vastauksia lomakkeen kääntöpuolelle.

1. Minkälaisista asioista keskustelette kumppanisi kanssa? Voit vastata tähän joko yleisellä tasolla, tai pyrkiä palauttamaan mieleesi esimerkiksi viisi viimeisintä keskustelunaihetta, joita pidit jollakin tavalla merkityksellisenä.

---

2. Kuinka tärkeä rooli yhdessä keskustelemisellä on parisuhteessasi? Onko teillä esimerkiksi joitakin keskustelunaiheita, jotka erityisesti yhdistävät teitä?

---

3. Onko olemassa asioita, joista haluaisit keskustella kumppanisi kanssa enemmän kuin mitä nykyään keskustelette?

---

4. Koetko, että olette keskustelijoina tasavertaiset? Kuinka tämä ilmenee?

---

5. Millaiset keskustelunaiheet tuntuvat aiheuttavan välillenne konflikteja?

---

6. Onko teillä keskustelunaiheita, joita jompikumpi tai molemmat välttelette?

---

7. Minkälainen merkitys on huumorilla parisuhteessanne? Onko teillä kumppanisi kanssa yhteistä huumoria, ja jos on, kuvaile millaista.

---

8. Kuinka hyvin koet ymmärtäväsi kumppanisi tavoitteita erilaisissa keskustelutilanteissa?

---

9. Kuinka hyviä olette mielestäsi kuuntelemaan toisianne?

---

10. Saavutatteko helposti yhteisymmärryksen keskustelutilanteissanne?

PALJON KIITOKSIA VAIVANNÄÖSTÄSI!